

DREJTËSIA NË SYTË E QYTETARËVE

Raporti i dytë i monitorimit të seancave gjyqësore nga qytetarët

PRAVDA U OČIMA GRAĐANA

Drugi izveštaj o nadgledanju sudskih pretresa od strane građana

JUSTICE IN THE EYES OF CITIZENS

Second Report on Monitoring of Court Hearings by Citizens

Instituti i Kosovës për Drejtësi
Kosovo Law Institute
Kosovski Institut Pravde

05/2022

Drejtësia në sytë e qytetarëve

**Raporti i dytë i monitorimit të seancave gjyqësore
nga qytetarët**

Autor: Instituti i Kosovës për Drejtësi

Asnjë pjesë e këtij materiali nuk mund të printohet, kopjohet, shumëfishohet në çdo formë elektronike ose të shtypur, ose në çdo formë të shumëfishimit tjetër pa pajtimin e Institutit të Kosovës për Drejtësi.

Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi ekskluzive e Institutit të Kosovës për Drejtësi - IKD dhe ajo nuk pasqyron pikëpamjet e donatorit - Misionit të Bashkimit Evropian për Sundimin e Ligjit në Kosovë (EULEX).

RRETH IKD - Instituti i Kosovës për Drejtësi, është organizatë jo-qeveritare dhe jo-fitimprurëse e politikave publike, fabrikë e mendimeve e specializuar në sektorin e drejtësisë.

IKD

Rr. Rrustem Statovci Prishtinë

E: info@kli-ks.org

Faqja: www.kli-ks.org

Maj 2022

Prishtinë, Kosovë

PËRMBAJTJA

1. Përmbledhje ekzekutive	5
2. Hyrje	10
3. Metodologjia	13
4. Struktura e Monitoruesve – qytetarëve laik ne fushën e drejtësisë	15
5. Përshtypjet e monitoruesve për monitorimin dhe sistemin e drejtësisë	17
6. Gjetjet e monitorimit nga qytetarët laik	21
6.1. Veprat penale në të cilat janë përfshirë të akuzuarit në rastet e monitoruara	22
6.2. Transparenca e sistemit të drejtësisë	27
6.2.1. Transparenca në Gjykatën Themelore në Prishtinë	28
6.2.2. Transparenca në Gjykatën Themelore në Prizren	29
6.2.3. Transparenca në Gjykatën Themelore në Pejë	30
6.2.4. Transparenca në Gjykatën Themelore në Gjiilan	31
6.2.5. Transparenca në Gjykatën Themelore në Ferizaj	32
6.2.6. Transparenca në Gjykatën Themelore në Gjakovë	33
6.2.7. Transparenca në Gjykatën Themelore në Mitrovicë	34
6.2.8. Transparenca në Gjykatën Themelore në Prishtinë – Dega Lipjan	35
6.2.9. Transparenca në Gjykatën Themelore në Ferizaj - Dega Shtërpce	36
6.3. Respektimi i të drejtave të njeriut dhe gjykimi i drejtë	37
6.3.1. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Prishtinë	41
6.3.2. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Prizren	43
6.3.3. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Gjiilan	45
6.3.4. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Gjakovë	47
6.3.5. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Pejë	49

6.3.6. Gjikimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Ferizaj	51
6.3.7. Gjikimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Mitrovicë	53
6.3.8. Gjikimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Ferizaj – Dega Shtërpce	55
6.3.9. Gjikimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Prishtinë – Dega Lipjan	56
7. Gjetjet kryesore	59
8. Rekomandime	66

1. PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Pas fazës së parë që u zhvillua në vitin 2019/2020, Instituti i Kosovës për Drejtësi (IKD), i mbështetur nga Misioni i Bashkimit Evropian për Sundimin e Ligjit në Kosovë (EULEX), në nëntor 2021 filloi zbatimin e fazës së dytë të projektit “Ndërtimi i besimit në sistemin gjyqësor dhe rritjen e realizimit të drejtave të njeriut përmes monitorimit të seancave gjyqësore nga qytetarët.” Në kuadër të këtij projekti, IKD ka rekrutuar 20 qytetarë porotë si vëzhgues porotë, të cilët do të merrnin pjesë në monitorimin e rreth 500 seancave penale në mbarë Kosovën.

Qëllimi i këtij projekti është që qytetarët të shohin me sytë e tyre proceset gjyqësore në fushën penale dhe të kuptojnë sesi funksionon sistemi i drejtësisë në bazë të bindjeve të tyre, pa interpretime nga të tjerët.

IKD dhe EULEX përmes këtij projekti kanë për qëllim ngritjen e transparencës në sistemin e drejtësisë në Kosovë, përmirësimin e të drejtave dhe lirive të njeriut dhe zbatimin e standardeve ndërkombëtare për gjykim të drejtë, të pavarur dhe të paanshëm, e për më tepër, që të mbledhim informacione të rëndësishme lidhur me atë se sa janë në gjendje qytetarët e rëndomtë ti kuptojnë proceset gjyqësore.

Monitoruesit laikë të përzgjedhur, të cilët nuk kishin përvojë juridike, dhe u zgjodhën në bazë të një numri kriteresh – duke përfshirë gjininë, përkatësinë etnike, moshën, arsimin, profesionin, regjionin etj – fillimisht janë trajnuar nga IKD dhe EULEX për metodologjinë e monitorimit¹.

Më pas u përgatit një pyetësor. Qytetarët laikë kanë përzgjedhur lëndë penale të akuzave të ndryshme, të cilat më pas i kanë monitoruar dhe raportuar në bazën e të dhënave të IKD-së.

Në fazën e fundit të monitorimit, IKD ka organizuar një takim online me ta për të vlerësuar njohuritë që kanë pasur para monitorimit, përvojën e tyre në monitorim dhe përshtypjet e tyre nga sistemi i drejtësisë në Kosovë, transparenca e sistemit të drejtësisë, gjykimi i drejtë, etj².

1 <https://kli-ks.org/ikd-dhe-eulex-mbajne-trajnim-per-monitorimin-e-gjykimeve-per-20-monitorues-laike/>

2 Më datë 24 shkurt 2022 është mbajtur takimi në platformën ZOOM me përfaqësues të Institutit të Kosovës për Drejtësi, EULEX-it dhe monitoruesve laikë. Temë e këtij takimi ishte diskutimi i sfidave që kanë hasur qytetarët gjatë monitorimit të seancave gjyqësore dhe përshtypjet e fituara gjatë këtij procesi.

Monitorimi gjyqësor është kryer gjatë dy muajve, përkatësisht janar dhe shkurt 2022, gjithsej janë monitoruar 500 seanca gjyqësore në shtatë Gjykata Themelore, përkatësisht në Prishtinë, Mitrovicë, Pejë, Gjakovë, Prizren, Ferizaj dhe Gjilan, si dhe në dy degë, përkatësisht në Shtërpcë dhe Lipjan.

Nga gjithsej 500 seanca gjyqësore janë mbajtur dhe monitoruar 417 seanca të gjykimeve penale dhe gjithsej 1053 të dyshuar janë akuzuar për 661 vepra të ndryshme penale.

Ndër parimet më të rëndësishme në bërjen e drejtësisë është parimi i transparencës, përmes së cilit, duke hapur procedurat gjyqësore për publikun, mundësohet publiciteti i nevojshëm për tu bindur palët në procedurë dhe publiku për drejtësinë që ndahet në gjykatë. Për këtë arsye, një prej çështjeve të adresuara përmes anketës së përgatitur për këtë eksperiment monitorimi nga qytetarët, i është kushtuar rëndësi transparencës së sistemit të drejtësisë dhe qasjes së qytetarëve në seancat gjyqësore.

Gjatë analizës së pyetësorëve, IKD ka konstatuar se gjetjet e monitorimit tregojnë se në fushën penale gjykatat janë pothuajse tërësisht transparente.

Nga 417 seanca të monitoruara, rezulton se 406 apo 97% prej tyre kanë qenë të hapura për publikun, ndërsa 376 apo 90% e seancave janë mbajtur në salla të gjykimit, ndërsa 39 apo 9% prej tyre janë mbajtur në zyra të gjykatësve dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje, ndërsa 83 apo 16% nga 500 nuk janë mbajtur fare për arsye të ndryshme. Vetëm në 3 seanca qytetarët kanë pasur qasje jo të lehtë në gjykatë, ndërsa nga 417 seanca të zhvilluara dhe të monitoruara, në 324 ose 77% e tyre gjyqtarët kanë pasur qasje të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut, në 90 ose 21.55% të tyre. Gjyqtarët kishin një qasje miqësore, ndërsa në 3 ose 0.7% e tyre gjyqtarët nuk kishin një qasje të mirë me monitoruesit.

Ndër aspektet më të rëndësishme për një sistem të drejtësisë është edhe respektimi i të drejtave dhe lirive themelore në një procedurë penale, e që mund të konsiderohet si parakusht për një gjykim të drejtë, të paanshëm dhe profesional, të bazuar në standardet më të avancuara të drejtësisë penale. Në këtë drejtim, perceptimi i

qytetarëve për mënyrën se si zhvillohen procedurat penale gjyqësore është jetike për krijimin e besimit të qytetarëve në sistemin gjyqësor.

Nga procesi i monitorimit në këtë drejtim, rezultoi se nga 417 seanca të monitoruara, në 409 ose 98% e tyre qytetarët kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si prokuror, të akuzuar, mbrojtës të të akuzuarit, në 5 raste ose 1% prej tyre, qytetarët nuk kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë, ndërsa në 3 raste nuk e kanë ditur. Nga 417 seanca të monitoruara, në 394 ose 94% të tyre, qytetarët janë shprehur se i kanë kuptuar qartë akuzat ndaj të akuzuarve, ndërsa në 8 raste ose 1% prej tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk i kuptuan qartë akuzat ndaj të akuzuarve, ndërsa në 9 ose 2% prej tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse i kanë kuptuar qartë akuzat ndaj të akuzuarve dhe në 6 raste nuk iu përgjigjën pyetjes.

Në pyetjen nëse gjykata e kishte pyetur të pandehurin nëse i kuptonte akuzat, nga 417 seanca të monitoruara, në 311 ose 74.5% të tyre, qytetarët u shprehën se gjykata e pyeti të pandehurin nëse i kuptonte akuzat, në 51 apo 12 % e tyre janë shprehur se gjykata nuk e ka pyetur të pandehurin nëse i kupton akuzat, ndërsa në 30 ose 7% e tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinin nëse gjykata e pyeti të pandehurin nëse i kuptonte akuzat dhe në 25 raste ose 6% nuk janë përgjigjur.

Ndërsa të pyetur nëse gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij, nga 417 seanca të monitoruara, në 319 ose 76% të tyre, qytetarët janë shprehur se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij, në 41 ose 9% të tyre, qytetarët janë shprehur se gjykata e ka udhëzuar pjesërisht të pandehurin për të drejtat e tij apo nuk e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij, në 27 ose 6% e tyre qytetarët janë shprehur se nuk e dinë nëse gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij. / të drejtat e saj, ndërsa në 30 ose 7% e tyre qytetarët nuk i janë përgjigjur pyetjes.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 258 ose 61% prej tyre, qytetarët janë shprehur se gjykata i ka udhëzuar dëshmitarët për të drejtat dhe detyrimet e tyre, ndërsa në 13 ose 3% prej tyre qytetarët janë përgjigjur jo dhe në 26 raste ose 6% janë shprehur se kanë nuk e di, dhe në 120 ose 28% të rasteve nuk janë përgjigjur fare.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 312 ose 74% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, ndërsa në 90 ose 21% prej tyre qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit nuk kanë pasur avokat mbrojtës, dhe në 15 raste ata nuk iu përgjigj pyetjes.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 239 ose 57% prej tyre, qytetarët deklaruan se e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedurë, në 1 ose 0.2% prej tyre qytetarët deklaruan se nuk e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedurë dhe në 27 ose 6% prej tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedurë, ndërsa në 150 raste apo 36% nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 402 ose 96% të tyre, qytetarët janë shprehur se gjyqtari i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për t'u kuptuar, në 4 ose 0.9% prej tyre qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari nuk i ka kryer procedurat siç duhet për t'u kuptuar, ndërsa në 3 ose 0,7% e tyre qytetarët janë shprehur se nuk e dinë nëse gjyqtari i ka kryer procedurat qartë për t'u kuptuar dhe në 8 raste nuk i janë përgjigjur pyetjes.

Në pyetjen e radhës se a ka mbajtur Gjyqtari rregull në gjykatore dhe se a janë respektuar masat COVID-19, nga 417 seanca të monitoruara, në 363 ose 87% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi i ka respektuar rregullat, 43 ose 10% kanë dhënë përgjigje negative dhe në vetëm 2 apo raste apo 0.4% është përgjigjur me nuk e di dhe në 9 ose 2% raste nuk i janë përgjigjur pyetjes.

Sa i përket trajtimit të palëve në procedurë, nga 417 seanca të monitoruara, në 373 ose 89% të tyre, qytetarët janë shprehur se kryetari i trupit gjykues ka trajtuar në mënyrë të barabartë mbrojtjen dhe prokurorin, në 17 ose 4% prej tyre qytetarët janë shprehur se kryetari i trupit gjykues nuk ka trajtuar në mënyrë të barabartë mbrojtjen dhe prokurorin, ndërsa në 9 ose 2% prej tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë mbrojtjen dhe prokurorin, ndërsa në 18 raste apo 4% ata nuk i janë përgjigjur pyetjes.

Nga 417 seanca të monitoruara, vetëm në 8 ose 2% prej tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari është sjellë në mënyrë kërcënuese ose

mos respektuese ndaj ndonjë pale, në 356 ose 85% e tyre qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari nuk është sjellë në mënyrë kërcënuese ose frikësuese. mosrespektimi ndaj ndonjë pale, ndërsa në 2 ose 0.4% e tyre qytetarët deklaruan se nuk e dinë nëse gjyqtari është sjellë në mënyrë frikësuese apo mos respektuese ndaj ndonjë pale, ndërsa në 51 raste monitoruesit nuk i janë përgjigjur pyetjes.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 2 ose 0.5% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve, në 407 ose 97% e tyre qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari nuk ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve, ndërsa në 2. ose 0.5% qytetarët e tyre janë shprehur se nuk e dinë nëse gjyqtari ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve dhe në 6 raste nuk i janë përgjigjur pyetjes.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 4 ose 0,9% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari nuk ka qenë i vëmendshëm gjatë seancës, në 403 ose 96% e tyre qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari nuk ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës, ndërsa në 4 ose 0.9% e tyre qytetarët janë shprehur se nuk e dinë nëse gjyqtari ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës dhe në 6 raste nuk i janë përgjigjur pyetjes.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 296 ose 71% prej tyre qytetarët deklaruan se performanca e avokatëve mbrojtës ishte e duhur, në 18 ose 4% e tyre qytetarët deklaruan se performanca e avokatëve mbrojtës ishte e papërshtatshme, ndërsa në 20 raste apo 5% nuk e dinin dhe në 83 raste nuk iu përgjigjën pyetjes.

Të pyetur për sjelljen e stafit të gjykatës ndaj monitoruesve gjatë hyrjes në gjykatë, nga 500 seanca, vetëm në 3 seanca qytetarët kanë deklaruar se nuk kanë qasje të lehtë.

Kurse në pyetjen për sjelljen e gjyqtarit/trupit të gjyqtarëve ndaj monitoruesve dhe publikut të seancave gjyqësore, nga 417 seanca të monitoruara, 324 ose 77% e tyre janë shprehur se qasja ka qenë e mirë, në 90 raste ose 21.5% e tyre kanë deklaruar se qasja ishte miqësore, ndërsa vetëm në 3 raste ose 0.7% e tyre deklaruan se qasja nuk ishte e mirë.

2. HYRJE

Instituti i Kosovës për Drejtësi (IKD) si një organizatë e specializuar ne monitorimin e sistemit të drejtësisë ka hyrë në dekadën e dytë të monitorimit, i cili bëhet përmes monitoruesve profesionistë ku përfshihen juristët e trajnuar për të monitoruar të gjitha fushat si penale, civile, administrative dhe ekonomike.

Bazuar në përvojën e saj të gjatë në monitorimin dhe hulumtimin sistematik të sistemit të drejtësisë, së bashku me përfaqësuesit e Misionit të Bashkimit Evropian për Sundimin e Ligjit në Kosovë (EULEX), IKD hartoi një projekt - të mbështetur nga EULEX-i dhe të zbatuar nga IKD- për të mundësuar qytetarët, të cilët janë laikë (pa njohuri) në fushën e drejtësisë dhe të cilët janë përzgjedhur sipas kategorive të ndryshme gjinore, grup moshave, edukimit, profesionit, etnive dhe rajoneve, për të monitoruar drejtpërdrejt sistemin e drejtësisë.

Një nga parimet më të rëndësishme në administrimin e drejtësisë është parimi i transparencës. Me hapjen e proceseve gjyqësore për publikun, arrihet publiciteti i nevojshëm për të bindur palët në proces dhe publiku i gjerë për drejtësinë që jepet në gjykatë.

Kosova në aspektin legjislativ ka arritur të përafrojë kornizën ligjore sa i përket transparencës dhe publicitetit të punës së gjykatave, në përputhje me praktikat dhe standardet ndërkombëtare të aplikueshme në Kosovë. Sipas nenit 293 të Kodit të Procedurës Penale, rregulli është i përcaktuar qartë se seanca gjyqësore në çështjet penale është publike dhe vetëm në rrethana të veçanta mund të përjashtohet publiku ose përfaqësuesit e medias vetëm në ato raste kur kjo bazohet në interesin e drejtësisë dhe si masë është e nevojshme është e nevojshme në kushtet e përcaktuara nga nenet 294 deri në 296³.

Qëllimi i këtij projekti është që qytetarët të shohin me sytë e tyre proceset gjyqësore në fushën penale dhe të kuptojnë sesi funksionon sistemi i drejtësisë në bazë të bindjeve të tyre, pa interpretime nga të tjerët.

---

3 <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2861>

Në këtë perspektivë, IKD dhe EULEX synuan të rrisin transparencën në sistemin e drejtësisë në Kosovë, të përmirësojnë të drejtat dhe liritë e njeriut dhe të zbatojnë standardet ndërkombëtare për gjykim të drejtë, të pavarur dhe të paanshëm, dhe për më tepër, të mbledhin informacione të rëndësishme se sa mirë janë në gjendje qytetarët e zakonshëm të kuptojnë procedurat gjyqësore.

Projekti u zbatua me sukses për herë të parë në Kosovë në fund të vitit 2019 dhe fillim të vitit 2020⁴.

Në dritën e suksesit të projektit në arritjen e qëllimit të tij, IKD dhe EULEX-i vazhduan me zbatimin e tij, duke e çuar numrin e monitoruesve nga 18 në 20 dhe numrin e seancave të monitoruara nga 20 seanca monitorimi për person në 25 për person, gjithsejtë 500 seanca gjyqësore në total.

IKD ka përzgjedhur 20 monitorues porotë në të gjithë territorin e Kosovës, të cilët nuk kanë pasur përvojë juridike, dhe janë zgjedhur në bazë të një sërë kriteresh – përfshirë gjininë, përkatësinë etnike, moshën, arsimin, profesionin, etj. Para se të merrte pjesë në seancat monitoruesit janë trajnuar për metodologjinë e monitorimit⁵. Më pas u përgatit një pyetësor. Qytetarët në rolin e monitoruesve kanë përzgjedhur lëndët penale të kallëzimeve të ndryshme, të cilat i kanë monitoruar dhe i kanë futur në bazën e të dhënave të IKD-së. Pas konstatimeve të rezultateve të monitorimit nga qytetarët laikë në fushën e drejtësisë, në fazën e fundit të monitorimit, IKD organizoi një takim online me monitoruesit qytetarë, të cilët shtjelluan njohuritë që kishin para monitorimit, përvojën e tyre në monitorim dhe përshtypjet e tyre. të sistemit të drejtësisë në Kosovë, transparencës së sistemit të drejtësisë, konceptit të gjykimit të drejtë etj⁶.

---

4 <https://kli-ks.org/ikd-publikon-raportin-drejtesia-ne-syte-e-qytetareve/>

5 <https://kli-ks.org/ikd-dhe-eulex-mbajne-trajnim-per-monitorimin-e-gjykimeve-per-20-monitorues-laike/>

6 Takimi në platformën ZOOM është mbajtur më 24 shkurt 2022, së bashku me përfaqësues të Institutit të Kosovës për Drejtësi dhe EULEX-it. Temë e këtij takimi ishte diskutimi i sfidave që kanë hasur qytetarët gjatë monitorimit të seancave gjyqësore dhe përshtypjet e tyre të fituara gjatë këtij procesi.

Ndër gjërat që, siç raportohet, u ka bërë më shumë përshtypje monitoruesve ishte përgatitja dhe prezantimi i lëndëve në gjykata. Sipas tyre, para kësaj përvoje monitorimi kanë pasur përshtypjen se të gjitha vendimet janë marrë në mënyrë arbitrare në gjykata dhe se deklaratat e dëshmitarëve nuk janë marrë fare parasysh dhe nuk është bërë fare prezantim dhe vlerësim i provave. Pasi panë nga afër formën e seancave gjyqësore, mendimi i tyre ndryshoi dhe fituan besimin tek sistemi i drejtësisë.

Gjatë diskutimit online, monitoruesit ngritën shumë çështje të rëndësishme që treguan përkushtimin e tyre gjatë gjithë procesit si dhe probleme që duhet të adresohen. Shumica e tyre kishin vërejtje për vonesat gjatë seancave si dhe për mungesën e informacionit të duhur për kohën dhe vendin e seancave.

Ka pasur edhe raste kur qytetarëve monitorues iu është kërkuar të kenë leje të posaçme për të hyrë në gjykatë edhe pse seancat ishin të hapura për publikun. Kjo tregon se personeli i gjykatës nuk është i informuar mirë për të drejtën ligjore të qytetarëve për të marrë pjesë në seancat gjyqësore të hapura për publikun.

Përveç vërejtjeve të përmendura, qytetarët monitorues rekomanduan që projekte të ngjashme të zhvillohen më shpesh në të ardhmen pasi që sipas tyre kjo do të kishte një ndikim shumë pozitiv në informimin e publikut lidhur me sistemin e drejtësisë.

Ata njëkohësisht shprehen gatishtë për vazhdimin vullnetarë të monitorimit të rasteve të ndryshme, që u kishin lënë më së shumti përshtypje.

3. METODOLOGJIA

IKD ka një ekspertizë të gjatë në monitorimin e sistemit të drejtësisë, përkatësisht të punës së Këshillit Gjyqësor të Kosovës (KGJK), Këshillit Prokurorial të Kosovës (KPK), të gjitha niveleve të gjykatave dhe prokurorive.

Gjetjet e monitorimit në këtë raport janë rezultat i monitorimit të kryer për herë të dytë nga qytetarët laikë (pa njohuri) në fushën e drejtësisë.

IKD dhe EULEX për të zbuluar drejtpërdrejtë se si vetë qytetarët e shohin funksionimin e drejtësisë penale në Kosovë, kanë vendosur që të vazhdojnë ta bëjnë monitorimin përmes qytetarëve, domethënë monitoruesve laikë.

Gjatë fazës së parë të projektit IKD rekrutoi 20 vëzhgues porotë. Këta monitorues, të cilët nuk kanë përvojë ligjore, janë përzgjedhur në bazë të një sërë kriteresh, duke përfshirë gjininë, përkatësinë etnike, moshën, arsimin, profesionin etj.

Pas përzgjedhjes, qytetarët janë trajnuar nga IKD dhe EULEX mbi metodologjinë e monitorimit të sistemit gjyqësor. Më 15 dhjetor 2021, IKD dhe EULEX organizuan një trajnim për 20 monitoruesit porotë mbi konceptet kryesore të procedurave gjyqësore dhe monitorimit të gjykimeve.

Gjatë fazës së dytë të projektit, nga janari deri në shkurt 2022, monitoruesit porotë janë vënë në kontakt me monitoruesit profesionistë të IKD-së për të lehtësuar qasjen në gjykata dhe përzgjedhjen e lëndëve për monitorim. Duke përdorur pyetësonin e përgatitur paraprakisht nga IKD dhe EULEX, qytetarët në rolin e vëzhguesve kanë monitoruar gjatë muajve janar dhe shkurt 2022 rastet penale të akuzave të ndryshme, të cilat i kishin përzgjedhur më parë, dhe të dhënat e mbledhura i kanë importuar në bazën e të dhënave të IKD-së.

Më pas, IKD dhe EULEX mbajtën një takim konsultativ online me monitoruesit porotë. Temë e këtij takimi ishte diskutimi i sfidave që kanë hasur qytetarët gjatë monitorimit të seancave gjyqësore dhe

përshtypjet që ata kishin fituar gjatë këtij procesi. Gjatë takimit u diskutuan shumë çështje, si dhe një vëmendje e veçantë iu kushtua çështjes së ndërtimit të besimit tek qytetarët në sistemin e drejtësisë, ku monitoruesit patën mundësinë të shprehin qëndrimet e tyre për opinionet që kishin para dhe pas procesit të monitorimit.

Gjithsej janë monitoruar 500 seanca gjyqësore në shtatë Gjakata Themelore, përkatësisht në Prishtinë, Mitrovicë, Pejë, Gjakovë, Prizren, Ferizaj dhe Gjilan, si dhe në dy degë, përkatësisht në Shtërpcë dhe Lipjan.

Gjatë 417 seancave të gjykimeve penale të mbajtura dhe monitoruara, 1053 të dyshuar janë akuzuar gjithsej për 661 vepra të ndryshme penale.

Vepra penale më e theksuar në këto seanca të monitoruara ka qenë vepra e korrupsionit “Keqpërdorimi i pozitës apo autoritetit zyrtar” me 63 raste, pasuar nga vepra penale “Armëmbajtje në pronësi, kontroll apo posedim të paautorizuar” në 46 raste, pastaj me veprën penale “Shpyllëzimi” në 31 raste, për veprën penale “Blerje, posedim ose shpërndarje e lëndëve narkotike” në 30 raste, për veprat penale “Vrasje e rëndë” në 27 raste dhe “Vrasje e mbetur në tentativë” në 26 raste.

Të gjitha të gjeturat e monitorimit nga monitoruesit porotë dhe intervistat e IKD me monitoruesit janë futur në bazën e të dhënave të IKD-së. Gjetjet u ndanë në sasiore dhe cilësore, të cilat janë analizuar dhe paraqitur në këtë raport.

4. STRUKTURA E MONITORUESVE-QYTETARËVE LAIK NË FUSHËN E DREJTËSISË

Pas publikimit të konkursit për pranimin e monitoruesve nga qytetarët e rëndomtë, me 16 nëntor 2021, IKD ka përzgjedhur 20 qytetarë laik për të monitoruar seancat gjyqësore në fushën penale. Siç është theksuar në metodologjinë e hulumtimit të këtij raporti, qytetarët janë përzgjedhur në bazë të disa kritereve për ta arritur llojllojshmërinë nga të gjitha kategoritë e gjinive, grup moshave, përkatësive etnike dhe rajoneve.

Prej 20 monitoruesve të angazhuar në monitorim, dymbëdhjetë (12) prej tyre kanë qenë gra, ndërsa tetë (8) kanë qenë meshkuj.

Tabela 1 – Pjesëmarrja në bazë gjinore

Gra	Burra
12 ose 60%	8 ose 40%

Mosha e tyre përfshinë: një (1) 19 vjeçar; një (1) 21 vjeçar; një (1) 22 vjeçar; një (1) 23 vjeçar; një (1) 25 vjeçar; dy (2) 26 vjeçar; një (1) 29 vjeçar; një (1) 30 vjeçar; dy (1) 33 vjeçar; dy (2) 34 vjeçar; një (1) 42 vjeçar; një (1) 46 vjeçar; dy (2) 47 vjeçar; një (1) 55 vjeçar; një (1) 57 vjeçar; një (1) 59 vjeçar si dhe një (1) 67 vjeçar.

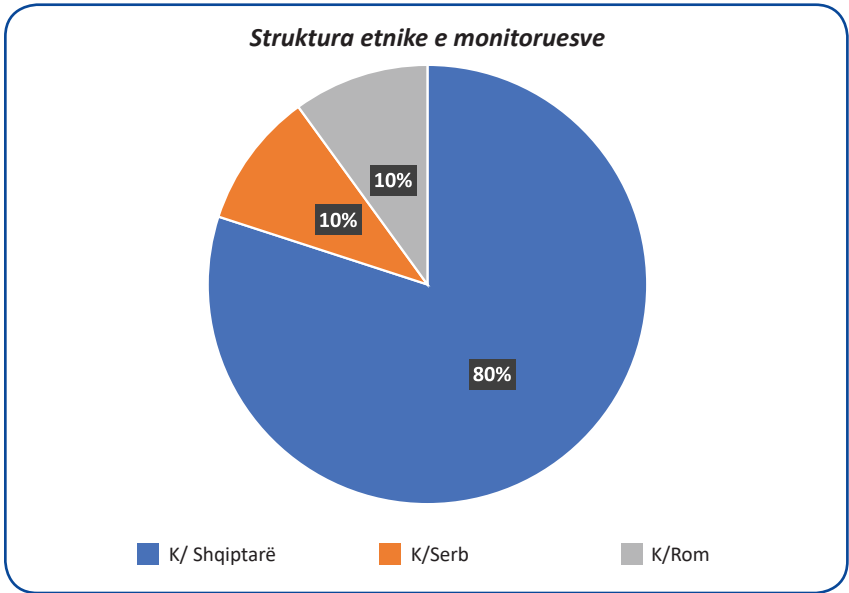
Tabela 2 – Pjesëmarrja në bazë të Moshës

19 Vjeç	21 Vjeç	22 Vjeç	23 Vjeç	25 Vjeç	26 Vjeç	29 Vjeç	30 Vjeç	33 Vjeç	34 Vjeç	42 Vjeç	46 Vjeç	47 Vjeç	55 Vjeç	57 Vjeç	59 Vjeç	67 Vjeç
1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1

Sa i përket strukturës së etnisë, dy (2) prej tyre ka qenë nga komuniteti rom i Kosovës, (2) dy nga komuniteti serb i Kosovës dhe gjashtëmbëdhjetë (16) nga komuniteti Shqiptarë i Kosovës.

*Struktura e etnisë së monitoruesve laik të përfshirë
në monitorim të gjykatave.*

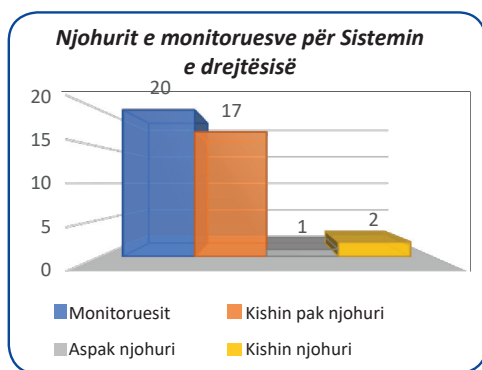

5. PËRSHTYPJET E MONITORUESVE PËR MONITORIMIN DHE SISTEMIN E DREJTËSISË

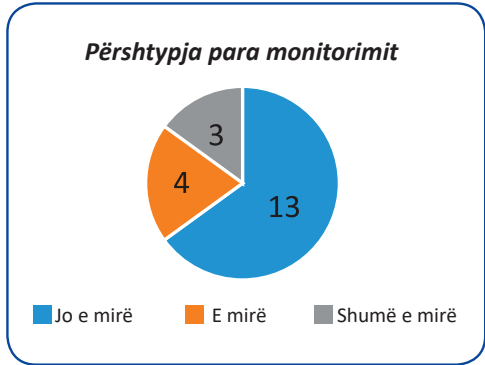
Në Kosovë, besimi në sistemin e drejtësisë, është zakonisht i ulët dhe karakterizohet me pakënaqësi të qytetarëve. Kjo pasqyrohet në raporte të shumta të organizatave të ndryshme.

IKD pas implementimit të projektit ka zhvilluar intervista me qytetarët monitorues për të kuptuar se si ata e shohin sistemin e drejtësisë pas përvojave të tyre personale.

- Përvoja në monitorimin e seancave gjyqësore, siç shihet nga përgjigjet e qytetarëve monitorues, në përgjithësi ka qenë shumë e mirë. Prej 20 qytetarëve të angazhuar në monitorim, 18 apo 90% e tyre kanë deklaruar se përvoja në monitorimin e seancave gjyqësore ka qenë shumë e mirë, ndërsa 2 apo 10% e tyre kanë deklaruar se përvoja në monitorimin e seancave gjyqësore ka qenë e mirë.
- Monitoruesit e angazhuar në këtë hulumtim janë qytetarë laik, të cilët në përgjithësi kanë pasur shumë pak njohuri në lidhje me sistemin e drejtësisë, se si funksionojnë prokuroritë, gjykatat dhe avokatia. Sidoqoftë, IKD dhe EULEX para nisjes së procesit të monitorimit, kanë mbajtur trajnime me këta qytetarë laik, në mënyrë që të kuptojnë bazat e funksionimit të sistemit të drejtësisë penale si dhe aspektet e monitorimit të seancave gjyqësore.
- Në pyetjen e parashtruar, se sa kanë pasur njohuri për sistemin e drejtësisë në Kosovë para se të mbanin trajnimin dhe të monitoronin, rezultoi se 17 apo 85% prej tyre kanë deklaruar se kanë pasur pak njohuri për sistemin e drejtësisë në Kosovë, 1 apo 5% prej tyre ka deklaruar se aspak nuk ka pasur njohuri për sistemin e drejtësisë në Kosovë, ndërsa 2 apo 10% prej tyre kanë deklaruar se kanë pasur njohuri për sistemin e drejtësisë në Kosovë.

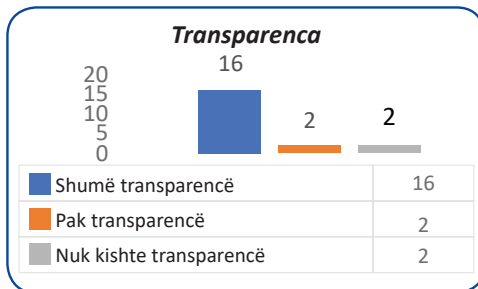
- Me angazhimin e monitoruesve laik, në monitorim të seancave gjyqësore në fushën penale, qytetarëve u është dhënë mundësia të krijojnë një përvojë personale lidhur me qasjen në sistemin e drejtësisë penale në Kosovë. Sidoqoftë, për-

shtypjet e përgjithshme të këtyre qytetarëve monitorues para procesit të monitorimit në lidhje me sistemin e drejtësisë në Kosovë, në përgjithësi kanë qenë jo të mira. Prej 20 qytetarëve, rezulton se 13 apo 65% prej tyre kanë deklaruar se para se të monitoronin personalisht, kanë pasur përshtypje të jo të mirë për sistemin e drejtësisë në Kosovë, 4 apo 20% prej tyre kanë deklaruar se kanë pasur përshtypje të mirë për sistemin e drejtësisë në Kosovë para se të monitoronin personalisht, ndërsa 3 apo 15% prej tyre ka deklaruar se ka pasur përshtypje shumë të mirë për sistemin e drejtësisë në Kosovë, para se të monitoronte personalisht seancat gjyqësore.

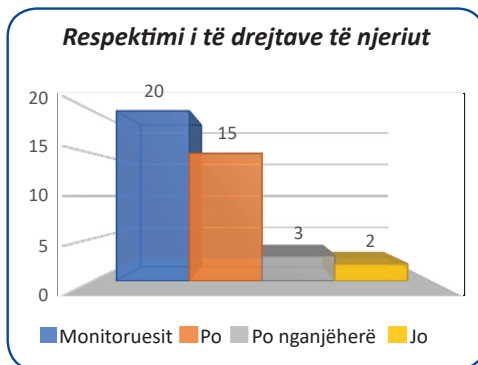
- Pas organizimit të trajnimeve nga ana e IKD-së dhe EULEX-it dhe monitorimit të drejtpërdrejtë të seancave gjyqësore në fushën penale, shumë nga qytetarët monitorues kanë deklaruar se kanë ndryshuar përshtypjet e tyre për sistemin e drejtësisë. Nga përgjigjet e tyre 20 qytetarët të angazhuar në monitorim, rezulton se 14 apo 70% prej tyre kanë deklaruar se kanë ndryshuar përshtypjen pak për të mirë për sistemin e drejtësisë në Kosovë, 4 apo 20% prej tyre kanë deklaruar se kanë ndryshuar përshtypjen shumë për të mirë për sistemin e drejtësisë në Kosovë, ndërsa 2 apo 10% prej tyre kanë deklaruar se kanë ndryshuar përshtypjen pak për të keq për sistemin e drejtësisë në Kosovë.

- Transparenca, si një nga parimet më të rëndësishme në dhënien e drejtësisë, në shumicën e rasteve rezulton të jetë në nivelin e duhur nga konstatimet e monitorimit.

- Në pyetjen se sa ka pasur transparencë në gjykatë, nga 16 ose 80% e qytetarëve të angazhuar janë shprehur se ka pasur shumë transparencë në gjykatë, 2 ose 10% prej tyre janë shprehur se ka pak transparencë në gjykatë, ndërsa. 2 ose 10% e tyre deklaruan se nuk kishte transparencë në gjykatë

- Nga përgjigje e qytetarëve laik të angazhuar drejtpërdrejtë në monitorim deklarojnë se në shumicën e rasteve janë respektuar të drejtat dhe liritë e njeriut nga sistemi i drejtësisë në Kosovë, ndërsa 3 apo 15% prej tyre kanë deklaruar se nganjëherë janë respektuar të drejtat dhe liritë e njeriut nga sistemi i drejtësisë në Kosovë dhe vetëm 2 apo 10% prej tyre kanë dhënë përgjigje negative në këtë pyetje.

- Sa i përket bindjes së qytetarëve lidhur me zhvillimin e një gjykimi të drejt, në përgjithësi, qytetarët e angazhuar në monitorim, vlerësojnë se gjykimet janë të drejta. Nga përgjigjet e këtyre 20 qytetarëve të angazhuar në monitorim, rezulton se 17 apo 85%

prej tyre kanë deklaruar se gjykimet janë të drejta, 1 apo 5% prej tyre kanë deklaruar se gjykimet nuk janë të drejta, ndërsa 2 apo 10% prej tyre kanë deklaruar se gjykimet nga njëherë janë të pa drejta.

- Nga monitorimi i seancave të rastet e dhunës në baza gjinore, del se seancat gjyqësore të monitoruara janë mbajtur sipas rregullave, edhe pse numri i seancave të monitoruara në këtë drejtim ishte i kufizuar, nga 417 seanca te monitoruar vetëm 6 raste ishin lidhur me dhunën në baza gjinore. Mirëpo, nga përgjigjet e qytetarëve të angazhuar në monitorim, rezulton se gjykimi i rasteve të krimeve mbi bazën e gjinisë ka qenë i drejtë.

6. GJETJET E MONITORIMIT NGA QYTETARËT LAIK

Monitorimi për herë të parë i sistemit të drejtësisë penale në Kosovë nga qytetarët laik, i realizuar nga IKD dhe EULEX në vitin 2019/20, ka sjellë një perspektiv të drejtpërdrejtë të qytetarit se si e sheh transparencën dhe performancën e sistemit të drejtësisë në respektimin e të drejtave të njeriut dhe gjykimin e drejtë.

Gjithsej, këtë herë janë monitoruar 500 seanca gjyqësore në shtatë Gjykata Themelore përkatësisht në Prishtinë, Mitrovicë, Pejë, Gjakovë, Prizren, Ferizaj dhe Gjilan, si dhe në dy degë, përkatësisht në Shtërpçë dhe Lipjan.

Tabela 3 - Numri i seancave gjyqësore të monitoruara nga qytetarët laik në fushën e drejtësisë.

Seancat e monitoruara nga qytetarët laik								
Gjykata Themelore në Prishtinë	Gjykata Themelore në Prizren	Gjykata Themelore në Pejë	Gjykata Themelore në Gjilan	Gjykata Themelore në Ferizaj	Gjykata Themelore në Gjakovë	Gjykata Themelore në Mitrovicë	Gjykata Themelore Prishtinë dega në Lipjan	Gjykata Themelore në Ferizaj dega Shtërpçë
125 Seanca	50 Seanca	50 Seanca	50 Seanca	50 Seanca	50 Seanca	50 Seanca	25 Seanca	50 Seanca

Në këto 500 seanca të monitoruara në fushën penale, 417 apo 83% të tyre, janë mbajtur kurse 83 apo 16% janë shtyrë ose anuluar për arsye të ndryshme. Në këto seanca përfshihen 1053 persona, të cilët në tërësi janë akuzuar për 661 vepra të ndryshme penale.

Tabela 4 – Numri i seancave gjyqësore të monitoruara, numri i personave të akuzuar dhe numri i veprave penale për të cilat janë gjykuar.

Gjykata/Dega	Seancat e monitoruara	Numri i personave	Numri i veprave
Prishtinë	125	372	275
Prizren	50	110	51
Pejë	50	83	53
Gjilan	50	83	53
Ferizaj	50	121	53
Gjakovë	50	134	51
Mitrovicë	50	62	50
Lipjan	25	28	25
Shtërpçë	50	60	50

6.1 Veprat penale në të cilat janë përfshirë të akuzuarit në rastet e monitoruara

Gjatë procesit të implementimit të projektit, monitoruesit kanë monitoruar 417 seanca gjyqësore në fushën penale, ku janë përfshirë 1053 persona të dyshuar, të cilët në tërësi janë akuzuar për 661 vepra të ndryshme penale.

Vepra penale më e shprehur në këto seanca të monitoruara ka qenë vepra e korrupsionit “Keqpërdorimi i pozitës apo autoritetit zyrtar”, e cila prin në 63 raste. Pasohet nga vepra penale “Mbajtja në pronësi, kontroll ose posedim të paautorizuar të armëve” në 46 raste, pastaj vepra penale “Blerja, posedimi apo shpërndarja e narkotikëve” në 30 raste, vepra penale, “Shkretim i pyjeve” në 31 raste, “Vrasje e rëndë” në 27 raste, pastaj veprat penale “Tentim Vrasje” në 26 raste, etj. Për shkak të numrit të madh të veprave penale të monitoruara në seanca gjyqësore, në vazhdim janë paraqitur të gjitha statistikat për secilën vepër në secilën gjykatë apo degë të monitoruar nga qytetarët.

Tabela 5 – Numri i veprave penale për secilën gjykatë/degë të monitoruara nga qytetarët

Gjykatat/ Degët	Korrupsioni zyrtar dhe veprat penale kundër detyrës zyrtare	Mbajtja në pronësi, kontroll ose posedim të paautorizuar të armëve	Blerja, posedimi apo shpërndarja e narkotikëve	Tentim Vrasje	Vrasje	Vrasje e rëndë	Shkretim i pyjeve	Falsifikim i dokumentit	Pengimi i personit zyrtar në kryerjen e detyrave të punës	Lëndim i lehtë trupor	Kontrabandë me emigrant	Organizimi i skemave piramidale dhe bixhozit të paligjshëm
Prishtinë	18	24	6	11	7	7	1	3		7	5	3
Prizren	23	1	2	2		2		1				
Pejë	3	8	6	3	2	4	2	2		2		
Gjilan	5	4	7			1		1		4		1
Ferizaj	4	2	1	4		11	1	1	3			
Gjakovë	1	19	6	5	2	2		1				2
Mitrovicë	2	3	1	1	2		1	2	2	2		
Lipjan			1					1	2			
Shtërpcë	2						26	1		3		
Gjithsej	58	61	30	26	13	27	31	13	7	18	5	6

Tabela 6 – Numri i veprave penale për secilën gjykatë/degë të monitoruara nga qytetarët

Gjykatat/ Degët	Vjedhje Grabitqare	Vjedhje	Vjedhje e rende	Vjedhje e shërbimeve	Asgjësimit, dëmtim i pasurisë	Shkaktim i rrezikut te përgjithshëm	Keqtrajtimi gjatë ushtrimit të detyrës zyrtare ose autorizimeve publike	Kanosje	Pastrim i parave	Deklarim i rrem	Lëndim i rëndë trupor	Uzurpimi i paligjshëm i pronës së paluajtshme
Prishtinë			2	3				8	3	2	1	
Prizren	3		1			1	1			1	3	
Pejë	1	1	3	1						2		
Gjilan		3	2	2		1	4	1	1	2	1	
Ferizaj	1	1	2	2	1	1	2			3		
Gjakovë	2						1	1	1			
Mitrovicë		2	2	5	2			2		2	1	4
Lipjan		1	3	7				3			1	
Shtërpcë			3	3	1			1		2	1	
Gjithsej	7	8	18	23	4	3	5	11	10	7	13	9

Tabela 7 – Numri i veprave penale për secilën gjykatë/degë të monitoruara nga qytetarët

Gjykatat/ Degët	Sulm	Vetëgjyqësi	Ndërtim pa leje	Prezantim i rrem si person zyrtar	Kontrabandë me mallra	Pjesëmarrja në rrahje	Rrezikim i trafikut	Prezantim i rrem si person zyrtar	Dhuna ne Familje	Marrja e rryshfetit ngacmim	Mashtrim
Prishtinë	1						1	2	1	6	1
Prizren								1			
Pejë								2	1		
Gjilan	2	2			1			1	2	1	2
Ferizaj	2			1			2				2
Gjakovë	3					2		1			3
Mitrovicë			2		2		1		1	2	
Lipjan							3	1			
Shtërpcë	2	1	1	1			1				2
Gjithsej	10	3	3	2	3	2	8	6	5	3	8

Tabela 8 – Numri i veprave penale për secilën gjykatë/degë të monitoruara nga qytetarët

Gjykatat/ Degët	Sulm ndaj personit zyrtar	Zjarrvënje	Keqpërdorimi i besimit	Aksident trafiku	Grabitje	Fajdeja	korupsion	Terrorizëm	Shmangia nga tatimi	Detyrim	krim lufte	Ndotja, degradimi ose shkatërrimi i mjedisit
Prishtinë			2		2	3	6	6	7	2		
Prizren					2		1		1	2	2	
Pejë					1	2						
Gjilan				1	1	1				1		
Ferizaj		1					3	2				
Gjakovë	1			2			3	1				
Mitrovicë				3		1			1	1		
Lipjan			1									1
Shtërpcë				1								
Gjithsej	1	1	3	7	6	7	13	9	9	6	2	1

6.2 Transparenca e sistemit të drejtësisë

Dhënia qasje publikut, qytetarëve te zakonshëm në seanca gjyqësore mundëson realizimin e njërës nga parimet më të rëndësishme në bërjen e drejtësisë, parimit të transparencës, përmes së cilit, mundësohet publiciteti i nevojshëm për tu bindur palët në procedurë dhe publiku për drejtësinë që ndahet në gjykatë. Për këtë arsye, një prej çështjeve të adresuara përmes anketës së përgatitur për procesin e monitorimit nga qytetarët, i është kushtuar rëndësi transparencës së sistemit të drejtësisë dhe qasjes së qytetarëve në seancat gjyqësore.

Në këtë drejtim janë përgatitur katër pyetje të mbyllura për qytetarin laik, i cili në proces të monitorimit ka pasur mundësinë që drejtpërdrejtë të fitojë përshtypjen personale nga rastet e monitoruara se sa është transparent sistemi i drejtësisë në fushën penale.

Monitoruesit kanë ngritur shumë çështje: duke filluar prej qasjes në gjykatë, qasjes së gjykatësve ndaj publikut dhe monitoruesve, nëse seanca ka qenë publike dhe nëse seanca është mbajtur në sallë të gjykimit apo në zyra të gjykatësve.

Në Gjetjet e monitoruesve është vërtetuar se sistemi i drejtësisë në fushën penale, pothuajse në tërësi është transparent. Nga 417 seanca të monitoruara, rezulton se 406 apo 97% prej tyre kanë qenë të hapura për publikun, 10 apo 2% e seancave nuk kanë qenë të hapura për publikun, ndërsa 1 apo 0.2% e seancave të monitoruara, qytetarët janë përgjigjur me nuk e di.

Gjithashtu edhe në rastin e vendit të mbajtjes së seancave, nga 417 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, rezulton se 376 ose 91% prej tyre janë mbajtur në salla të gjykimit, ndërsa 39 apo 9% prej tyre janë mbajtur në zyra të gjykatësve dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Për sa i përket qasjes në gjykatë, nga 500 seanca të monitoruara rezulton se shtetasi vetëm në 3 ose 0.06% të seancave nuk ka pasur qasje të lehtë në gjykatë.

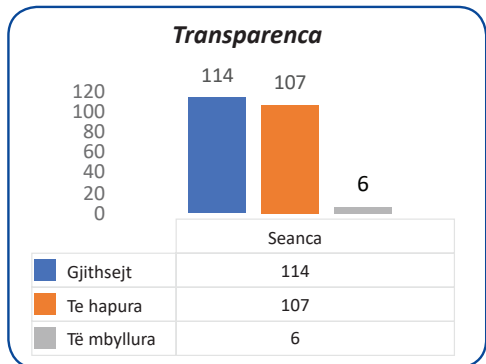
Nga 417 seanca të monitoruara që janë mbajtur, rezulton se në 324 ose 77% e tyre gjyqtarët kanë pasur qasje të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut, në 90 ose 21.5% e tyre gjyqtarët kanë pasur qasje miqësore ndaj monitoruesve dhe publikut, ndërsa në 3. ose 0.7% e gjyqtarëve të tyre kanë pasur qasje jo të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut.

Tabela 9 – Rezultatet rreth transparencës së gjykatave në seancat e monitoruara nga qytetarët.

	A keni pasur qasje të lehtë për hyrje në gjykatë?	Ku është mbajtur seanca?	A ishte seanca e hapur për publikun?	Çfarë ka qenë qasja e gjyqtarit/panelit të gjyqtarëve në lidhje me monitoruesit/publikun në seanca?
Po	497	406		
Jo	3	10		
Nuk e di		1		
Në sallë			376	
Në zyre			39	
E mirë				324
Miqësore				90
Jo e mirë				3

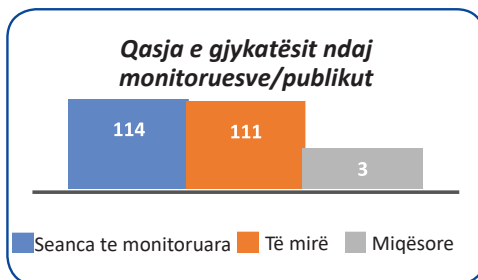
6.2.1. Transparenca në Gjykatën Themelore në Prishtinë

Numri më i madh i seancave të monitoruara nga qytetarët i takojnë Gjykatës Themelore në Prishtinë, me gjithsej 125 seanca gjyqësore. Gjetjet tregojnë se Gjykata Themelore në Prishtinë në fushën penale, pothuajse në tërësi është transparente. Nga 125 seanca 114 prej tyre janë mbajtur dhe monitoruar, rezultojnë se 107 apo 93.8% prej tyre kanë qenë të hapura për publikun, 6 apo 5.3% e seancave nuk kanë qenë të hapura për publikun, ndërsa ne 1 raste apo 0.8% te monitoruesve janë përgjigjur me nuk e di.

Nga 114 seanca të monitoruara, rezulton se 108 apo 94% prej tyre janë mbajtur në salla të gjykimit, ndërsa 6 apo 5% prej tyre janë mbajtur në zyra të gjykatësve.

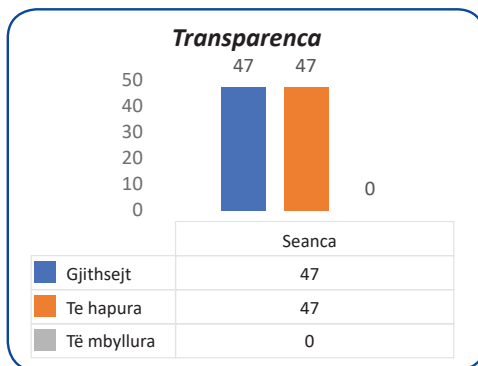
Ndërsa sa i përket qasjes në gjykata, nga 125 seanca të monitoruara, rezulton se qytetarët në 124 apo 99.2% prej tyre kanë pasur qasje të lehtë për hyrje në gjykatë, ndërsa në 1 apo 0.8% të seancave nuk kanë pasur qasje të lehtë për tu qasur në gjykatë.

Nga 125 seanca të monitoruara, rezulton se në 111 apo 89% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut, ndërsa në 3 apo 2.6% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje miqësore ndaj monitoruesve dhe publikut.

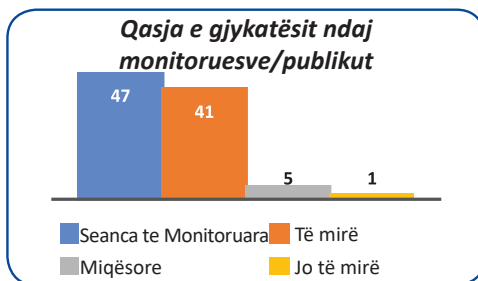
6.2.2. Transparenca në Gjykatën Themelore në Prizren

Gjatë monitorimit të Gjykatës Themelore në Prizren në fushën penale, gjetjettregojnë se pothuajse në tërësi është transparente. Nga 50 seanca të monitoruara, 47 prej tyre janë mbajtur dhe rezulton se të gjitha kanë qenë të hapura për publikun.

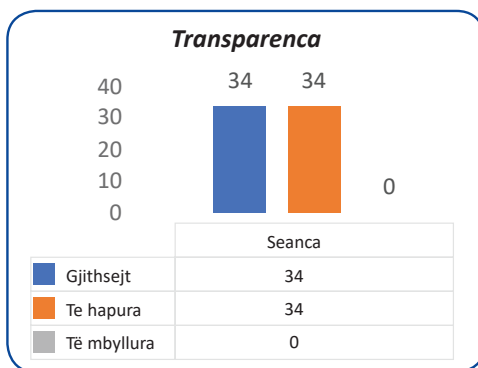
Nga 47 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, rezulton se 45 apo 95.74% prej tyre janë mbajtur në salla të gjykimit, ndërsa 2 apo 4.2% prej tyre janë mbajtur në zyra të gjykatësve. Si dhe në të gjitha rastet monitoruesit kanë pasur qasje të lehtë në gjykatë.

Nga 47 seanca të monitoruara, rezulton se në 41 apo 87% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut, në 5 apo 10% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje miqësore ndaj monitoruesve dhe publikut, ndërsa gjykatësit në 1 apo 2% të seancave kanë pasur qasje miqësore.

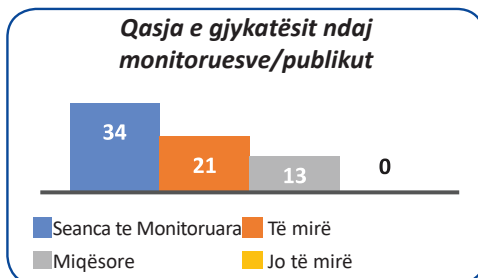

6.2.3. Transparenca në Gjykatën Themelore në Pejë

Në Gjykata Themelore në Pejë në fushën penale, gjetjet tregojnë se edhe në këtë gjykatë transparenca është në nivelin e duhur. Nga 50 seanca të monitoruara, rezulton se të 34 prej tyre janë mbajtur dhe që të gjitha kanë qenë të hapura për publikun. Po ashtu, nga 34 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, rezulton se 29 ose 85% prej tyre janë mbajtur në salla të gjykimimit, ndërsa 5 ose 14% nga to gjykatësit i kanë mbajtur në zyre. Gjithashtu, në 50 seanca të monitoruara, rezulton se qytetarët në të gjitha rastet kanë pasur qasje të lehtë për hyrje në gjykatë.

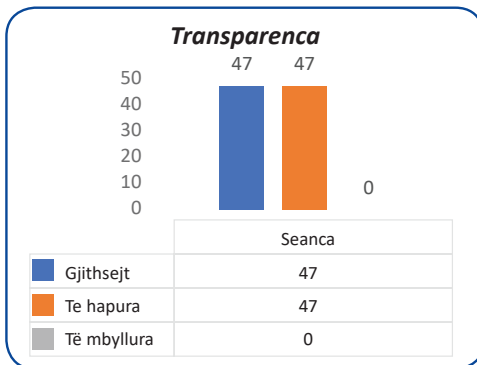

Nga 34 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, rezulton se në 21 apo 61% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut, ndërsa në 13 apo 38% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje miqësore ndaj monitoruesve dhe publikut.

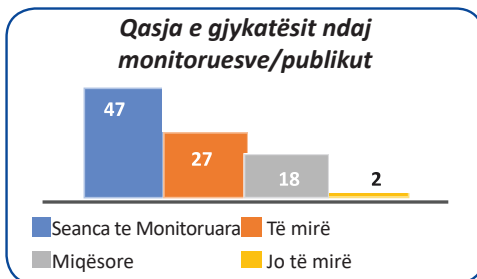

6.2.4. Transparenca në Gjykatën Themelore në Gjilan

Instituti i Kosovës për Drejtësi, gjatë analizimit të pyetësorëve të pranuar nga monitorimi në Gjykatën Themelore në Gjilan në fushën penale, konstaton se pothuajse në tërësi kjo gjykatë është transparente. Nga 50 seanca të monitoruara, rezulton se 47 apo 94% prej tyre janë mbajtur dhe kanë qenë të hapura për publikun, ndërsa 3 prej tyre nuk janë mbajtur fare. Gjithashtu, që të 47 seancat e monitoruara, rezulton se të gjitha seancat janë mbajtur në salla të gjykimit.

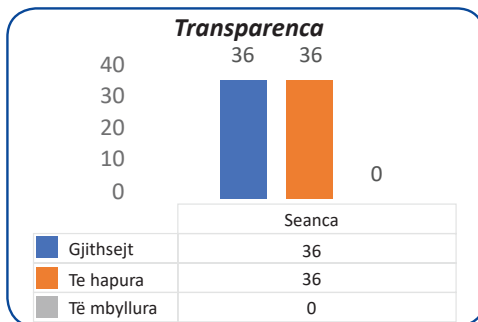
Nga 47 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, rezulton se qytetarët në të gjitha seancat kanë pasur qasje të lehtë për hyrje në gjykatë. Gjithashtu, nga 47 seanca të monitoruara, rezulton se në 27 apo 57% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut, në 18 apo 38% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje miqësore ndaj monitoruesve dhe publikut, ndërsa gjykatësit në 2 apo% të seancave kanë pasur qasje jo të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut.

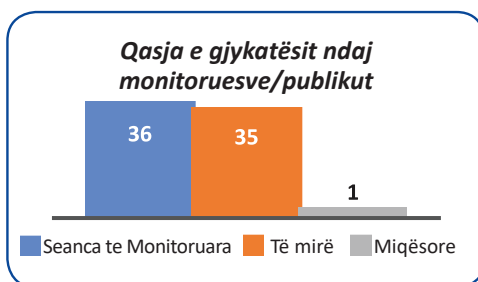

6.2.5. Transparenca në Gjykatën Themelore në Ferizaj

Në Gjykata Themelore në Ferizaj në fushën penale, gjetjet tregojnë se edhe kjo gjykatë pothuajse në tërësi është transparente. Nga 50 seanca të monitoruara, rezulton se të 36 prej tyre janë mbajtur dhe që të gjitha kanë qenë të hapura për publikun. Po ashtu, nga 36 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, rezulton që të gjitha janë mbajtur në salla të gjykimit. Gjithashtu, në 50 seanca të monitoruara, rezulton se qytetarët në të gjitha rastet kanë pasur qasje të lehtë për hyrje në gjykatë.

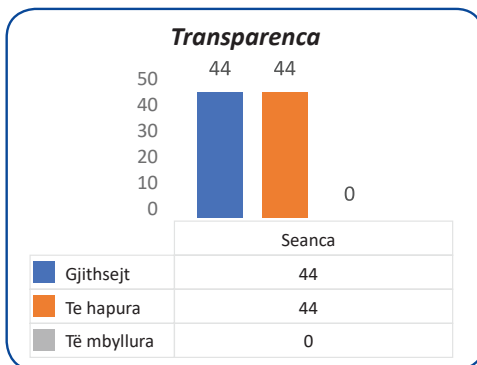

Nga 36 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, rezulton se në 35 apo 97% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut, ndërsa në 1 apo 2% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje miqësore ndaj monitoruesve dhe publikut.

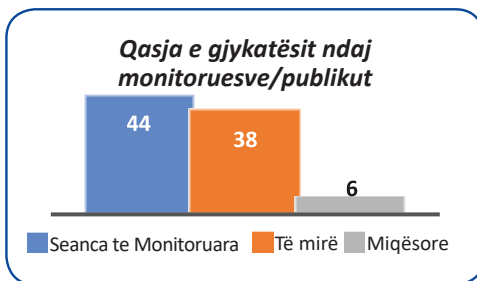
6.2.6. Transparenca në Gjykatën Themelore në Gjakovë

Në Gjykata Themelore në Gjakovë në fushën penale, gjetjet tregojnë se pothuajse në tërësi kjo gjykatë është transparente. Nga 50 seanca të monitoruara, rezulton se të 44 prej tyre janë mbajtur dhe që të gjitha kanë qenë të hapura për publikun. Po ashtu, nga 44 seanca të mbajtura

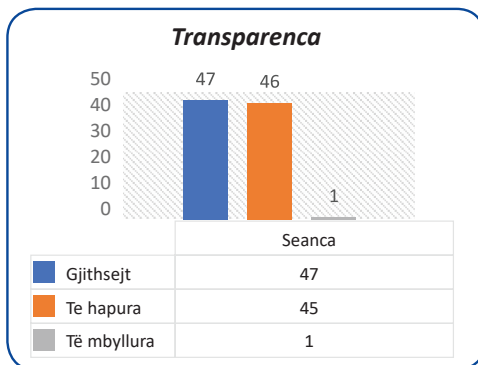
dhe të monitoruara, rezulton se që të gjitha janë mbajtur në salla të gjykimit. Gjithashtu, në 44 seanca të monitoruara, rezulton se në 42 ose 95% të rasteve qytetarët kanë pasur qasje të lehtë për hyrje në gjykatë, kurse në 2 ose 4% të rasteve kanë pasur pengesa të cilat janë tejkaluar pas ndërhyrjes së IKD-së.

Nga 44 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, rezulton se në 38 apo 86% prej tyre, gjykatësit kanë pasur qasje të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut, ndërsa në 6 apo 13% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje miqësore ndaj monitoruesve dhe publikut.

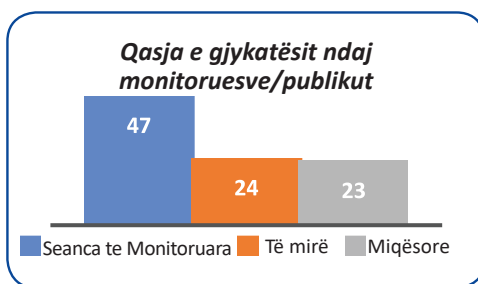

6.2.7. Transparenca në Gjykatën Themelore në Mitrovicë

Duke u bazuar në gjetjet e monitorimit në Gjykatën Themelore në Mitrovicë në fushën penale, del se transparenca është në nivel e duhur, pasi nga 50 seanca të monitoruara, rezulton se 47 prej tyre janë mbajtur dhe monitoruar. Prej tyre 46 apo 94% kanë qenë të hapura për publikun, ndërsa vetëm 1 apo 2% prej tyre kanë qenë të mbyllura kurse 3 nga to nuk janë mbajtur fare. Pra, nga 47 seanca të monitoruara, 31 prej tyre janë mbajtur në salla të gjyqit, ndërsa 14 janë mbajtur në zyrat e gjyqtarëve dhe ne 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

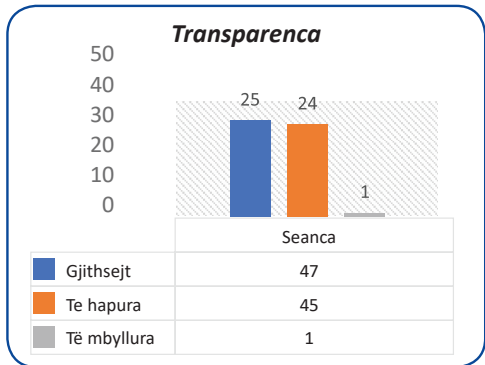

Kurse nga 50 seanca të monitoruara, rezulton se qytetarët në të gjitha seancat kanë pasur qasje të lehtë për hyrje në gjykatë. Ndërsa, nga 47 seanca të monitoruara, rezulton se në 24 apo 51.6% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut, ndërsa në 23 apo 48.9% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje miqësore ndaj monitoruesve dhe publikut.

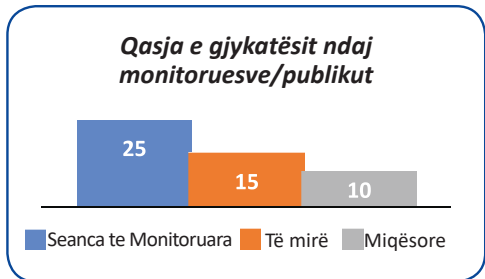
6.2.8. Transparenca në Gjykatën Themelore në Prishtinë – Dega Lipjan

Sa i përket transparencës në Gjykatën Themelore Prishtinë – Dega Lipjan, vlen të theksohet se edhe pse pothuajse të gjitha seancat ishin të hapura për publikun, nga 25 seancat e monitoruara, rezulton se në 24 ose 96% prej tyre ishin të hapura për publikun dhe vetëm 1 e mbyllur, një pjesë

e madhe e tyre mbaheshin në zyrat e gjyqtarëve. Pra, nga 25 seanca të monitoruara, 15 ose 60% prej tyre janë mbajtur në salla të gjyqit, ndërsa 10 ose 40% janë mbajtur në zyrat e gjyqtarëve.

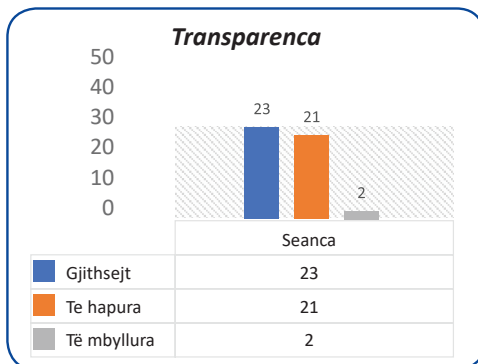
Dihet mirë fakti se, në raste kur seancat mbahen në zyra të gjykatësve edhe pse janë të hapura hapësira nuk lejon qasje të mjaftueshme për qytetarët. Megjithëse, monitoruesi laik kanë pasur qasje të lehtë në të gjitha raste, kjo nuk jep garanci që edhe qytetarët jo në cilësinë e monitoruesit do të kenë të njëjtat mundësi.

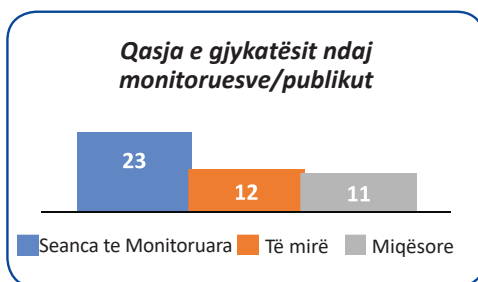
Ndërsa, sa i përket qasjes së gjykatësit ndaj qytetarëve monitorues dhe publikut, në 15 raste apo 60% të rasteve kanë pasur qasje të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut, ndërsa në 10 apo 40% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje miqësore ndaj monitoruesve dhe publikut.

6.2.9. Transparenca në Gjykatën Themelore në Ferizaj - Dega Shtërpce

Nga gjithsejtë 50 seanca të monitoruara, vetëm 23 prej tyre janë mbajtur dhe monitoruara ndërsa 27 prej tyre nuk janë mbajtur për arsye të ndryshme. Nga gjetjet e monitoruesve rezulton se transparenca është në nivel e duhur, pasi 21 prej tyre kanë qenë të hapura për publikun. Po ashtu, nga 23 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, rezulton se 21 ose 91% prej tyre janë mbajtur në salla të gjykimit, ndërsa 2 ose 8% nga to gjykatësit i kanë mbajtur në zyre. Gjithashtu, nga 23 seancat të monitoruara, rezulton se qytetarët monitorues, në të gjitha rastet kanë pasur qasje të lehtë për hyrje në gjykatë.

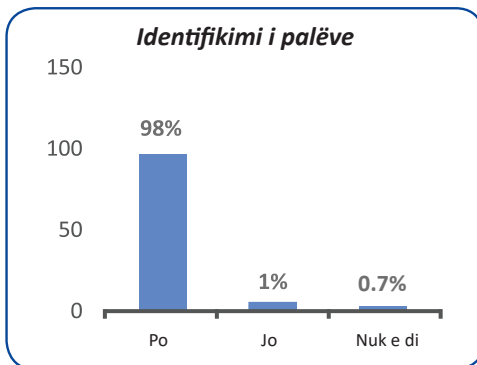
Ndërsa, nga 23 seanca të monitoruara, rezulton se në 12 apo 52% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje të mirë ndaj monitoruesve dhe publikut, ndërsa në 11 apo 47% prej tyre gjykatësit kanë pasur qasje miqësore ndaj monitoruesve dhe publikut.

Vlen të theksohet se, Gjykatën Themelore në Ferizaj - Dega Shtërpce e karakterizon një përqindje e lartë e mos mbajtjes së seancave, nga 50 seanca të monitoruara 27 ose 54% prej tyre nuk janë mbajtur për arsye të ndryshme.

6.3. Respektimi i të drejtave të njeriut dhe gjykimi i drejtë

Ndër parimet themelore të drejtësisë penale është respektimi i të drejtave të njeriut në procedurë penale, parim ky për të cilin duhet të përkujdesen të gjitha palët në procedurë. Respektimi i të drejtave dhe lirive themelore në një procedurë penale është parakusht për një gjykim të drejtë, të paanshëm dhe profesional, të bazuar në standardet më të avancuara të drejtësisë penale. Në këtë drejtim, perceptimi i qytetarëve për mënyrën se si zhvillohen procedurat penale gjyqësore është jetike për krijimin e besimit të qytetarëve në sistemin gjyqësor. Prandaj në vazhdim do të elaborojmë gjetjet e monitorimit të qytetarëve laik të fushës së drejtësisë, se si ata e kanë vlerësuar procesin e procedurës penale, se sa janë respektuar të drejtat dhe liritë e njeriut dhe se cila ka qenë përshtypja e tyre për mënyrën e gjykimit nga gjykatësit apo trupat gjykuese.

Gjetjet tregojnë se nga 500 seanca të monitoruara, në 417 apo 83% të tyre janë mbajtur, kurse 83 apo 17% janë shtyrë për arsye të ndryshme. Nga 417 seancat e mbajtura në 408 apo 98% prej tyre, qytetarët kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si të akuzuarin, prokurorin, avokatin mbrojtës etj, në 5 raste apo 1% të tyre, qytetarët nuk kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë, ndërsa në 3 raste apo 0.7% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e kanë ditur a kanë arritur t'i identifikojnë qartë palët në procedurë.

Në pyetjen se a e kanë kuptuar akuzën ndaj të akuzuarve, nga 417 seanca të monitoruara, në 394 raste apo 94% prej tyre, qytetarët janë shprehur se i kanë kuptuar qartë akuzat ndaj të akuzuarve, në 8 raste apo 1% prej tyre janë shprehur se nuk i kanë kuptuar qartë akuzat ndaj të akuzuarve, ndërsa në 9 raste ose 2% prej tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë dhe në 6 raste nuk kanë dhënë asnjë përgjigje.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 311 ose 74.5% e qytetarëve janë shprehur se gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse i kupton akuzat, në 51 ose 12% prej tyre qytetarët janë shprehur se gjykata nuk e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat, ndërsa në 30 ose 7% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse i kupton akuzat dhe 25 ose 6% nuk janë përgjigjur.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 319 ose 76% të tyre, qytetarët janë shprehur se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij, në 41 ose 9% prej tyre qytetarët janë shprehur se gjykata e ka udhëzuar pjesërisht të pandehurin për të. të drejtat, nuk e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij, ndërsa në 27 ose 6% e tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij dhe në 30 raste nuk i janë përgjigjur pyetjes.

Sa i përket pyetjes se a i ka udhëzuar gjykata dëshmitarët në të drejtat e tyre, nga 417 seanca të monitoruara, në 258 ose 61% prej tyre, qytetarët janë shprehur se gjykata i ka udhëzuar dëshmitarët për të drejtat dhe detyrimet e tyre, ndërsa në 13 ose 3% prej tyre qytetarët janë përgjigjur jo dhe në 26 raste ose 6% janë shprehur se kanë nuk e di, dhe në 120 ose 28% të rasteve nuk janë përgjigjur fare.

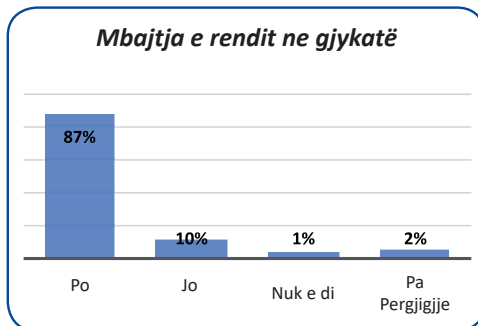
Gjithashtu, nga 417 seanca të monitoruara, në 312 ose 74% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, ndërsa në 90 ose 21% prej tyre qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit nuk kanë pasur avokat mbrojtës, dhe në 15 raste ata nuk iu përgjigji pyetjes.

Në pyetjen nëse e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedurë, nga 417 seanca të monitoruara, në 239 ose 57% të tyre, qytetarët janë shprehur se e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedurë, në 1 apo 0.2% e tyre qytetarë. kanë deklaruar se nuk e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedurë, ndërsa në 27 ose 6% e tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedurë dhe në 150 apo 36% e kanë kuptuar. mos i përgjigjeni pyetjes.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 402 ose 96% prej tyre, qytetarët janë shprehur se gjyqtari i ka kryer procedurat qartë për t'u kuptuar, në 4 ose 0.9% e tyre qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari nuk i ka

kryer procedurat siç duhet për t'u kuptuar. Ndërsa në 3 ose 0.7% e tyre qytetarët deklaruan se nuk e dinë nëse gjyqtari i ka kryer procedurat qartë për t'u kuptuar, dhe në 8 ose 2% prej tyre nuk i janë përgjigjur pyetjes.

Sa i përket rendit dhe rregullit si dhe masave për Covid-19 në sallë, nga 417 seanca të monitoruara, në 363 ose 87% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues ka mbajtur rendin në sallë dhe se janë respektuar masat për Covid-19, në 43 ose

10% e tyre janë shprehur se kryetari i trupit gjykues nuk ka mbajtur rend dhe se nuk janë respektuar masat Covid-19, ndërsa vetëm në 2 ose 0.4% prej tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë dhe në 9 raste ose 2% nuk janë përgjigjur

Nga 417 seanca të monitoruara, në 373 ose 89% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar palët në procedurë, mbrojtjen dhe prokurorin në mënyrë të barabartë, në 17 ose 4% prej tyre qytetarët janë shprehur se kryetari i trupit gjykues nuk i ka trajtuar palët në mënyrë të barabartë, në 9 raste ose 2% nuk e dinin dhe në 18 ose 4% nuk iu përgjigjën pyetjes.

Të pyetur për sjelljen e gjyqtarit ndaj palëve në procedurë, nga 417 seanca të monitoruara, në 356 ose 85% e qytetarëve janë shprehur se gjyqtari nuk është sjellë në mënyrë frikësuese apo mos respektuese ndaj asnjërës palë, në 8 apo 2% prej tyre qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari është sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese ndaj ndonjë pale, ndërsa në 2 ose 0.4% e tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse gjyqtari është sjellë në mënyrë frikësuese apo mos respektuese ndaj ndonjë pale, dhe në 51 nuk kanë dhënë përgjigje.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 2 ose 0.5% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari ka bërë komente diskriminuese ndaj

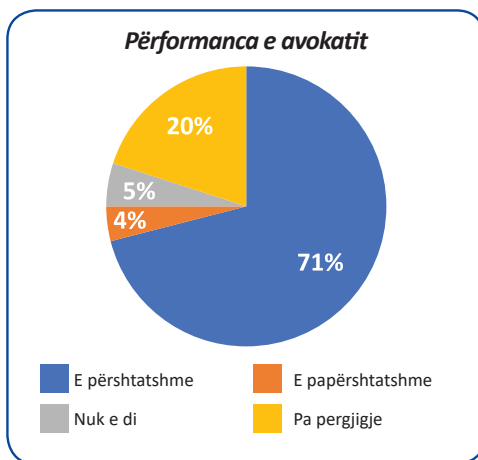

palëve, në 407 ose 97% e tyre qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari nuk ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve, ndërsa në 2 ose 0.5% qytetarët e tyre kanë deklaruar se nuk e dinë nëse gjyqtari ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve dhe në 6 raste nuk i janë përgjigjur pyetjes.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 4 ose 0,9% prej tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari nuk i ka kushtuar vëmendje gjatë seancës (përgjigje me celular, ka dalë nga salla e gjyqit, etj.), në 403 ose 96,6% e tyre janë shprehur se gjyqtari nuk ka munguar t'i kushtojë vëmendje gjatë seancës, ndërsa në 3 ose 0.7% e tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë dhe në 7 ose 1.7% nuk i janë përgjigjur pyetjes.

Nga 417 seanca të monitoruara, në 296 ose 71% të tyre, qytetarët janë shprehur se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme, në 18 ose 4% e tyre qytetarët janë shprehur se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e papërshtatshme, në 20 ose 5% prej tyre qytetarët deklaruan se nuk e dinë nëse per-

formanca e avokatëve mbrojtës ishte e duhur, ndërsa në 83 raste apo 20% nuk janë përgjigjur në pyetje.

6.3.1. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Prishtinë

Gjetjet tregojnë se nga 125 seanca të monitoruara në Gjykatën Themelore në Prishtinë, 114 prej tyre janë mbajtur ndërsa 11 prej tyre janë anuluar për arsye të ndryshme. Nga 114 e mbajtura në të gjitha rastet, qytetarët kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si prokurorin, te akuzuarin, avokatin mbrojtës etj.

Nga 114 seanca të monitoruara, në 110 apo 96.5% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve, në 2 apo 1.8% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve, ndërsa në 2 apo 1.8% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë a i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve.

Nga 114 seanca të monitoruara, në 78 raste apo 68%, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat, në 21 prej tyre apo 18%, qytetarët kanë deklaruar se gjykata nuk e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat, ndërsa në 11 raste apo 9.6% të tyre qytetarët janë përgjigjur me nuk e di dhe në 4 raste apo 3,5% nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 114 seanca të monitoruara, në 91 apo 79% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj, ndërsa në 8 raste apo 7% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar pjesërisht ose nuk e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj, kurse në 8 apo 7% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dine nëse gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj dhe në 7 raste apo 6% nuk janë përgjigjur në pyetje.

Kurse sa i përket pyetjes rreth leximit të të drejtave dhe obligimeve të dëshmitarit, nga 114 seanca të monitoruara, në 73 apo 79% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar të dëshmitarin për të drejtat e tij/saj, ndërsa në 7 raste apo 6% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykata nuk e ka udhëzuar dëshmitarin për të drejtat e tij/saj dhe në 34 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Në 114 rastet e monitoruara, në 113 apo 99.1% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, ndërsa vetëm në 1 rast apo 0.9%, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit nuk kanë pasur avokat mbrojtës.

Ndërsa sa i përket rolit të dëshmitarit në procedurën penale, nga gjithsejtë 114 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, në 70 apo 61.4% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedurë, kurse pjesa tjetër e monitoruesve nuk kanë dhënë përgjigje në këtë pyetje.

Bazuar në pyetësorët, në pyetjen rreth kryerjes së procedurave në mënyrë të qarte nga ana e gjykatësit, nga gjithsejtë 114 seanca të monitoruara, në 111 nga to, apo 97% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar, në 2 rast apo 1.8% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar, ndërsa në 1 apo 0.9% të tyre qytetarët janë përgjigjur më nuk e di.

Në pyetjen nëse gjyqtari ka mbajtur rendin në sallën e gjyqit dhe a janë respektuar masat për Covid-19. Nga 114 seanca të monitoruara, në 101 ose 88% të tyre, qytetarët janë shprehur se kryetari i trupit gjykues ka mbajtur rendin në gjykatë, në 12 raste ose 10,5 % prej tyre, qytetarët janë përgjigjur jo dhe vetëm në 1 rast ose 0,9 % kanë deklaruar se e mbajnë nuk e di.

Nga 114 seanca të monitoruara, në 112 apo 98.2% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët, mbrojtjen dhe prokurorin, ndërsa në 2 apo 1.8% të tyre qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues nuk i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët.

Në pyetjen e radhës që ka të bëjë me sjelljen e gjyqtarit ndaj palëve në procedurë, nga 114 seanca të monitoruara, në vetëm 3 apo 2.6% prej tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi është sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese në drejtim të ndonjë pale, në 111 apo 97% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk është sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese në drejtim të ndonjë pale.

Nga përgjigjet e qytetarëve në pyetjen e radhës, nga 114 seanca të monitoruara, në 112 apo 98.2% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve, ndërsa në 2 apo 1.8% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve.

Nga seanca të monitoruara, në 111 apo 97.4% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës, ndërsa në 3 apo 2.6% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës.

Nga gjetjet e monitorimit të seancave lidhur me pyetjen e radhës, në 100 raste ose 87.7% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme, ndërsa në 2 raste apo 1.7% të tyre qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e papërshtatshme dhe në 6 raste apo 5.3% të tyre qytetarët janë përgjigjur me nuk e di dhe në 6 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

6.3.2. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Prizren

Gjetjet e monitorimit në Gjykatën Themelore në Prizren, tregojnë se nga 50 seanca, 47 janë mbajtur dhe monitoruar. Në të gjitha rastet, qytetarët kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si të akuzuarin, prokurorin, avokatin mbrojtës etj.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 42 raste apo 89.4% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve, ndërsa në 2 rast apo 4% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve, ndërsa në 3 raste apo 6% janë përgjigjur me nuk e di.

Në pyetjen e radhës, nga 47 seanca të monitoruara, në 20 apo 42.5% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat, në 6 apo 12% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykata nuk e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat, ndërsa në 19 apo 40% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat dhe në 2 raste 0.4% nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 21 apo 44.7% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj, në 5 apo 10% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar pjesërisht ose nuk e ka udhëzuar fare të pandehurin për të drejtat e tij/saj, ndërsa në 19 apo 40% të tyre qytetarët kanë

deklaruar se nuk dinë nëse gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj dhe në 2 raste 0.4% nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 16 apo 34% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar dëshmitarin për të drejtat e tij/saj, në 4 apo 8.5% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykata nuk e ka udhëzuar dëshmitarin për të drejtat e tij/saj, ndërsa në 25 apo 53.2% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk dinë nëse gjykata e ka udhëzuar dëshmitarin për të drejtat e tij/saj dhe në 2 raste 0.4% nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 42 apo 89.3% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, ndërsa në 3 apo 6.4% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit nuk kanë pasur avokat mbrojtës dhe në 2 raste 0.4% nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 19 apo 40% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedura, në 1 apo 2% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedura, ndërsa në 23 apo 48% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedura dhe në 4 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 43 apo 91.5% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar, ndërsa në 2 apo 0.4% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk e dinë nëse gjykatësi i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar dhe në 2 raste 0.4% nuk janë përgjigjur në pyetje.

Në pyetjen se a ka mbajtur gjyqtari rregull në gjykatore dhe a u respektuan masat Covid-19? Nga 47 seanca të monitoruara, në 20 apo 42.5% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka mbajtur rregull në gjykatore, në 24 raste apo 51% të tyre, qytetarët janë përgjigjur me jo dhe në vetëm 1 rast me nuk e di dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 39 apo 82% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët në procedurë, mbrojtjen dhe prokurorin, në 4 apo 8.5% të tyre qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues nuk i ka trajtuar

në mënyrë të barabartë palët, ndërsa në 2 apo 4.4% të tyre qytetarët janë përgjigjur me nuk e di dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 41 apo 87% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk është sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese në drejtim të ndonjë pale, ndërsa në 2 raste ose 4.4% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësit janë sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese në drejtim të ndonjë pale dhe në 2 raste ose 4.4% të tyre janë përgjigjur me nuk e di dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 43 raste apo 91.5% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk bëri komente diskriminuese ndaj palëve dhe në 2 raste ose 4.4% të tyre janë përgjigjur me nuk e di dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 1 rast apo 2.2% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës, në 42 apo 89.4% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës, ndërsa në 2 apo 4.4% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse gjykatësi ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 38 apo 80.8% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme, në 5 apo 10.6% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e papërshtatshme, në 2 apo 4.4% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

6.3.3. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Gjilan

Gjetjet e monitorimit në Gjykatën Themelore në Gjilan, tregojnë se nga 50 seancat e monitoruara 47 prej tyre janë mbajtur, kurse 3 prej tyre nuk janë mbajtur për arsye të ndryshme. Nga 47 seancat e monitoruara, në të gjitha raste qytetarët kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si të akuzuarin, prokurorin, avokatin mbrojtës etj.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 45 apo 95.7% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve, ndërsa në vetëm 2 rast apo 4% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 41 apo 87% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat, në 6 apo 12% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykata nuk e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 40 apo 85% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj, në 7 apo 14% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar pjesërisht ose nuk e ka udhëzuar fare të pandehurin për të drejtat e tij/saj.

Nga 47 seanca të monitoruara, në vetëm 18 raste ose 38% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar dëshmitarin për të drejtat e tij/saj, kurse nuk kanë dhënë përgjigje në pyetjet tjera.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 35 apo 74.5% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, ndërsa në 12 apo 25.5% të tyre qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit nuk kanë pasur avokat mbrojtës.

Ndërsa në pyetjen se a e kanë kuptuar qytetarët monitorues rolin e dëshmitarit në procedurë, nga 47 seanca të monitoruara, në vetëm 16 raste apo 34% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedura, ndërsa nuk kanë dhënë përgjigje për rastet tjera.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 45 apo 95.7% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar dhe vetëm në 2 apo 4.2% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar.

Ndërsa sa i përket pyetjes rreth mbajtjes së rregullit në gjykatore dhe respektimit të masave Covid-19, nga gjithsejtë 47 seanca të mbajtura dhe të monitoruara në të gjitha rastet qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi ka mbajtur rendin në gjykatore dhe se janë respektuar masat Covid-19.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 40 apo 85% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët në procedurë, mbrojtjen dhe prokurorin dhe në 7 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në vetëm 4 rast ose 4% te tyre, qytetarët monitorues kanë deklaruar se gjykatësi është sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese në drejtim të ndonjë pale dhe në 45 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Kurse në pyetjen e radhës, qytetarët monitorues deklaruan se nga 47 seancat e monitoruara, në asnjë rast gjykatësi nuk ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve

Nga 47 seanca të monitoruara, në 45 apo 95% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës, ndërsa vetëm në 2 apo 4% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse gjykatësi ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 28 apo 59% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme, në 2 rast apo 4% të tyre qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e papërshtatshme, në 2 raste apo 4% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme dhe në 15 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

6.3.4. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Gjakovë

Gjetjet e monitorimit në Gjykatën Themelore në Gjakovë tregojnë se nga 50 seanca të monitoruara 44 prej tyre janë mbajtur, ndërsa 6 prej tyre janë shtyrë për arsye të ndryshme. Nga 44 seancat e mbajtura dhe të monitoruara, në 42 apo 91.3% prej tyre, qytetarët monitorues kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si prokurorin, të akuzuarin, avokatin mbrojtës etj, kurse në 2 raste janë përgjigjur me nuk e di.

Njësoj si në pyetjen paraprake edhe në këtë rast, nga 44 seanca të monitoruara, në 42 ose 91% prej tyre, qytetarët monitorues kanë deklaruar se i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve, ndërsa në vetëm 2 raste apo 4.5% janë përgjigjur me nuk e di.

Nga 44 seanca të monitoruara, në 40 apo 91% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat, në 2 apo 4.5% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykata nuk e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 44 seanca të monitoruara, në 39 apo 88% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj, në vetëm 2 apo 4.5% të tyre qytetarët monitorues kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar pjesërisht të pandehurin ose nuk e ka udhëzuar fare për të drejtat e tij/saj dhe në 3 raste nuk janë përgjigjur.

Përgjigje te ngjashme qytetarët monitorues kanë dhënë edhe ne pyetjen rreth udhëzimit të dëshmitarit në të drejtat e tij/saj, nga 44 seanca të monitoruara, në 39 apo 88% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar dëshmitarin për të drejtat e tij/saj, në vetëm 2 apo 4.5% të tyre qytetarët monitorues kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar pjesërisht dëshmitarin ose nuk e ka udhëzuar fare për të drejtat e tij/saj dhe në 3 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 44 seanca të monitoruara, në 34 prej tyre apo 77%, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, ndërsa, 7 raste apo 16% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se i pandehuri nuk ka pasur avokat mbrojtës dhe në 3 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Kurse sa i përket pyetjes se a e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedura, 44 seanca të monitoruara në 43 prej tyre apo 98% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedura dhe në 1 rast nuk janë përgjigjur në pyetje.

Ngjashëm qytetarët janë përgjigjur edhe në pyetjen për kryerjen e procedurave nga gjykatësi ose trupi gjykues, nga 44 seancat e monitoruara në 42 nga to apo shprehur në përqindje në 95.5% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Në pyetjen se a ka mbajtur gjyqtari rregull në gjykatore dhe a u respektuan masat Covid-19, nga 44 seanca të monitoruara, në 41 apo 93% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues ka mbajtur rregull ne gjykatore, ndërsa vetëm në 1 raste apo 2.3% të tyre, qytetarët janë përgjigjur me jo dhe në 3 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Ndërsa lidhur me pyetjen rreth trajtimit të palëve në procedurë, nga 44 seanca të monitoruara, në 41 apo 93% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët në procedurë, të akuzuarin, mbrojtësin dhe prokurorin dhe në 3 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 44 seanca të monitoruara, në vetëm 1 rast apo 2.3% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi është sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese në drejtim të ndonjë pale, kurse në 39 raste apo 88.6% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk është sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese në drejtim të ndonjë pale dhe në 4 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 44 seanca të monitoruara, në 40 apo 91% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk bëri komente diskriminuese ndaj palëve dhe nuk kanë cekur asnjë rast ku gjykatësi kishte bërë një gjë të tillë dhe në 4 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 44 seanca të monitoruara, në 40 raste apo 91% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës, ndërsa nga ana tjetër nuk kanë theksuar ndonjë rast ku gjykatësi ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës dhe në 4 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 44 seanca të monitoruara, në 40 apo 91% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme, ndërsa nuk kanë cekur ndonjë rast ku performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e papërshtatshme dhe në 4 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

6.3.5. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Pejë

Gjetjet në Gjykatën Themelore në Pejë tregojnë se nga 50 seanca të monitoruara 34 prej tyre janë mbajtur, kurse 16 janë shtyrë për arsye të ndryshme. Nga 34 seancat e mbajtura në të gjitha rastet qytetarët monitorues arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si prokurorin, të akuzuarin, avokatin mbrojtës etj.

Nga 34 seanca të mbajtura dhe monitoruara, në 34 rastet apo 100% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve.

Nga 34 seanca të monitoruara, në 33 apo 97% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat, ndërsa vetëm në 1 rast apo 2% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykata nuk e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat.

Nga 34 seanca të monitoruara, në 34 rastet apo 100% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj.

Përgjigje të ngjashme qytetarët monitorues kanë dhënë edhe në pyetjen rreth udhëzimit të dëshmitarit në të drejtat e tij/saj, nga 34 seanca të monitoruara, në të gjitha rastet qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar dëshmitarin për të drejtat e tij/saj.

Nga 34 seanca të monitoruara, në 30 raste apo 88% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, ndërsa vetëm në 4 raste apo 11% kanë deklaruar se të akuzuarit nuk kanë pasur avokat mbrojtës.

Nga 34 seanca të monitoruara, në të gjitha rastet, qytetarët kanë deklaruar se e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedurë.

Ngjashëm me përgjigjet në pyetjet paraprake qytetarët monitorues janë përgjigjur edhe në pyetjen rreth kryerjes së procedurave nga na e gjykatësit, ku nga 34 seanca të monitoruara, në të gjitha rastet, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar.

Në pyetjen se a ka mbajtur gjyqtari rregull në gjykatore dhe a u respektuan masat Covid-19, nga 34 seanca të monitoruara, në 34 rastet apo 100% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka mbajtur rregull në gjykatore dhe se janë respektuar masat Covid-19.

Nga 34 seanca të monitoruara, në të gjitha rastet, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët në procedurë, të akuzuarin, mbrojtjen dhe prokurorin.

Nga 34 seanca të monitoruara, në të 34 rastet apo 100% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk bëri komente diskriminuese ndaj palëve dhe nuk kanë cekur asnjë rast ku gjykatësi kishte bërë një gjë të tillë.

Njësoj janë përgjigjur edhe në pyetjen e radhës, nga 34 seanca të monitoruara, në të gjitha raste qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës.

Sa i përket pyetjes e cila ka të bëjë me performancën e avokatit mbrojtës, nga 34 seanca të monitoruara, në 29 apo 85% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme, ndërsa në 5 raste apo 14%, kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e papërshtatshme.

6.3.6. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Ferizaj

Gjetjet e monitorimit në Gjykatën Themelore në Ferizaj, tregojnë se nga 50 seancat e monitoruara 36 ose 72% prej tyre janë mbajtur, kurse 14 apo 28% prej tyre nuk janë mbajtur për arsye të ndryshme. Nga 36 seancat e mbajtura dhe të monitoruara, në të gjitha raste qytetarët kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si të akuzuarin, prokurorin, avokatin mbrojtës etj.

Nga 36 seanca të monitoruara, në 33 raste apo 91.7% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve, ndërsa në vetëm 1 rast apo 2.2% të tyre qytetarët janë përgjigjur me nuk e di dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 36 seanca të monitoruara, në 31 apo 86% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat dhe vetëm në 1 rast apo 2% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykata nuk e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat dhe në 4 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 36 seanca të monitoruara, në 25 raste apo 69% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj, kurse nga ana tjetër nuk kanë cekur ndonjë rast ku gjykata të mos e ketë udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj dhe në rastet e tjera nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 36 seanca të monitoruara, në vetëm 35 raste ose 97% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar dëshmitarin për të drejtat e tij/saj, kurse vetëm në 1 rast ose 2% janë përgjigjur me nuk e di.

Nga 36 seanca të monitoruara, në 31 apo 86% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, ndërsa në 5 raste apo 13.9% të tyre qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit nuk kanë pasur avokat mbrojtës.

Ndërsa në pyetjen se a e kanë kuptuar qytetarët monitorues rolin e dëshmitarit në procedurë, nga 36 seanca të monitoruara, në vetëm 22 raste apo 61% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedura, ndërsa nuk kanë dhënë përgjigje për rastet tjera.

Nga 36 seanca të monitoruara, në 35 raste apo 97% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar dhe nuk kanë dhënë ndonjë rast ku nuk janë kryer procedurat në fjalë.

Ndërsa sa i përket pyetjes rreth mbajtjes së rregullit në gjykatore dhe respektimit të masave Covid-19, nga gjithsejtë 36 seanca të mbajtura dhe të monitoruara në 35 raste apo 97% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi ka mbajtur rendin në gjykatore dhe se janë respektuar masat Covid-19 dhe në 1 rast nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 36 seanca të monitoruara, në 35 apo 97% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët në procedurë, mbrojtjen dhe prokurorin dhe në 1 rast nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 36 seanca të monitoruara, në asnjë rast, qytetarët monitorues nuk kanë deklaruar se gjykatësi është sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese në drejtim të ndonjë pale.

Njësoj janë përgjigjur edhe në pyetjen e radhës, ku qytetarët monitorues deklaruan se nga 36 seancat e monitoruara, në asnjë rast gjykatësi nuk ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve.

Nga 36 seanca të monitoruara, në asnjë rast, qytetarët nuk kanë deklaruar se gjykatësi ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës.

Nga 36 seanca të monitoruara, në 20 apo 55% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme, ndërsa në 5 raste apo 14% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme dhe në 11 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

6.3.7. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Mitrovicë

Gjetjet tregojnë se nga 50 seanca të monitoruara në Gjykatën Themelore në Mitrovicë, 47 prej tyre janë mbajtur ndërsa 3 janë anuluar për arsye të ndryshme. Nga 47 seancat e mbajtura dhe monitoruara, në 44 apo 93% të tyre, qytetarët kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si gjykatësin, prokurorin, avokatin mbrojtës, të akuzuarin etj. Ndërsa në vetëm 3 raste nuk kanë qenë në gjendje të i identifikojnë palët në procedurë.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 45 apo 95% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 26 apo 55% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat, ndërsa në 14 raste apo 29% të rasteve qytetarët kanë dhënë përgjigje negative dhe në 7 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 23 apo 49% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj, ndërsa në 19 raste apo 40% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar pjesërisht ose nuk e ka udhëzuar fare të pandehurin për të drejtat e tij/saj dhe në 5 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në vetëm 22 raste ose 46% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar dëshmitarin për të drejtat e tij/saj, kurse nga ana tjetër nuk kanë dhënë ndonjë përgjigje negative në këtë pyetje dhe në 25 rast nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 23 apo 49% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, ndërsa në 17 apo 36% të tyre qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit nuk kanë pasur avokat mbrojtës dhe në 7 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 20 raste apo 42% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedura dhe në 27 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 47 seanca të monitoruara, në të gjitha rastet apo 100% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar.

Në pyetjen rreth mbajtjes së rregullit në gjykatore dhe respektimit të masave Covid-19, nga gjithsejtë 47 seanca të mbajtura dhe të monitoruara në 41 raste apo 87% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi ka mbajtur rendin në gjykatore dhe se janë respektuar masat Covid-19. Ndërsa, në 6 raste apo 12%, kanë deklaruar se gjykatësi nuk ka mbajtur rregull në gjykatore dhe se nuk janë respektuar masat Covid-19.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 29 apo 61% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët në procedurë, mbrojtjen dhe prokurorin, në 11 raste apo 23%, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët dhe në 7 raste apo 14% janë përgjigjur me nuk e di.

Nga 47 seanca të monitoruara, në asnjë rast, qytetarët nuk kanë deklaruar se gjykatësi është sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese në drejtim të ndonjë pale,

Ngjashëm monitoruesit janë përgjigjur edhe në pyetjen në vijim, ku nga 47 rastet e monitorimit qytetarët monitorues nuk kanë raportuar ndonjë rast ku gjykatësi kishte bërë komente diskriminuese për ndonjë palë sa i përket racës, ngjyrës, gjinisë, gjuhës, religjionit, origjinës politike kombëtare ose shoqërore, pronës, etj..

Nga 47 seanca të monitoruara, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi nuk ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës në asnjë rast.

Nga 47 seanca të monitoruara, në 33 raste apo 70% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme, në 4 raste apo 8.5% të tyre qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e papërshtatshme, në 5 apo 10% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme dhe në 5 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

6.3.8. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Ferizaj – Dega Shtërpce

Gjetjet e monitorimit në Gjykatën Themelore në Ferizaj – Dega në Shtërpce, tregojnë se nga 50 seancat e monitoruara 23 ose 46% prej tyre janë mbajtur, kurse 27 apo 54% prej tyre nuk janë mbajtur për arsye të ndryshme. Nga 23 seancat e mbajtura dhe të monitoruara, në 20 raste apo 87% prej tyre, qytetarët kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si të akuzuarin, prokurorin, avokatin mbrojtës dhe në 3 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 23 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, në 18 raste apo 78% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve, ndërsa në 2 rast apo 8%, nuk i kanë kuptuar qartë akuzat dhe vetëm në 1 rast, qytetarët janë përgjigjur me nuk e di dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 23 seanca të monitoruara, në 21 apo 91% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 23 seanca të monitoruara, në 21 raste apo 91.3% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 23 seanca të monitoruara, në vetëm 19 raste ose 82% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar dëshmitarin për të drejtat e tij/saj dhe në 4 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 23 seanca të monitoruara, në 3 apo 13% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, ndërsa në 19 raste apo 82% të tyre qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit nuk kanë pasur avokat mbrojtës dhe në 1 rast nuk janë përgjigjur në pyetje.

Ndërsa në pyetjen se a e kanë kuptuar qytetarët monitorues rolin e dëshmitarit në procedurë, nga 23 seanca të monitoruara, në 13 raste apo 56.5% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedura, ndërsa në 4 raste apo 17% janë përgjigjur me nuk e di dhe në 6 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 23 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, në 20 raste apo 87% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar dhe nuk kanë dhënë ndonjë rast ku nuk janë kryer procedurat në fjalë dhe në 3 raste nuk janë përgjigjur në pyetje dhe në 3 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Ndërsa sa i përket pyetjes rreth mbajtjes së rregullit në gjykatore dhe respektimit të masave Covid-19, nga gjithsejtë 23 seanca të mbajtura dhe të monitoruara në 19 raste apo 82% të tyre qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi ka mbajtur rendin në gjykatore dhe se janë respektuar masat Covid-19 dhe në 4 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 23 seanca të monitoruara, në 18 apo 78% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët në procedurë, mbrojtjen dhe prokurorin dhe në 5 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Nga 23 seanca të monitoruara, në asnjë rast, qytetarët monitorues nuk kanë deklaruar se gjykatësi është sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese në drejtim të ndonjë pale.

Njësoj janë përgjigjur edhe në pyetjen e radhës, ku qytetarët monitorues deklaruan se nga 23 seancat e monitoruara, në asnjë rast gjykatësi nuk ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve

Nga 23 seanca të monitoruara, në asnjë rast, qytetarët nuk kanë deklaruar se gjykatësi ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës.

Kurse sa i përket pyetjes rreth performancës së avokatit, nga 23 seanca të monitoruara, janë përgjigjur në vetëm 3 raste qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatit ka qenë adekuate dhe në 20 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

6.3.9. Gjykimi i drejtë në Gjykatën Themelore në Prishtinë – Dega Lipjan/Lipljan

Nga 25 seanca të monitoruara, në Gjykatën Themelore në Prishtinë – Dega Lipjan, në të gjitha rastet, qytetarët kanë deklaruar se kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si të akuzuarin, prokurorin, avokatin mbrojtës etj.

Gjithashtu nga 25 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, në të gjitha rastet apo 100% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve.

Nga 25 seanca të monitoruara, në 21 apo 91% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat dhe në 4 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Ndërsa në pyetjen, se a e ka udhëzuar gjykatësi të pandehurin për të drejtat e tij/saj, nga 25 seanca të monitoruara, në 25 rastet apo 100% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj.

Nga 25 seanca të monitoruara, në vetëm 2 raste ose 8% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykata e ka udhëzuar dëshmitarin për të drejtat e tij/saj, kurse në 23 raste nuk kanë dhënë përgjigje.

Ndërsa nga 25 seanca të monitoruara, vetëm në 1 rast, qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, kurse në 22 raste apo 88% të tyre qytetarët kanë deklaruar se të akuzuarit nuk kanë pasur avokat mbrojtës dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

Kurse, në pyetjen e radhës ku qytetarët monitorues janë pyetur për rolin e dëshmitarit në procedurë, nga 25 seanca të monitoruara, në vetëm 2 raste apo 8% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se e kanë kuptuar rolin e dëshmitarit në procedura, ndërsa nuk kanë dhënë përgjigje 23 rastet e tjera.

Nga 25 seanca të monitoruara, në të gjitha raste apo 100% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për tu kuptuar dhe nuk kanë dhënë ndonjë rast ku nuk janë kryer siç duhet procedurat në fjalë.

Gjithashtu edhe në pyetjen rreth mbajtjes së rregullit në gjykatore dhe respektimit të masave Covid-19, në të gjitha rastet e monitoruara, qytetarët kanë deklaruar se gjykatësi ka mbajtur rendin në gjykatore dhe se janë respektuar masat Covid-19.

Po ashtu, nga 25 seanca të monitoruara, në 25 prej tyre, qytetarët kanë deklaruar se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët në procedurë, mbrojtjen dhe prokurorin.

Nga 25 seanca të monitoruara, në asnjë rast, qytetarët monitorues nuk kanë deklaruar se gjykatësi është sjellë në mënyrë frikësuese ose mos respektuese në drejtim të ndonjë pale.

Njësoj janë përgjigjur edhe në pyetjen e radhës, ku qytetarët monitorues deklaruan se nga 25 seancat e monitoruara, në asnjë rast gjykatësi nuk ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve

Nga 25 seanca të monitoruara, në asnjë rast, qytetarët nuk kanë deklaruar se gjykatësi ka dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës.

Kurse nga 25 seanca të monitoruara, në vetëm 5 nga to, apo 20% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme, pasi vetëm në këto raste te akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës.

7. GJETJET KRYESORE

Nga gjetjet kryesore të monitorimit të seancave gjyqësore në fushën penale, IKD do të i paraqes ato të ndara në dy pjesë, në transparencën e sistemit të drejtësisë, në respektimin e të drejtave dhe lirive të njeriut si dhe standardeve të gjykimit të drejtë. Gjithashtu janë listuar gjetjet kryesore në lidhje me përshtypjet e monitoruesve të dhëna në intervistat për IKD-në.

Transparenca në sistemin e drejtësisë

- Sa i përket qasjes në gjykata, nga 500 seanca të monitoruara, 417 prej tyre janë mbajtur dhe rezulton se qytetarët në vetëm 3 raste nga 500 sosh, kanë deklaruar se qasja ka qenë jo e mirë.
- Në Gjetjet e monitoruesve është vërtetuar se sistemi i drejtësisë në fushën penale, pothuajse në tërësi është transparent. Nga 417 seanca të mbajtura, rezulton se 406 apo 97% prej tyre kanë qenë të hapura për publikun, 10 apo 2% e seancave kanë qenë të mbyllura, ndërsa 1 rast të seancave të monitoruara, qytetarët nuk janë përgjigjur.
- Gjithashtu edhe në rastin e vendit të mbajtjes së seancave, nga 417 seanca të mbajtura dhe të monitoruara, rezulton se 376 apo 90% prej tyre janë mbajtur në salla të gjykimit, ndërsa 39 apo 9% prej tyre janë mbajtur në zyra të gjykatësve dhe në 2 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.
- Të pyetur për qasjen e gjyqtarit/trupit gjykues ndaj monitoruesve/publikut të seancave gjyqësore, nga 417 seanca të monitoruara, në 324 raste ose 77% qytetarët kanë deklaruar se qasja ka qenë e mirë, në 90 raste ose 21% ata deklaruan se qasja ishte miqësore, ndërsa vetëm në 3 raste ose 0.7% e tyre u shprehën se qasja nuk ishte e mirë.

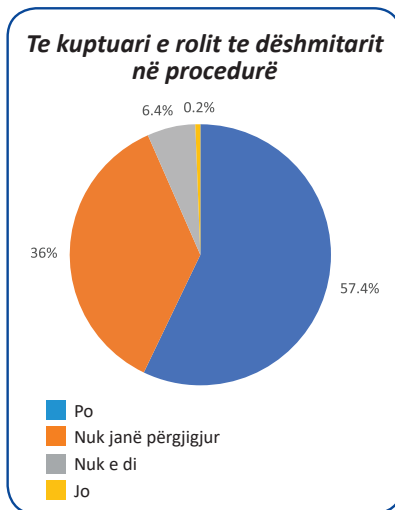
Respektimi i të drejtave dhe lirive të njeriut dhe gjykimi i drejtë

- Gjetjet e monitorimit tregojnë se nga 500 seanca, 417 raste apo 83% prej tyre janë mbajtur dhe monitoruar, 83 raste apo 17% janë shtyrë për arsye të ndryshme. Nga 417 seancat e mbajtura në 409 raste apo 98% të tyre, qytetarët kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë si prokurorin, avokatin mbrojtës, të akuzuarin etj, në 5 raste apo 1% të tyre, qytetarët nuk kanë arritur të identifikojnë qartë palët në procedurë, ndërsa në 3 raste apo 0.7% të tyre qytetarët kanë

deklaruar se nuk e kanë ditur a kanë arritur t'i identifikojnë qartë palët në procedurë.

- Nga 417 seanca të monitoruara, në 394 apo 94% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve, në 8 apo 2% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve, ndërsa në 9 apo 2% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë a i kanë kuptuar qartë akuzat kundër të akuzuarve dhe në 6 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.
- Kurse në pyetjen se a ka pyetur të pandehurin nëse ai/ajo i kupton akuzat, nga 417 seanca të monitoruara, në 311 ose 74.5% të tyre, qytetarët u shprehën se gjykata e pyeti të pandehurin nëse i kuptonte akuzat, në 51 apo 12% e tyre janë shprehur se gjykata nuk e ka pyetur të pandehurin nëse i kupton akuzat, ndërsa në 30 ose 7% e tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinin nëse gjykata e pyeti të pandehurin nëse i kuptonte akuzat dhe në 25 raste ose 6% nuk janë përgjigjur.
- Nga 417 seanca të monitoruara, në 319 ose 76% të tyre, qytetarët janë shprehur se gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij, në 41 ose 10% prej tyre qytetarët janë shprehur se gjykata e ka udhëzuar pjesërisht të pandehurin për të drejtat e tij/saj, ose nuk e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj, ndërsa në 27 ose 6% e tyre qytetarët janë shprehur se nuk e dinë nëse gjykata e ka udhëzuar të pandehurin për të drejtat e tij/saj dhe në 30 raste apo 7% nuk i janë përgjigjur pyetjes.
- Nga 417 seanca të monitoruara, në 258 ose 62% prej tyre, qytetarët janë shprehur se gjykata i udhëzon dëshmitarët për të drejtat dhe detyrimet e tyre, ndërsa në 13 ose 3% prej tyre qytetarët janë përgjigjur jo dhe në 26 raste ose 6% janë shprehur se nuk e dinë dhe në 120 ose 29% të rasteve nuk janë përgjigjur fare.
- Nga 417 seanca të monitoruara, në 312 ose 75% të tyre, kanë deklaruar se të akuzuarit kanë pasur avokat mbrojtës, ndërsa në 90 ose 21% para tyre kanë deklaruar se akuzuarit nuk kanë pasur avokat mbrojtës, dhe në 15 raste ata nuk iu përgjigjen pyetjes.

- Nga 417 seanca të monitoruara, në 239 ose 57% prej tyre, qytetarët kanë deklaruar se e kuptojnë rolin e dëshmitarit në procedurë, në 1 ose 0.2% prej tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e kuptojnë rolin e dëshmitarit në procedurat, ndërsa në 27 ose 6.4% e tyre qytetarët deklaruan se nuk e dinë nëse e kuptojnë rolin e dëshmitarit në procedurë. Ndërsa, në 150 raste ose 36% nuk i janë përgjigjur pyetjes.

- Nga 417 seanca të monitoruara, në 402 raste ose 96% të tyre, qytetarët janë shprehur se gjyqtari i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për t'u kuptuar, në 4 ose 0.9% e tyre qytetarët janë shprehur se gjyqtari nuk i ka kryer procedurat në mënyrë të qartë për të u kuptuar, ndërsa në 3 ose 0.7% e tyre qytetarët janë shprehur se nuk e dinë nëse gjyqtari i ka kryer procedurat qartë për t'u kuptuar dhe në 8 raste nuk i janë përgjigjur pyetjes.
- Për pyetjen për rendin dhe respektimin e masave për Covid-19 në sallën e gjyqit, nga 417 seanca të monitoruara, në 363 ose 87% të tyre, qytetarët janë shprehur se gjyqtari ka respektuar rregullat, 43 ose 10% kanë dhënë përgjigje negative dhe në vetëm 2 raste ose 0.4% janë përgjigjur se nuk e dinë dhe në 9 raste ose 2% nuk janë përgjigjur.
- Nga 417 seanca të monitoruara, në 373 ose 89% të tyre, qytetarët janë shprehur se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët në procedurë, mbrojtjen dhe prokurorin, në 17 ose 4% prej tyre qytetarët janë shprehur se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar gjykimin. paneli nuk i trajtoi palët në mënyrë të barabartë, në 9 raste ose 2% nuk e dinin dhe në 18 ose 4% nuk iu përgjigjën pyetjes.

- Nga 417 seanca të monitoruara, në 373 ose 89% të tyre, qytetarët janë shprehur se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar në mënyrë të barabartë palët në procedurë, mbrojtjen dhe prokurorin, në 17 ose 4% prej tyre qytetarët janë shprehur se kryetari i trupit gjykues i ka trajtuar gjykimin. paneli nuk i trajtoi palët në mënyrë të barabartë, në 9 raste ose 2% nuk e dinin dhe në 18 ose 4% nuk iu përgjigjën pyetjes.
- Ndërsa nga 417 seanca të monitoruara, vetëm në 8 ose 2% prej tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari është sjellë në mënyrë kërcënuese ose mos respektuese ndaj cilësdo palë, në 356 ose 85% e tyre qytetarët janë shprehur se gjyqtari nuk është sjellë në mënyrë kërcënuese apo mos respektuese ndaj ndonjë pale, ndërsa në 2 ose 0.4% e tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse gjyqtari është sjellë në mënyrë frikësuese apo mos respektuese ndaj ndonjë pale, ndërsa në 51 raste monitoruesit nuk i janë përgjigjur pyetjes.
- Nga 417 seanca të monitoruara, në 2 ose 0.5% të tyre, qytetarët janë shprehur se gjyqtari ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve, në 407 ose 97% e tyre qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari nuk ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve, ndërsa në 2 ose 0.5% qytetarët e tyre janë shprehur se nuk e dinë nëse gjyqtari ka bërë komente diskriminuese ndaj palëve dhe në 6 raste nuk i janë përgjigjur pyetjes.
- Nga 417 seanca të monitoruara, në 4 ose 0,9% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se gjyqtari nuk ka qenë i vëmendshëm gjatë seancës, në 403 ose 96% e tyre janë shprehur se gjyqtari nuk dështuar të jetë i vëmendshëm gjatë seancës, ndërsa në 4 ose 0.9% e tyre qytetarët janë shprehur se nuk e dinë nëse gjyqtari ka qenë i vëmendshëm gjatë seancës dhe në 6 raste nuk i janë përgjigjur pyetjes.
- Nga 417 seanca të monitoruara, në 296 apo 71% të tyre, qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme, në 18 raste apo 4% të tyre qytetarët kanë deklaruar se performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e papërshtatshme, në 20 raste apo 5% të tyre qytetarët kanë deklaruar se nuk e dinë nëse performanca e avokatëve mbrojtës ka qenë e përshtatshme, ndërsa 83 raste nuk janë përgjigjur në pyetje.

- Përvoja në monitorimin e seancave gjyqësore, siç shihet nga përgjigjet e qytetarëve monitorues, në përgjithësi ka qenë shumë e mirë. Prej 20 qytetarëve të angazhuar në monitorim, 18 apo 90% e tyre kanë deklaruar se përvoja në monitorimin e seancave gjyqësore ka qenë shumë e mirë, ndërsa 2 apo 10 % e tyre kanë deklaruar se përvoja në monitorimin e seancave gjyqësore ka qenë e mirë.
- IKD dhe EULEX para nisjes së procesit të monitorimit, kanë mbajtur trajnime me këta qytetarë laik, në mënyrë që ata të kuptojnë bazat e funksionimit të sistemit të drejtësisë penale si dhe aspektet e monitorimit të seancave gjyqësore. Nga përgjigjet e këtyre 20 qytetarëve të angazhuar në monitorim se sa kanë pasur njohuri për sistemin e drejtësisë në Kosovë para mbajtjes së trajnimit dhe monitorimit, rezultoi se 17 ose 85% e tyre kanë deklaruar se kanë pak njohuri për sistemin e drejtësisë në Kosovë, 1 ose 5% e tyre kanë deklaruar se nuk kanë njohuri fare për sistemin e drejtësisë në Kosovë, ndërsa 2 ose 10% prej tyre kanë deklaruar se kanë njohuri të shumta për sistemin e drejtësisë në Kosovë.
- Përshtypjet e përgjithshme të këtyre qytetarëve para procesit të monitorimit lidhur me sistemin e drejtësisë në Kosovë, në përgjithësi kanë qenë jo aq të mira. Nga 20 qytetarë, rezultoi se 13 ose 65% e tyre kanë deklaruar se para monitorimit personal kanë pasur përshtypje të keqe për sistemin e drejtësisë në Kosovë, 4 ose 20% prej tyre kanë deklaruar se kanë përshtypje të mirë për drejtësinë. sistemi në Kosovë para monitorimit personal, ndërsa 3 ose 15% e tyre deklaruan se kishin përshtypje shumë të mirë për sistemin e drejtësisë në Kosovë, para se të monitoronin personalisht seancat gjyqësore.
- Pas organizimit të trajnimeve nga IKD dhe EULEX-it dhe përvojës së monitorimit të drejtpërdrejtë të seancave gjyqësore, shumë nga monitoruesit deklaruan se kishin ndryshuar përshtypjet e tyre për sistemin e drejtësisë. Nga përgjigjet e tyre, 20 qytetarë të angazhuar në monitorim, rezultoi se 14 ose 70% e tyre deklaruan se kishin ndryshuar pak përshtypjen për mirë për sistemin e drejtësisë në Kosovë, 4 ose 20% prej tyre deklaruan se kishin ndryshuar

përshtypjen e tyre shumë për mirë për sistemin e drejtësisë në Kosovë, ndërsa 2 ose 10% e tyre deklaruan se e kishin ndryshuar përshtypjen pak në të keqe për sistemin e drejtësisë në Kosovë. Disa prej tyre janë shprehur se do të vazhdojnë të monitorojnë disa nga gjykimet që u kanë lënë më shumë përshtypje.

- Pas monitorimit të drejtpërdrejtë të seancave gjyqësore në fushën penale, më shumë se gjysma e qytetarëve të angazhuar në monitorim deklaruan se sistemi i drejtësisë është shumë transparent, ndërsa gjysma tjetër ndanë mendimin se sistemi i drejtësisë është më pak transparent. Nga përgjigjet e këtyre 20 qytetarëve të angazhuar në monitorim se sa kanë pasur transparencë në gjykatë, rezultoi se 16 ose 80% e qytetarëve të angazhuar kanë deklaruar se ka pasur shumë transparencë në gjykatë, 2 ose 10% prej tyre kanë deklaruar se kishte pak transparencë në gjykatë, ndërsa 2 ose 10% e tyre deklaruan se nuk kishte transparencë në gjykatë, me vërejtje për nevojën e informimit të publikut për orarin e seancave.

Përshtypjet e monitoruesve për transparencën dhe gjykimin e drejtë në gjykata

- Qytetarët laikë të angazhuar drejtpërdrejt në monitorim vlerësojnë, nga përvoja e tyre, se në shumicën e rasteve të drejtat dhe liritë e njeriut janë respektuar nga sistemi i drejtësisë. Nga përgjigjet e këtyre 20 qytetarëve të angazhuar në monitorim, rezultoi se 15 ose 75% e tyre kanë deklaruar se të drejtat dhe liritë e njeriut janë respektuar nga sistemi i drejtësisë në Kosovë, ndërsa 3 ose 15% prej tyre kanë deklaruar se ndonjëherë janë respektuar të drejtat dhe liritë e njeriut nga sistemi i drejtësisë në Kosovë dhe vetëm 2 ose 10% e tyre kanë dhënë përgjigje negative në këtë pyetje.
- Në bindjen e qytetarëve ka rëndësi të madhe perceptimi se sa gjykimi i zhvilluar është i drejtë. Në përgjithësi, qytetarët e angazhuar në monitorim, vlerësojnë se gjykimet janë të drejta. Nga përgjigjet e këtyre 20 qytetarëve të angazhuar në monitorim, rezultoi se prej 17 apo 85% prej tyre kanë deklaruar se gjykimet janë të drejta, 1 apo 5% prej tyre kanë

deklaruar se gjykimet nuk janë të drejta, ndërsa 4 apo 20% prej tyre kanë deklaruar se gjykimet nganjëherë janë të padrejta.

- Një aspekt i rëndësishëm për të cilin është shfaqur interesim që të kemi përshtypjen e qytetarëve të angazhuar në monitorim është trajtimi i proceseve gjyqësore të dhunës në familje dhe dhunës në baza gjinore. Mirëpo, pasi këto seanca në shumicën rasteve janë të mbyllura për publikun edhe mundësia e monitorimit të tyre ka qenë më e kufizuar. Sidoqoftë, nga përgjigjet e 20 qytetarëve të angazhuar në monitorim, rezulton se prej 417 seancave të monitoruara vetëm 6 raste apo 1.4% prej tyre kanë rezultuar të jenë raste të dhunës në familje dhe dhunës me bazë gjinore.
- Në përgjithësi, rezulton se mbajtjes e trajnimit për qytetarët laikë në fushën e drejtësisë të organizuara dhe mbajtura nga IKD dhe EULEX-i kanë pasur ndikim të madh në ngritjen e njohurive të qytetarëve për sistemin e drejtësisë. Sipas komenteve të tyre, trajnimet dhe këshillat e dhëna nga monitoruesit profesionistë të IKD-së kanë qenë shumë të dobishme dhe u kanë shërbyer atyre shumë për monitorimin e suksesshëm të seancave gjyqësore.

8. REKOMANDIME

Duke u bazuar në gjetjet e monitorimit të qytetarëve monitorues në fushën penale në sistemin gjyqësor, IKD nxjerrë këto rekomandime për sistemin e drejtësisë:

- Gjykatësit duhet të sigurohen që mbajtja e seancave në parim duhet të mbahet në salla të gjykimeve, për të mundësuar qasje të kënaqshme të palëve dhe publikut.
- Në fillim të secilit shqyrtim gjyqësor, palët dhe publiku në sallën e gjykimit duhet të njoftohen për çështjen penale, e cila do të procedohet në seancë në mënyrë që publiku ta kuptojë rastin.
- Gjykatësit duhet të përkujdesen në respektimin e të gjitha obligimeve ndaj të pandehurve për të kuptuar qartë akuzat që rëndojnë mbi ta.
- Gjykatësit duhet të udhëzojnë të pandehurit në detaje për të drejtat e tyre në procedurë penale.
- Gjykatësit duhet të udhëzojnë dëshmitarët në detaje për të drejtat dhe detyrimet e tyre në procedurë penale.
- Gjykimet nuk duhet të procedohen ndaj të pandehurve pa pasur avokat mbrojtës, në rastet kur mbrojtja është ligjërish e obligueshme.
- Gjykatësit duhet të sigurojnë mbarëvajtjen e procedurës penale në shqyrtim gjyqësor, duke mos lenë as edhe përshtypje se janë duke anuar në procesin e gjykimit.
- Gjykatësit me sjelljet e tyre në procedurën penale duhet të sigurojnë që në asnjë formë të mos krijojnë përshtypjen se janë duke i trajtuar palët me mungesë respekti.
- Performanca e avokatëve mbrojtës në shqyrtime gjyqësore, duhet të përmirësohet në drejtim të mbrojtjes së interesit së të pandehurve për ushtrimin e të drejtave të tyre.
- Personeli i gjykatës duhet të njoftohet me të drejtën qytetare për të marr pjesë dhe monitoruar seancat dhe kjo e drejtë u duhet mundësuar

Instituti i Kosovës për Drejtësi
Kosovo Law Institute
Kosovski Institut Pravde

05/2022

Pravosuđe u očima građana

**Drugi izveštaj o nadgledanju sudskih pretresa
od strane građana**

Autor: Kosovski institut pravde

Nijedan deo ovog materijala ne sme se štampati, kopirati, umnožavati u elektronskom ili štampanom obliku ili u bilo kom drugom obliku umnožavanja bez saglasnosti Kosovskog instituta pravde.

Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Kosovskog instituta pravde (KIP) i ne odražava stavove donatora – Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (EULEX).

O KIP-u

KIP – Kosovski institut pravde je nevladina i neprofitabilna organizacija javnih politika, stvaralac specijalizovanih ideja u oblasti pravosuđa.

KIP

Ulica Rrustem Statovci, Priština

E: info@kli-ks.org

Veb-stranica: www.kli-ks.org

Maj 2022

Priština, Kosovo

SADRŽAJ

1. SAŽETAK	5
2. Uvod.....	10
3. Metodologija.....	13
4. Struktura posmatrača – laički posmatrači	15
5. Utisci posmatrača o sistemu nadgledanja i pravosudnom sistemu.....	17
6. Nalazi laičkih posmatrača o nadgledanju	21
6.1. Krivična dela u kojima su optuženi bili deo nadgledanih predmeta	22
6.2. Transparentnost pravosudnog sistema.....	27
6.2.1. <i>Transparentnost u Osnovnom sudu u Prištini</i>	28
6.2.2. <i>Transparentnost u Osnovnom sudu u Prizrenu</i>	29
6.2.3. <i>Transparentnost u Osnovnom sudu u Peći</i>	30
6.2.4. <i>Transparentnost u Osnovnom sudu u Gnjilanu</i>	31
6.2.5. <i>Transparentnost u Osnovnom sudu u Uroševcu</i>	32
6.2.6. <i>Transparentnost u Osnovnom sudu u Đakovici</i>	33
6.2.7. <i>Transparentnost u Osnovnom sudu u Mitrovici</i>	34
6.2.8. <i>Transparentnost u Osnovnom sudu u Prištini – ogranak u Lipljanu</i>	35
6.2.9. <i>Transparentnost u Osnovnom sudu u Uroševcu – ogranak u Štrpcu</i>	36
6.3. Poštovanje ljudskih prava i pravično suđenje	37
6.3.1. <i>Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Prištini</i>	41
6.3.2. <i>Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Prizrenu</i>	43
6.3.3. <i>Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Gnjilanu</i>	45
6.3.4. <i>Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Đakovici</i>	47
6.3.5. <i>Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Peći</i>	49
6.3.6. <i>Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Uroševcu</i>	51

6.3.7. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Mitrovici	53
6.3.8. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Uroševcu – ogranak u Štrpcu.....	55
6.3.9. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Prištini – ogranak u Lipljanu.....	56
7. Ključni nalazi.....	59
8. Preporuke.....	66

1. SAŽETAK

Nakon prve faze koja je realizovana 2019/2020. godine, Kosovski institut pravde (KIP) uz podršku Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (EULEX), u novembru 2021. god., započeo je implementaciju druge faze projekta „Izgradnja poverenja u pravosudni sistem i unapređenje ostvarivanja ljudskih prava putem laičkog nadgledanja sudskih pretresa od strane građana“. U okviru projekta, KIP je angažovao 20 građana, laičkih posmatrača, koji bi učestvovali u nadgledanju oko 500 krivičnih sudskih pretresa širom Kosova.

Svrha ovog projekta je da se građanima omogući da svojim očima vide sudske postupke u oblasti krivičnog pravosuđa i da shvate kako funkcioniše pravosudni sistem na osnovu njihovih uverenja, bez tuđeg tumačenja.

Kroz ovaj projekat, KIP i EULEX su imali za cilj da povećaju transparentnost u pravosudnom sistemu na Kosovu, unaprede ljudska prava i slobode i implementiraju međunarodne standarde za pravično, nezavisno i nepristrasno suđenje i štaviše da prikupe važne informacije o tome koliko su obični građani u stanju da razumeju sudske postupke.

Odabrani laički posmatrači koji nisu imali pravno iskustvo i koji su izabrani na osnovu brojnih kriterijuma – uključujući pol, etničku pripadnost, starosno doba, obrazovanje, zanimanje, regione itd. su prvobitno prošli obuku koji su organizovali KIP i EULEX o metodologiji nadgledanja¹.

Nakon toga je pripremljen upitnik. Građani laici su birali krivične predmete različitih optužbi, koje su potom nadgledali i prijavljivali u bazu podataka KIP-a.

U poslednjoj fazi nadgledanja KIP je organizovao onlajn sastanak sa njima kako bi ocenio znanje koje su imali pre nadgledanja, njihovo iskustvo u nadgledanju kao i njihove utiske o pravosudnom sistemu na Kosovu, transparentnosti pravosudnog sistema, pravičnom suđenju itd².

---

1 <https://kli-ks.org/ikd-dhe-eulex-mbajne-trajnim-per-monitorimin-e-gjykimeve-per-20-monitorues-laike/>

2 Dana 24. februara 2022. god, održan je sastanak sa predstavnicima KIP, EULEX-a i laičkih posmatrača preko ZOOM-a. Tema ovog sastanka bila je diskusija o izazovima sa kojima su se građani suočavali tokom nadgledanja sudskih pretresa kao i njihovi utisci tokom ovog procesa.

Nadgledanje suđenja je obavljeno tokom dva meseca, januara i februara 2022. god. i ukupno je nadgledano 500 sudskih pretresa u sedam (7) osnovnih sudova, i to u Prištini, Mitrovici, Peći, Đakovici, Prizrenu, Uroševcu i Gnjilanu, kao i u dva (2) ogranka i to u Štrpcu i Lipljanu.

Od ukupno 500 sudskih pretresa, 417 krivičnih pretresa je održano i nadgledano i 1053 osumnjičena su optužena za ukupno 661 različito krivično delo.

Jedno od najvažnijih načela u sprovođenju pravde je načelo transparentnosti, gde se otvaranjem sudskog postupka za javnost omogućava neophodan publicitet da se stranke u postupku i javnost ubede u pravičnost koja se ostvaruje u sudskom postupku. Iz tog razloga, jedno od pitanja koje je obrađeno kroz anketu koja je pripremljena za građane koje su obavili ovaj eksperiment nadgledanja bilo je davanje značaja transparentnosti pravosudnog sistema i pristupu građana sudskim pretresima.

Analiziranjem upitnika, KIP je utvrdio da nalazi nadgledanja pokazuju da su u oblasti krivičnog pravosuđa sudovi skoro u potpunosti transparentni.

Od 417 održanih pretresa, 406 ili 97% njih je bilo otvoreno za javnost, 376 ili 90% pretresa je održano u sudnicama, dok je 39 ili 9% održano u kancelarijama sudija, a u 2 slučaja nisu odgovorili na pitanje, dok 83 ili 16% od 500 sudskih pretresa nije održano iz različitih razloga. Samo u 3 pretresa građani nisu imali lak pristup sudu, dok su od 417 održanih i nadgledanih pretresa, u 32 ili 77% njih sudije imale dobar pristup prema posmatračima i javnosti, u 90 ili 21,5% njih sudije su imale prijateljski pristup, dok u 3 ili 0,7% njih sudije nisu imale dobar pristup prema posmatračima.

Među najvažnijim aspektima za pravosudni sistem nalazi se poštovanje osnovnih prava i sloboda u krivičnom postupku, što se može smatrati preduslovom za pravično, nepristrasno i profesionalno suđenje, zasnovano na najnaprednijim standardima krivičnog pravosuđa. S tim u vezi, percepcija građana o tome kako se vode krivični sudski postupci od vitalnog je značaja za izgradnju poverenja građana u pravosudni sistem.

U vezi toga, proces nadgledanja pokazao je da su od 417 pretresa, u 409 ili 98% njih građani uspjeli da jasno identifikuju stranke u postupku kao tužioca, optuženog, branioca okrivljenog, u 5 slučajeva ili 1 % njih, građani nisu uspjeli da jasno identifikuju stranke u postupku, dok u 3 slučaja nisu znali. Od 417 pretresa, u 394 ili 94% njih građani su izjavili da jasno razumeju optužbe protiv optuženih, dok su u 8 slučajeva ili 1% njih građani izjavili da nisu jasno razumeli optužbe protiv optuženih, dok su u 9 ili 2% njih građani izjavili da ne znaju da li su jasno razumeli optužbe protiv optuženih, a u 6 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Upitani da li je sud upitao okrivljenog/okrivljenu da li razume optužbe, od 417 pretresa, u 311 ili 74.5% njih građani su naveli da je sud pitao okrivljenog/okrivljenu da li razume optužbe, u 51 ili 12% njih građani su izjavili da sud nije pitao okrivljenog/okrivljenu da li razume optužbe, dok su u 30 ili 7% njih građani izjavili da ne znaju da li je sud pitao okrivljenog/okrivljenu da li razume optužbe, a u 25 slučajeva ili 6% nisu odgovorili.

Upitani da li je sud obavestio okrivljenog/okrivljenu o njegovim/njenim pravima, od 417 pretresa, u 319 ili 76% njih građani su naveli da je sud obavestio okrivljenog/okrivljenu o njegovim/njenim pravima, u 41 ili 9% njih građani su izjavili da je sud delimično obavestio okrivljenog/okrivljenu o njegovim/njenim pravima ili ih nije obavestio o njegovim/njenim pravima, u 27 ili 6% njih građani su izjavili da ne znaju da li je sud obavestio okrivljenog/okrivljenu o njegovim/njenim pravima, dok u 30 ili 7% njih građani nisu odgovorili na pitanje.

Od 417 pretresa, u 258 ili 61% građani su izjavili da je sud obavestio svedoke o njihovim pravima i obavezama, dok su u 13 ili 3% njih građani odgovorili sa 'ne' i u 26 slučajeva ili 6% su izjavili da ne znaju i u 120 ili 28% slučajeva nisu uopšte odgovorili.

Od 417 pretresa, u 312 ili 74% njih građani su izjavili da je optuženi imao branioca, dok su u 90 ili 21% njih građani izjavili da optuženi nema branioca, a u 15 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Od 417 nadgledanih pretresa, u 239 ili 57% njih građani su izjavili da razumeju ulogu svedoka u postupku, u 1 ili 0,2% njih građani

izjavili da ne razumeju ulogu svedoka u postupku, a u 27 ili 6% njih građani su odgovorili da ne znaju da li su razumeli ulogu svedoka u postupku, dok u 150 slučajeva ili 36% nisu odgovorili na pitanje.

Od 417 pretresa, u 402 ili 96% njih građani su izjavili da je sudija vodio postupak jasno da bi se razumeo, u 4 ili 0,9% njih građani su izjavili da sudija nije vodio postupak dovoljno jasno da bi ga razumeli, dok su u 3 ili 0,7% njih građani izjavili da ne znaju da li je sudija vodio postupak jasno da ih ga razumeli, a u 8 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

U vezi sa tim da li je sudija držao red u sudnici i da li su poštovane mere u borbi protiv COVID-19, od 417 pretresa, u 363 ili 87% njih građani su izjavili da je sudija poštovao pravila, u 4 ili 10% njih građani su dali negativan odgovor i samo u 2 slučaja ili 0,4% njih su odgovorili da ne znaju, a u 9 slučajeva ili 2% nisu odgovorili.

Što se tiče postupanja prema strankama u postupku, od 417 pretresa, u 373 ili 89% njih građani su izjavili da je predsednik veća jednako postupao prema odbrani i tužiocu, u 17 ili 4% njih građani su izjavili da predsednik veća nije jednako postupao prema odbrani i tužiocu, dok su u 9 ili 2% njih građani izjavili da ne znaju da li je predsednik veća jednako postupao prema odbrani i tužiocu, dok u 18 ili 4% njih nisu odgovorili na pitanje.

Od 417 pretresa, u samo 8 ili 2% njih građani su izjavili da se sudija ponašao na zastrašujući način ili je pokazivao nepoštovanje prema nekoj stranci, u 356 ili 85% njih građani su izjavili da se sudija nije ponašao na zastrašujući način ili je pokazivao nepoštovanje prema nekoj stranci, dok su u 2 slučaja ili 0,4% građani izjavili da ne znaju da li se sudija ponašao na zastrašujući način ili je pokazivao nepoštovanje prema nekoj stranci, dok u u 51 sličaju posmatračni nisu odgovorili na pitanje.

Od 417 pretresa, u 2 ili 0,5% njih građani su izjavili da je sudija davao diskriminatorne komentare strankama, u 407 ili 97% njih građani su izjavili da sudija nije davao diskriminatorne komentare strankama, dok su u 2 ili 0,5% njih građani izjavili da ne znaju da li je sudija davao diskriminatorne komentare strankama, a u 6 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Od 417 pretresa, u 4 ili 0,9% njih građani su izjavili da sudija nije bio pažljiv tokom rasprave, u 403 ili 96% njih građani su izjavili da je sudija bio pažljiv tokom rasprave, dok su u 4 ili 0,9% njih građani izjavili da ne znaju da li je sudija uspeo da bude pažljiv tokom rasprave, a u 6 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Od 417 pretresa, u 296 ili 71% njih građani su izjavili da je nastup branilaca bio prikladan, u 18 ili 4% njih građani su izjavili da je nastup branilaca bio neprikladan, u 20 ili 5% njih građani su izjavili da ne znaju da li je nastup branilaca bio prikladan, dok u 20 ili 5% slučajeva nisu znali, a u 83 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Na pitanje o ponašanju sudskog osoblja prema posmatračima kada su pristupili sudu, od 500 sudskih pretresa samo u 3 pretresa građani su izjavili da nisu lako pristupili sudu.

Na pitanje o ponašanju sudije/sudskog veća prema posmatračima i javnosti na sudskih pretresima, od 417 pretresa, u 324 ili 77 % njih oni su izjavili da je pristup bio dobar, u 90 slučajeva ili 21,5% njih izjavili su da je pristup bio prijateljski, dok su samo u 3 slučajeva ili 0,7% njih izjavili da pristup nije bio dobar.

2. UVOD

Kosovski institut pravde (KIP) kao organizacija specijalizovana za nadgledanje pravosudnog sistema, ušao je u svoju drugu deceniju nadgledanja koje obavljaju profesionalni posmatrači što uključuju advokate obučene za nadgledanje svih oblasti kao što su krivični, građanski, upravni i privredni predmeti.

Na osnovu svog dugogodišnjeg iskustva u sistematskom nadgledanju i istraživanju pravosudnog sistema, zajedno sa predstavnicima Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (EULEX), KIP je osmislio projekat – podržan od strane EULEX-a i implementiran od strane KIP-a – da omogući građanima, koji su laici (nemaju stručno znanje) u oblasti pravosuđa i koji su izabrani po osnovu različitih polova, starosnih grupa, obrazovanja, zanimanja, etničke pripadnosti i regiona da direktno nadgledaju pravosudni sistem.

Jedan od najvažnijih principa u sprovođenju pravde je princip transparentnosti. Otvaranjem sudskog postupka za javnost postiže se neophodan publicitet u javnosti kako bi se stranke u postupku i šira javnost uverili u pravdu koja se ostvaruje na sudu.

U zakonodavnom aspektu, Kosovo je postiglo približavanje pravnog okvira u pogledu transparentnosti i javnosti rada sudova ka međunarodnoj praksi i standardima koji se primenjuju na Kosovu. Prema članu 293 Zakonika o krivičnom postupku, jasno je definisano pravilo da je pretres u krivičnim predmetima javan, a samo u posebnim okolnostima moguće je isključiti javnost, odnosno predstavnike medija, naime samo u onim slučajevima kada je to u interesu pravde i kao mera neophodna pod uslovima definisanim članovima 294 do 296³.

Cilj ovog projekta je da se građanima omogući da svojim očima vide sudske postupke u oblasti krivičnog pravosuđa i da razumeju kako funkcioniše pravosudni sistem na osnovu njihovih sopstvenih iskustava, bez tuđeg tumačenja.

---

3 <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2861>

U tom smislu. KIP i EULEX su imali za cilj da povećaju transparentnost u pravosudnom sistemu na Kosovu, poboljšaju ljudska prava i slobode i sprovedu međunarodne standarde za pravično, nezavisno i nepristrasno suđenje i štaviše da prikupe važne informacije o tome koliko su obični građani u stanju da razumeju sudske postupke.

Ovaj projekat je bio uspešno sproveden po prvi put na Kosovu krajem 2019. početkom 2020⁴.

U svetlu uspeha projekta u postizanju cilja, KIP i EULEX su nastavili sa njegovom implementacijom, čime je broj posmatrača sa 18 doveden na 20, a broj nadgledanih sudskih pretresa sa 20 na 25 po osobi za ukupno 500 sudskih pretresa.

KIP je izabrao 20 laičkih posmatrača širom teritorije Kosova, koji nisu imali iskustvo u zakonskim procedurama, a izabrani su na osnovu niza kriterijuma – uključujući pol, etničku pripadnost, starost, obrazovanje, zanimanje, region itd. Pre nego što su počeli da prisustvuju sudskim pretresima, laički posmatrači su prošli obuku o metodologiji nadgledanja⁵. Nakon toga je pripremljen upitnik. Građani su u ulozi posmatrača odabrali krivične predmete različitih optužbi. Predmeti su nadgledani i uneti u bazu podataka KIP-a.

Nakon nalaza rezultata nadgledanja koje su obavili laički posmatrači građani iz oblasti pravosuđa, u poslednjoj fazi nadgledanja, KIP je organizovao onlajn sastanak sa građanima posmatračima koji su analizirali znanje koje su imali pre nadgledanja, iskustvo u nadgledanju i utiske o pravosudnom sistemu na Kosovu, transparentnosti pravosudnog sistema, konceptu pravičnog suđenja, itd⁶.

Među aspektima koji su, kako se navodi, najviše impresionirali posmatrače bili su priprema i predstavljanje predmeta u sudovima. Prema njihovim rečima, pre ovog iskustva u nadgledanju, imali su utisak da su sve odluke donete arbitrarno u sudovima i da se izjave svedoka uopšte nisu uzimale u obzir i nije vršeno izvođenje i

---

4 <https://kli-ks.org/ikd-publikon-raportin-drejtesia-ne-syte-e-qytetareve/>

5 <https://kli-ks.org/ikd-dhe-eulex-mbajne-trajnim-per-monitorimin-e-gjykimeve-per-20-monitorues-laike/>

6 Sastanak preko ZOOM-a je održan 24. februara 2022, zajedno sa predstavnicima Kosovskog instituta pravde i EULEX-a. Tema ovog sastanka bila je diskusija o izazovima sa kojima su

ocena dokaza ni na koji način. Nakon pomnog uvida u formu sudskih pretresa, u brojnim slučajevima njihovo mišljenje se promenilo i izjavili su da su stekli poverenje u pravosudni sistem.

Tokom onlajn diskusije, posmatrači su pokrenuli mnoga važna pitanja koja su pokazala njihovu posvećenost tokom celog procesa, kao i probleme koje treba rešiti. Većina njih je imala primedbe na kašnjenje tokom pretresa i na nedostatak tačnih informacija o vremenu i mestu održavanja pretresa.

Bilo je i slučajeva kada je od građana koji su obavljali proces nadgledanja bilo traženo da imaju posebnu dozvolu za pristup sudu iako su rasprave bile otvorene za javnost. Ovo pokazuje da sudsko osoblje nije dobro informisano o zakonskom pravu građana da učestvuju na sudskim pretresima otvorenim za javnost.

Pored navedenih napomena, građani koji su obavljali proces nadgledanja su preporučili da se u budućnosti osmisle slični projekti, jer bi to, prema njihovim rečima, veoma pozitivno uticalo na informisanje javnosti o pravosudnom sistemu.

U isto vreme, neki od njih su izrazili svoju spremnost da nastave sa dobrovoljnim nadgledanjem predmeta koji su ostavili najjači utisak na njih.

3. METODOLOGIJA

KIP ima dugogodišnju ekspertizu u nadgledanju pravosudnog sistema, odnosno rada Sudskog saveta Kosova (SSK), tužilačkog saveta Kosova (TSK) na svim nivoima sudova i tužilaštava.

Nalazi u ovom izveštaju rezultat su nadgledanja koje po drugi put obavljaju građani laici (koji nemaju znanje) u oblasti pravosuđa.

Da bi videli direktno kako sami građani vide funkcionisanje krivičnog pravosuđa na Kosovu, KIP i EULEX su odlučili da građani odnosno laički posmatrači obave proces nadgledanja.

Tokom prve faze projekta KIP je angažovao 20 laičkih posmatrača. Ovi posmatrači, koji nemaju pravno iskustvo, izabrani su na osnovu brojnih kriterijuma, uključujući pol, etničku pripadnost, starosno doba, obrazovanje, zanimanje, regione itd.

Nakon odabira, građani su prošli obuku koji su obavili KIP i EULEX o metodologiji nadgledanja pravosudnog sistema. Dana 15. decembra 2021., KIP i EULEX su organizovali obuku za 20 laičkih posmatrača o glavnim konceptima sudskih postupaka i nadgledanju suđenja.

Tokom druge faze projekta, od januara do februara 2022. godine, laički posmatrači su uspostavili kontakt sa profesionalnim posmatračima KIP-a kako bi se olakšao pristup sudovima i odabir predmeta za nadgledanje. Koristeći upitnik koji su prethodno pripremili KIP i EULEX, građani su u ulozi posmatrača tokom januara i februara 2022. godine nadgledali krivične predmete različitih optužbi, koje su prethodno odabrali, a prikupljeni podaci su uneti u bazu podataka KIP-a.

Nakon toga, KIP i EULEX su održali konsultativni onlajn sastanak sa laičkim posmatračima. Tema sastanka bila je diskusija o izazovima sa kojima su se građani susreli tokom nadgledanja sudskih pretresa i utiscima koje su stekli tokom ovog procesa. Tokom sastanka razmotrena su mnoga pitanja, a posebna pažnja posvećena je pitanju izgradnje poverenja građana u pravosudni sistem, gde su posmatrači imali priliku da iznesu svoje stavove o mišljenjima koja su imali pre i nakon procesa nadgledanja.

Ukupno je nadgledano 500 sudskih pretresa u sedam (7) osnovnih sudova i to u Prištini, Mitrovici, Peći, Đakovici, Prizrenu, Uroševcu i Gnjilanu kao i u dva (2) ogranka i to u Štrpcu i Lipljanu.

Na 417 održanih i nadgledanih pretresa u krivičnim suđenjima, ukupno su optužena 1053 osumnjičena za 661 različito krivično delo.

Na ovim nadgledanim sudskim pretresima, najizraženije krivično delo bilo je delo u vezi sa korupcijom „Zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja“, koje vodi u 63 slučaja, zatim sledi krivično delo „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja“ u 46 slučajeva, zatim krivično delo „Seča šuma“ u 31 slučaju, krivično delo „Nabavka, držanje ili stavljanje u promet opojnih droga“ u 30 slučajeva, krivično delo „Teško ubistvo“ u 27 slučajeva i krivično delo „Ubistvo u pokušaju“ u 26 slučajeva.

Svi nalazi nadgledanja koje su obavili laički posmatrači i razgovori koje je KIP obavio sa posmatračima su uneti u KIP bazu podataka. Nalazi su podeljeni po kvalitativnim i kvantitativnim podacima koji su analizirani i konačno predstavljeni u ovom izveštaju.

4. STRUKTURA POSMATRAČA – LAIČKI POSMATRAČI

Nakon objavljivanja konkursa za prijem laičkih posmatrača građana dana 16. novembra 2021., KIP je odabrao 20 laičkih posmatrača građana da nadgledaju sudske rasprave u oblasti krivičnog pravosuđa. Kako je navedeno u metodologiji ovog izveštaja, građani su izabrani po osnovu nekoliko kriterijuma kako bi se postigla različitost iz svih kategorija pola, starosne dobi, uključujući pol, etničku pripadnost, starost, obrazovanje, regione itd.

Od 20 posmatrača koji su angažovani u proces nadgledanja, dvanaest (12) njih su bile žene i osam (8) su bili muškarci.

Tabela 1 – Učešće po polu

Žene	Muškarci
12 ili 60%	8 ili 40%

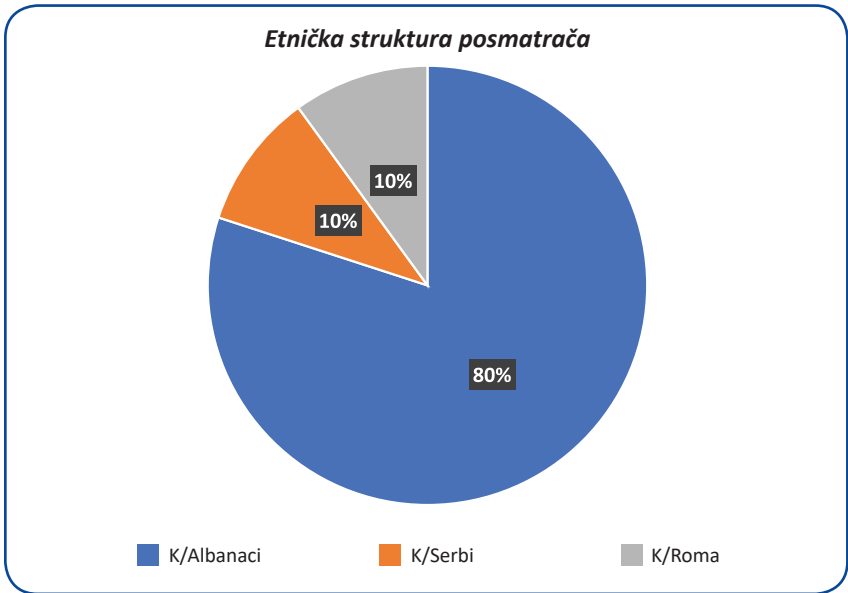
Njihova starost je: jedan (1) 19 godina; jedan (1) 21 godinu; jedan (1) 22 godine, jedan (1) 23 godine; jedan (1) 25 godina, dva (2) 26 godina; jedan (1) 29 godina, jedan (1) 30 godina; jedan (1) 33 godina; dva (2) 34 godine; jedan (1) 42 godine, jedan (1) 46 godina, dva (2) 47 godina, jedan (1) 55 godina, jedan (1) 57 godina, jedan (1) 59 godina i jedan (1) 67 godina.

Tabela 2 – Učešće po starosti

19 God.	21 God.	22 God.	23 God.	25 God.	26 God.	29 God.	30 God.	33 God.	34 God.	42 God.	46 God.	47 God.	55 God.	57 God.	59 God.	67 God.
1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1

Što se tiče etničke strukture, dva (2) su bila iz zajednice Kosovskih Roma, (2) dva iz zajednice Kosovskih Srba i i šesnaest (16) iz zajednice Kosovskih Albanaca.

*Etnička struktura laičkih posmatrača uključenih
u nadgledanje sudstva*

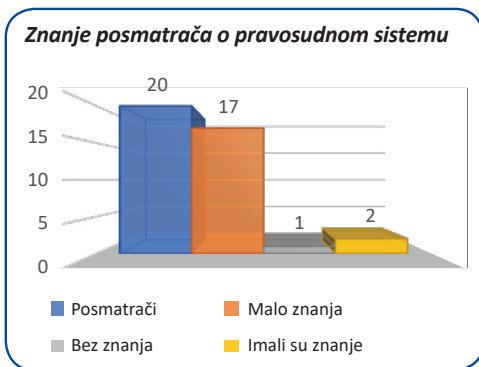

5. UTISCI POSMATRAČA O SISTEMU NADGLEDANJA I PRAVOSUDNOM SISTEMU

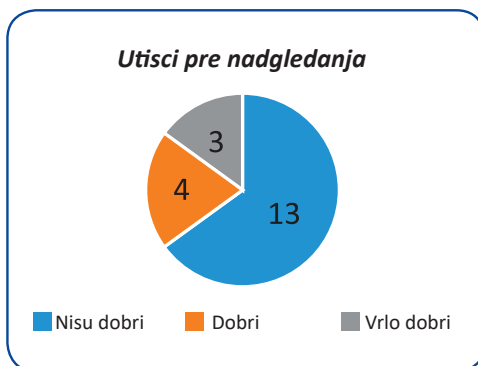
Na Kosovu je poverenje u pravosudni sistem obično nisko i karakteriše ga nezadovoljstvo građana. To se ogleda u brojnim izveštajima raznih organizacija.

Na kraju implementacije projekta, KIP je obavio razgovore sa građanima posmatračima da bi razumeo kako oni vide pravosudni sistem nakon njihovih ličnih iskustava.

- Kako što se vidi iz odgovora građana posmatrača, iskustvo u nadgledanju sudskih pretresa je uopšteno vrlo dobro. Od 20 građana koji su angažovani u proces nadgledanja, 18 ili 90% njih su izjavili da je iskustvo u nadgledanju sudskih pretresa bilo vrlo dobro, dok je 2 ili 10% njih izjavilo da je iskustvo u nadgledanju bilo dobro.
- Posmatrači angažovani u ovom istraživanju su građani laici, koji su uopšteno imali vrlo malo znanja o pravosudnom sistemu, kao i o tome kako rade tužioc, sudovi i advokatura. Međutim, KIP i EULEX su pre početka procesa nadgledanja održali obuke sa građanima laičkim posmatračima kako bi im omogućili da razumeju osnovne funkcionisanja krivičnog pravosuđa i aspekte nadgledanja sudskih pretresa.
- Na pitanje koliko znaju o pravosudnom sistemu na Kosovu pre održavanja obuke i nadgledanja, 17 ili 85% njih su rekli da imaju malo znanja o pravosudnom sistemu na Kosovu, 1 ili 5% njih je izjavilo da nema uopšte znanja o pravosudnom sistemu na Kosovu, dok su 2 ili 10% njih izjavili da imaju znanja o pravosudnom sistemu na Kosovu.

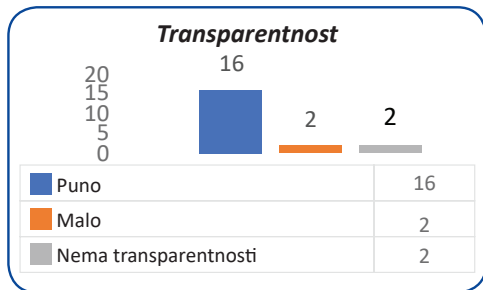
- Angažovanjem laičkih posmatrača u nadgledanju sudskih pretresa u oblasti krivičnog pravosuđa, građanima je data prilika da stvore lično iskustvo u vezi sa pristupom sistemu krivičnog pravosuđa na Kosovu. Opšti utisci ovih građana posma-

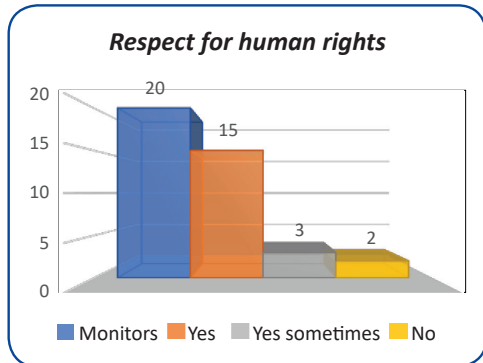
trača u vezi sa pravosudnim sistemom na Kosovu pre procesa nadgledanja su uopšteno bili loši. Od 20 građana, pokazalo se da su 13 ili 65% njih izjavili da su pre ličnog nadgledanja imali loš utisak o pravosudnom sistemu na Kosovu, 4 ili 20% njih je izjavilo da su imali dobar utisak o pravosudnom sistemu na Kosovu pre ličnog nadgledanja, dok je 3 ili 15% njih izjavilo da su imali vrlo dobar utisak o pravosudnom sistemu na Kosovu pre ličnog nadgledanja sudskih pretresa.

- Nakon organizovanja obuka od strane KIP-a i EULEX-a i iskustava direktnog nadgledanja sudskih pretresa, mnogi građani posmatrači su izjavili da su promenili utiske o pravosudnom sistemu. Na osnovu odgovora 20 građana angažovanih u nadgledanju proizilazi da su 14 ili 70% njih izjavili da su malo promenili utisak nabolje po pravosudni sistem na Kosovu, 4 ili 20% njih izjavili su da su promenili utisak mnogo na bolje po pravosudni sistem na Kosovu, dok su 2 ili 10% njih izjavili da su promenili utisak ka malo lošijem po pravosudni sistem na Kosovu.

- Transparentnost kao jedan od najvažnijih principa u sprovođenju pravde, u većini slučajeva se pokazao na dobrom nivou.

- Na pitanje koliko transparentnosti je bilo na sudu, 16 ili 80% angažovanih građana su izjavili da je na sudu bilo puno transparentnosti, 2 ili 10% njih su izjavili da je na sudu bilo malo transparentnosti, dok su 2 ili 10% njih izjavili da na sudu nije bilo transparentnosti.
- Laički posmatrači su izjavili da se u većini slučajeva ljudska prava i slobode poštuju u pravosudnom sistemu. U odgovorima ovih 20 građana angažovanih na nadgledanju, 15 ili 75% njih je izjavilo da se ljudska prava i slobode poštuju od strane pravosudnog sistema na Kosovu, dok je 3 ili 15% njih izjavilo da se ponekad poštuju ljudska prava i slobode od pravosudnog sistema na Kosovu i samo 2 ili 10% njih je dalo negativan odgovor na ovo pitanje.

- Što se tiče mišljenja građana o vođenju pravičnog suđenja uopšteno, građani koji su se bavili nadgledanjem smatraju da su suđenja pravična. Iz njihovih odgovora proizilazi da 17 ili 85% njih smatra da su suđenja pravična, 1 ili 5% njih smatra da suđenja nisu pravična, dok je 2 ili 10% njih izjavilo da su presude u nekim slučajevima bile nepravične.

- Na osnovu nadgledanja pretresa u predmetima rodno zasnovanog nasilja proizilazi da su nadgledani sudski pretresi održani po pravilima, iako je broj nadgledanih pretresa u ovom pogledu bio ograničen: od 417 pretresa samo su se 6 odnosila na slučajeve rodno zasnovanog nasilja. Međutim, iz odgovora građana koji su se bavili nadgledanjem proizilazi da su suđenja za slučajeve rodno zasnovanog nasilja smatrana pravičnima.

6. NALAZI NADGLEĐANJA KOJE SU SPROVELI LAIČKI POSMATRAČI GRAĐANI

Nadgledanje sistema krivičnog pravosuđa na Kosovu koje su po prvi put obavili građani laici, a koje su organizovali KIP i EULEX 2019/2020. god., doneo je direktnu perspektivu o tome kako građani vide transparentnost i učinak pravosudnog sistema u poštovanju ljudskih prava i pravičnost suđenja.

Ukupno je nadgledano 500 sudskih pretresa u sedam (7) osnovnih sudova, i to u Prištini, Mitrovici, Peći, Đakovici, Prizrenu, Uroševcu i Gnjilanu, kao i u dva ogranka, odnosno u Štrpcu i Lipljanu.

Tabela 3 – Broj sudskih pretresa koje su nadgledali građani laici u oblasti sudstva

Pretresi koje su građani laici nadgledali								
Osnovni sud Priština	Osnovni sud Prizren	Osnovni sud Peć	Osnovni sud Gnjilane	Osnovni sud Uroševac	Osnovni sud Đakovica	Osnovni sud Mitrovica	Osnovni sud Priština Ogranak Lipljan	Osnovni sud Uroševac – Ogranak Štrpce
125	50	50	50	50	50	50	25	50
Pretresa	Pretresa	Pretresa	Pretresa	Pretresa	Pretresa	Pretresa	Pretresa	Pretresa

Od ovih 500 nadgledanih pretresa iz krivičnog pravosuđa, održano je 417 ili 83% njih, dok je 83 ili 16% odloženo ili otkazano iz različitih razloga. Ovi pretresi obuhvataju i 1053 lica koja su ukupno optužena za 661 različito krivično delo.

Tabela 4 – Broj nadgledanih sudskih pretresa, broj optuženih lica i broj krivičnih dela za koja im se sudilo

Sud/Ogranak	Nadgledani pretresi	Broj lica	Broj krivičnih dela
Priština	125	372	275
Prizren	50	110	51
Peć	50	83	53
Gnjilane	50	83	53
Uroševac	50	121	53
Đakovica	50	134	51
Mitrovica	50	62	50
Lipljan	25	28	25
Štrpce	50	60	50

6.1 Krivična dela u kojima su optuženi bili deo nadgledanih predmeta

Tokom implementacije projekta, posmatrači su nadgledali 417 sudskih pretresa iz oblasti krivičnog pravosuđa, na kojima su učestvovala 1053 osumnjičena koji su optuženi za ukupno 661 različito krivično delo.

Najizraženije krivično delo na ovim nadgledanim pretresima bilo je krivično delo „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili držanje oružja“ koje vodi sa 61 slučajem. Prati ga delo korupcije „Zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja“ u 58 slučajeva, zatim krivično delo „Seča šuma“ u 31 slučaju, krivično delo „Nabavka, držanje ili stavljanje u promet opojnih droga“ u 30 slučajeva, „Teško ubistvo“ u 27 slučajeva, zatim krivično delo „Ubistvo u pokušaju“ u 26 slučajeva. Zbog velikog broja krivičnih dela nadgledanih na sudskim pretresima, u sledećoj tabeli je prikazana celokupna statistika za svako delo u svakom sudu ili ogranku koje su građani nadgledali.

Tabela 5 – Broj krivičnih dela za svaki sud / ogranak koji su građani nadgledali

Sudovi/Ogranci	Korupcija u službi i krivična dela protiv službene dužnosti	Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili držanje oružja	Nabavka, držanje ili stavljanje u promet opojnih droga	Pokušaj ubistva	Ubistvo	Teško ubistvo	Seča šuma	Falsifikovanje dokumenata	Sprečavanje službenog lica u vršenju službene dužnosti	Lake telesne povrede	Krijumčarenje migrantima	Organizovanje piramidalnih šema i protivpravno kockanje
Priština	18	24	6	11	7	7	1	3		7	5	3
Prizren	23	1	2	2		2		1				
Peć	3	8	6	3	2	4	2	2		2		
Gnjilane	5	4	7			1		1		4		1
Uroševac	4	2	1	4		11	1	1	3			
Đakovica	1	19	6	5	2	2		1				2
Mitrovica	2	3	1	1	2		1	2	2	2		
Lipljan			1					1	2			
Štrpce	2						26	1		3		
Ukupno	58	61	30	26	13	27	31	13	7	18	5	6

Tabela 6 - Broj krivičnih dela za svaki sud / ogranak koji su građani nadgledali

Sudovi/Ogranci	Razbojnička krađa	Krađa	Teška krađa	Krađa usluga	Uništenje ili oštećenje imovine	Izazivanje opšte opasnosti	Zlostavljanje tokom vršenja službene dužnosti ili javnih ovlašćenja	Zastrašivanje	Falsifikovanje novca	Davanje lažnog iskaza	Teške telesne povrede	Protivpravno zauzimanje nepokretne imovine
Priština			2	3				8	3	2	1	
Prizren	3		1			1	1			1	3	
Peć	1	1	3	1						2		
Gnjilane		3	2	2		1	4	1	1		2	1
Uroševac	1	1	2	2	1	1		2			3	
Đakovica	2						1	1	1			
Mitrovica		2	2	5	2			2		2	1	4
Lipljan		1	3	7				3			1	
Štrpce			3	3	1			1		2	1	
Ukupno	7	8	18	23	4	3	5	11	10	7	13	9

Tabela 7- Broj krivičnih dela za svaki sud / ogranak koji su građani nadgledali

Sudovi/Ogranci	Napad	Samovlašće	Nedovoljena gradnja	Lažno predstavljanje kao službeno lice	Krijumčarenje migrantima	Učestvovanje u tuči	Ugrožavanje javnog saobraćaja	Lažno predstavljanje kao službeno lice	Nasilje u porodici	Uzimanje mita	Uznemiravanje	Prevara
Priština	1						1	2	1	6	1	
Prizren							1					
Peć							2	1				
Gnjilane	2	2			1		1	2	1			2
Uroševac	2			1			2					2
Đakovica	3					2	1					3
Mitrovica			2		2		1		1	2		
Lipljan							3	1				
Štrpce	2	1	1	1			1					2
Ukupno	10	3	3	2	3	2	8	6	5	3	8	10

Tabela 8 – Broj krivičnih dela za svaki sud / ogranak koji su građani nadgledali

Sudovi/Ogranci	Napad na službeno lice	Podmetanje požara	Zloupotreba poverenja	Saobraćajna nezgoda	Razbojništvo	Zelenaštvo	Korupcija	Terorizam	Utaja poreza	Iznuda	Ratni zločini	Zagađenje, degradacija ili uništenje životne sredine
Priština			2		2	3	6	6	7	2		
Prizren					2		1		1	2	2	
Peć					1	2						
Gnjilane				1	1	1				1		
Uroševac		1					3	2				
Đakovica	1			2			3	1				
Mitrovica				3		1			1	1		
Lipljan			1									1
Štrpce				1								
Ukupno	1	1	3	7	6	7	13	9	9	6	2	1

6.2 Transparentnost pravosudnog sistema

Omogućavanje pristupa javnosti u smislu dopuštanja običnim građanima da prisustvuju sudskim pretresima omogućuje ostvarivanje jednog od najvažnijih principa u sprovođenju pravde: principa transparentnosti, kojim se omogućuje neophodan publicitet da ubedi stranke u postupku i javnost o pravdi koja je ostvarena na sudu. Iz tog razloga, jednom od pitanja koja se obrađuju kroz anketu koja je pripremljena za proces nadgledanja koje obavljaju građani, dat je značaj transparentnosti pravosudnog sistema i pristupu građana sudskim pretresima.

U vezi sa tim, pripremljena su četiri zatvorena pitanja za građane laike, koji su u procesu nadgledanja imali priliku da direktno steknu lični utisak na osnovu nadgledanih pretresa o tome koliko je pravosudni sistem transparentan u krivičnoj oblasti.

Posmatrači su postavljali pitanja od pristupa sudu do pristupa sudija javnosti i posmatračima, da li je pretres bio javan i da li je pretres održan u sudnici ili u kancelarijama sudija.

Nalazi posmatrača pokazuju da je pravosudni sistem u oblasti krivičnog pravosuđa gotovo u potpunosti transparentan. Od 417 pretresa, 406 ili 97% njih je bilo otvoreno za javnost, 10 ili 2% pretresa nije bilo otvoreno za javnost, dok su za 1 ili 0,2% nadgledanih pretresa građani izjavili da ne znaju.

Isto tako, u vezi sa mestom održavanja pretresa, od 417 održanih i nadgledanih pretresa, proizilazi da je 376 ili 90% njih održano u sudnicama, dok je 39 ili 9% održano u kancelarijama sudija, a u 2 slučaja nisu odgovorili na pitanje.

Što se tiče pristupa sudu, od 500 nadgledanih pretresa proizilazi da samo u 3 ili 0,06% njih građani nisu imali lak pristup sudu.

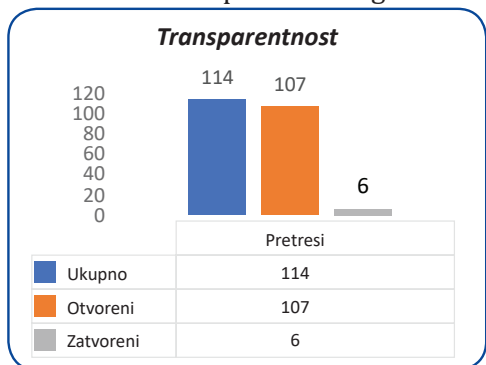
Od 417 pretresa koji su održani, proizilazi da su u 324 ili 77% njih sudije imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti, u 90 ili 21,5%% njih sudije su imale prijateljski odnos prema posmatračima i javnosti, dok u 3 ili 0,7% njih sudije nisu imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti.

Tabela 9 – Rezultati transparentnosti sudova na pretresima koje su građani nadgledali

	Da li ste lako pristupili sudu?	Da li je pretres bio otvoren za javnost?	Gde je pretres održan?	Kakav je bio odnos sudija/sudskog veća prema posmatračima/javnosti na pretresima?
Da	497	406		
Ne	3	10		
Ne znam		1		
U sudnici			376	
U kancelariji			39	
Dobar				324
Prijateljski				90
Nije bio dobar				3

6.2.1. Transparentnost u Osnovnom sudu u Prištini

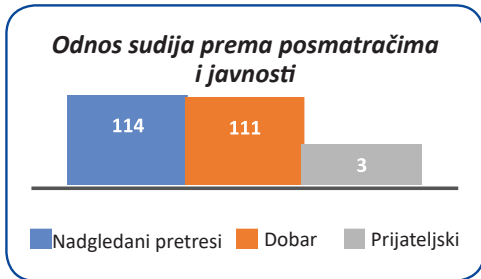
Najveći broj pretresa koje su građani nadgledali pripada Osnovnom sudu u Prištini, sa ukupno 125 sudskih pretresa. Nalazi pokazuju da je Osnovni sud u Prištini u krivičnom pravosuđu gotovo u potpunosti transparentan. Od 125 pretresa, održano je i nadgledano njih 114, proizilazi da je 107 ili 94% bilo otvoreno za javnost, 6 ili 5% pretresa nije bilo otvoreno za javnost, dok su u 1 slučaju ili 0,8% pretresa posmatrači izjavili da ne znaju.

Od 114 nadgledanih pretresa, proizilazi da je 108 ili 94% njih održano u sudnicama, dok je 6 ili 5% njih održano u kancelarijama sudija.

Što se tiče pristupa sudu, od 125 nadgledanih pretresa, proizilazi da su u 124 ili 99% njih građani lako pristupili sudu, dok u 1 ili 0.8% pretresa nisu imali lak pristup sudu.

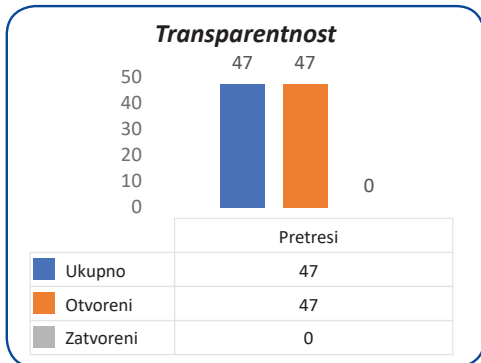
Od 114 nadgledanih pretresa, proizilazi da su u 111 ili 97% njih sudije imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti, dok su u 3 ili 2% njih sudije imale prijateljski odnos prema posmatračima i javnosti.

6.2.2. Transparentnost u Osnovnom sudu u Prizrenu

Tokom nadgledanja Osnovnog suda u Prizrenu u krivičnom pravosuđu, nalazi pokazuju da je taj sud skoro potpuno transparentan. Od 50 nadgledanih pretresa, održano je njih 47 i ispostavilo se da su svi bili otvoreni za javnost.

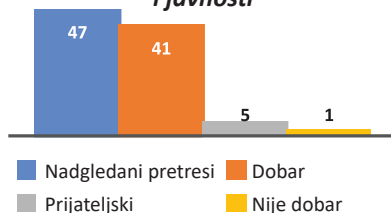
Od 47 održanih i nadgledanih pretresa, proizilazi da je 45 ili 96% njih održano u sudnicama, dok su 2 ili 4% održana u kancelarijama sudija. Kao i u svim slučajevima, posmatrači su lako pristupili sudu.

Od 47 nadgledanih pretresa, proizilazi da su u 41 ili 87% njih sudije imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti, u 5 ili 10% njih, sudije su imale prijateljski odnos prema posmatračima i javnosti, dok u 1 ili 2% pretresa, sudije nisu imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti.

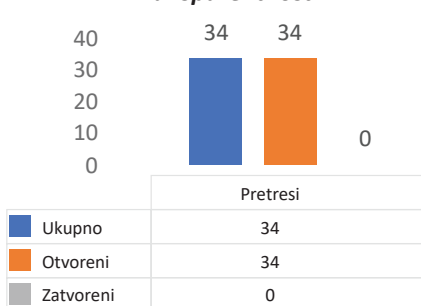
Odnos sudija prema posmatračima i javnosti

6.2.3. Transparentnost u Osnovnom sudu u Peći

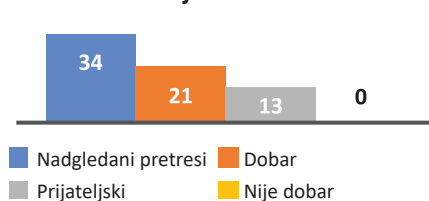
U Osnovnom sudu u Peći u krivičnom pravosuđu, nalazi pokazuju da je i u ovom sudu transparentnost na dobrom nivou. Od 50 nadgledanih pretresa, pokazalo se da je održano 34 i da su svi bili otvoreni za javnost. Takođe, od 34 održanih i nadgledanih pretresa proizilazi da je 29 ili 85% njih održano u sudnicama, dok je 5 ili 14% održano u kancelarijama sudija. Takođe, u 50 nadgledanih pretresa, pokazalo se da su građani u svim slučajevima lako pristupili sudu.

Transparentnost

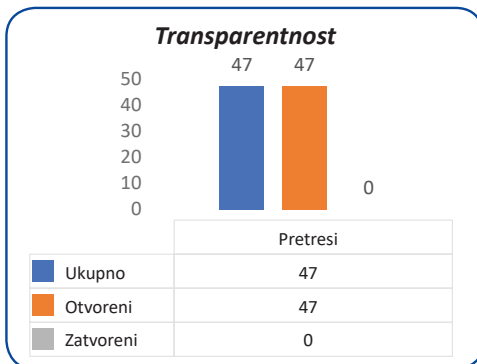
Od 34 održanih i nadgledanih pretresa, proizilazi da su u 21 ili 61% njih, sudije imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti, dok su u 13 ili 38% njih, sudije imale prijateljski odnos prema posmatračima i javnosti.

Odnos sudija prema posmatračima i javnosti

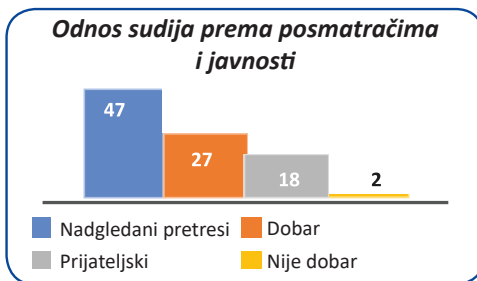

6.2.4. Transparentnost u Osnovnom sudu u Gnjilanu

Tokom analize upitnika dobijenih na osnovu nadgledanja u Osnovnom sudu u Gnjilanu u oblasti krivičnog pravosuđa, Kosovski institut pravde nalazi da je ovaj sud skoro u potpunosti transparentan. Od 50 nadgledanih pretresa, proizilazi da je 47 ili 94% održano i bilo otvoreno za javnost, dok 3 uopšte nisu održana. Takođe, od 47 nadgledanih pretresa, pokazalo se da su svi pretresi održani u sudnicama.

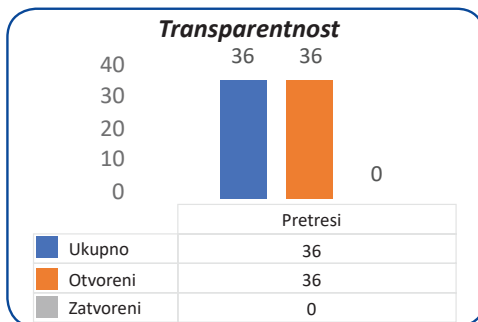

Od 47 održanih i nadgledanih pretresa, proizilazi sa su građani imali lak pristup sudu. Takođe, od 47 nadgledanih pretresa, proizilazi da su u 27 ili 57% njih sudije imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti, u 18 ili 38% njih, sudije su imale prijateljski odnos prema posmatračima i javnosti, dok u 2 ili 4% pretresa, sudije nisu imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti.

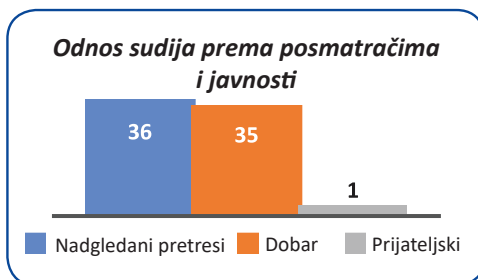

6.2.5. Transparentnost u Osnovnom sudu u Uroševcu

U Osnovnom sudu u Uroševcu u oblasti krivičnog pravosuđa, nalazi pokazuju da je i ovaj sud skoro u potpunosti transparentan. Od 50 nadgledanih pretresa, pokazalo se da je održano njih 36 i da su svi bili otvoreni za javnost. Takođe, iz 36 održanih i nadgledanih pretresa, proizilazi da su svi održani u sudnicama. Takođe, od 50 nadgledanih pretresa, pokazalo se da su građani u svim slučajevima imali lak pristup sudu.

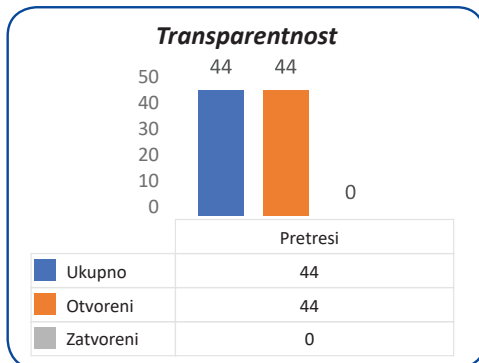

Od 36 pretresa koji su održani i nadgledani, proizilazi da su u 35 ili 97% njih, sudije imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti, dok su u 1 ili 2% njih, sudije imale prijateljski odnos prema posmatračima i javnosti.

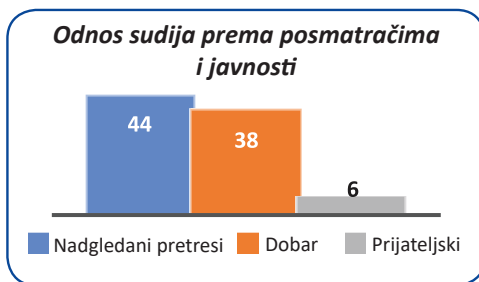

6.2.6. Transparentnost u Osnovnom sudu u Đakovici

U Osnovnom sudu u Đakovici u oblasti krivičnog pravosuđa, nalazi pokazuju da je ovaj sud skoro u potpunosti transparentan. Od 50 nadgledanih pretresa, pokazalo se da je održano njih 44 i da su svi bili otvoreni za javnost. Takođe, na osnovu 44 održanih i nadgledanih pretresa proizilazi da su svi održani u sudnicama. Takođe, od 50 nadgledanih pretresa, proizilazi da su u 48 ili 96% slučajeva građani imali lak pristup sudu, dok su u 2 ili 4% slučajeva postojale prepreke koje su prevaziđene nakon intervencije KIP-a.

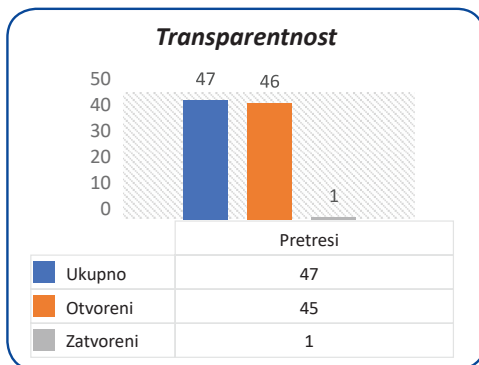

Od 44 održanih i nadgledanih pretresa, proizilazi da su u 38 ili 86% njih, sudije imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti, dok su u 6 ili 13% njih, sudije imale prijateljski odnos prema posmatračima i javnosti.

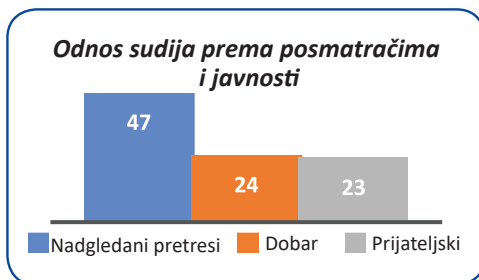

6.2.7. Transparentnost u Osnovnom sudu u Mitrovici

Na osnovu nalaza nadgledanja u Osnovnom sudu u Mitrovici u oblasti krivičnog pravosuđa, pokazalo se da je transparentnost na dobrom nivou. Od 50 pretresa, pokazalo se da je održano njih 47, a 46 pretresa ili 98% bilo je otvoreno za javnost, dok je samo 1 ili 2% bio zatvoren, a 3 nisu uopšte održana. Od 47 održanih i nadgledanih pretresa, proizilazi da je 31 održan u sudnicama, 14 u kancelarijama sudija i u 2 slučaja posmatrači nisu odgovorili.

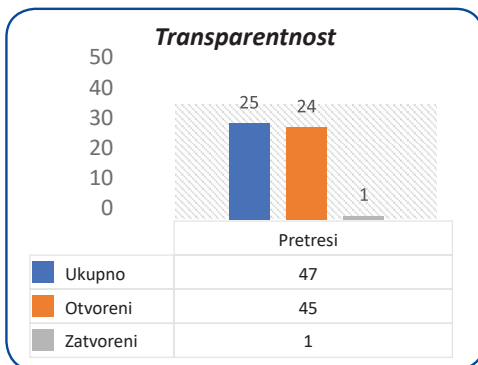

Od 50 nadgledanih pretresa, pokazalo se da su ovi građani u svim pretresima imali lak pristup sudu. Tako da su u 47 nadgledanih pretresa, u 24 ili 51% njih, sudije imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti, dok su u 23 ili 49% njih, sudije imale prijateljski odnos prema posmatračima i javnosti.

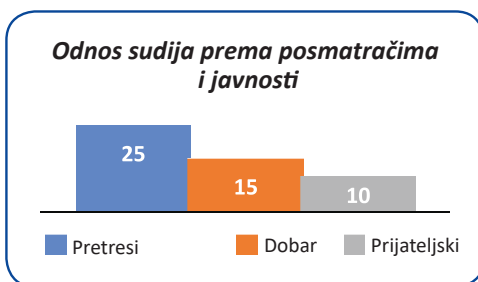

6.2.8. Transparentnost u Osnovnom sudu Priština – ogranak u Lipljanu

Što se tiče transparentnosti u Osnovnom sudu Priština – ogranak u Lipljanu, vredi napomenuti da iako su skoro svi pretresi bili otvoreni za javnost, od 25 nadgledanih pretresa, proizilazi da je 24 ili 96% njih bilo otvoreno za javnost i samo 1 zatvoren, veliki deo njih je održan u kancelarijama sudija. Tako je od 25 nadgledanih pretresa, 15 ili 60% održano u sudnicama, dok je 10 ili 40% njih održano u kancelarijama sudija.

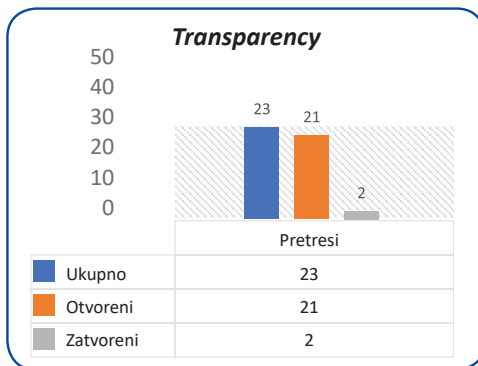
Opšte je poznato da u slučajevima kada se pretresi održavaju u kancelarijama sudija, čak i kada su otvoreni za javnost, to ne daje dovoljan pristup građanima. Čak iako su laički posmatrači imali lak pristup svim slučajevima, to ne garantuje da će obični građani koji nisu u svojstvu posmatrača, imati iste mogućnosti.

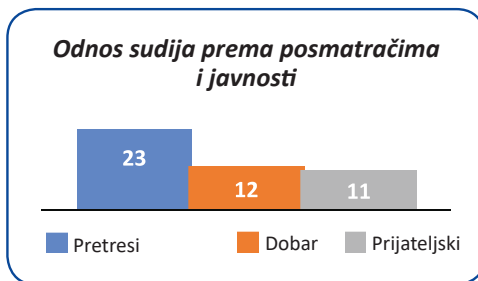
Što se tiče odnosa sudija prema nadgledanju koje vrše građani i javnosti, u 5 slučajeva ili 60%, sudije su imale dobar pristup prema posmatračima i javnosti, dok su u 10 ili 40% njih sudije imale prijateljski pristup prema posmatračima i javnosti.

6.2.9. Transparentnost u Osnovnom sudu u Uroševcu – ogranak u Štrpcu

Od ukupno 50 nadgledanih pretresa u Osnovnom sudu u Uroševcu – ogranak u Štrpcu, održano je i nadgledano samo 23, dok 27 nije održano iz različitih razloga. Nalazi posmatrača pokazuju da je transparentnost na dobrom nivou, jer je njih 21 otvoreno za javnost. Takođe, od 23 održanih i nadgledanih pretresa, proizilazi da je njih 21 ili 91% održano u sudnicama, dok su 2 ili 8% njih održani u kancelarijama sudija. Takođe, na osnovu 23 nadgledana pretresa, proizilazi da su građani koji su nadgledali, u svim slučajevima lako pristupili sudu.

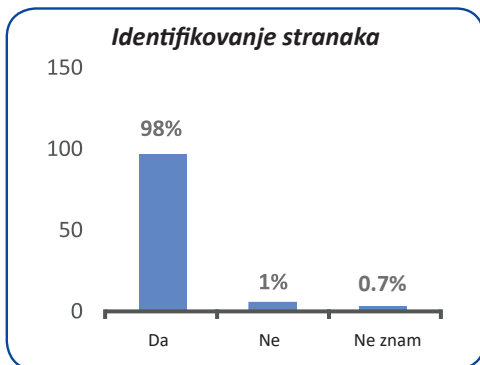
Na osnovu 23 nadgledana pretresa, proizilazi da su u 12 ili 52% njih sudije imale dobar odnos prema posmatračima i javnosti, dok su u 11 ili 47% njih sudije imale prijateljski odnos prema posmatračima i javnosti.

Vredi napomenuti da Osnovni sud u Uroševcu – ogranak u Štrpcu karakteriše visok procenat ne održavanja pretresa, od 50 nadgledanih pretresa, 27 ili 54% njih nije održan iz različitih razloga.

6.3. Poštovanje ljudskih prava i pravično suđenje

Među osnovnim principima krivičnog pravosuđa je poštovanje ljudskih prava u krivičnom postupku, princip o kome moraju da vode računa sve stranke u postupku. Poštovanje osnovnih prava i sloboda u krivičnom postupku je preduslov za pravično, nepristrasno i profesionalno suđenje, zasnova-

no na najnaprednijim standardima krivičnog pravosuđa. S tim u vezi, percepcija građana o tome kako se vodi krivični sudski postupak je od vitalnog značaja za izgradnju poverenja građana u pravosudni sistem. Stoga ćemo u nastavku analizirati nalaze nadgledanja građana laika u oblasti pravosuđa, kako su oni ocenjivali krivične sudske postupke, koliko su poštovana ljudska prava i slobode i kakav je njihov utisak o načinu i na koji sude sudije ili sudska veća.

Nalazi pokazuju da je od 500 nadgledanih pretresa, 417 ili 83% njih je održano, 83 ili 17% je odloženo iz različitih razloga. Od 417 održanih pretresa, u 409 ili 98% njih građani su uspeali da jasno identifikuju stranke u postupku kao okrivljenog, tužioca, branioca i dr., u 5 slučajeva ili 1% njih građani nisu uspeali da jasno identifikuju stranke u postupku, dok su u 3 slučaja ili 0,7% njih građani izjavili da ne znaju.

Upitani da li razumeju optužbe protiv optuženih, od 417 pretresa, u 394 slučajeva ili 94% njih, građani su izjavili da jasno razumeju optužbe protiv optuženih, u 8 slučajeva ili 1% njih građani su izjavili da nisu jasno razumeli optužbe protiv optuženih, dok su u 9 slučajeva ili 2% njih građani izjavili da ne znaju, a u 6 slučajeva nisu dali nikakav odgovor.

Od 417 pretresa, u 311 ili 74.5% građana je izjavilo da je sud pitao okrivljenog/okrivljenu da li on/ona razume optužbe, u 51 ili 12% njih građani su izjavili da sud nije pitao okrivljenog/okrivljenu da li on/ona razume optužbe, dok su u 30 ili 7% njih građani izjavili da ne znaju da li je sud pitao okrivljenog/okrivljenu da li on/ona razume optužbe i u 25 ili 6% nisu odgovorili.

Od 417 pretresa, u 319 ili 76% njih građani su izjavili da je sud obavestio okrivljenog/okrivljenu o njegovim/njenim pravima, u 41 ili 9% njih građani su izjavili da je sud delimično obavestio okrivljenog/okrivljenu o njegovim/njenim pravima ili nije obavestio okrivljenog/okrivljenu o njegovim/njenim pravima, dok su u 27 ili 6% njih građani izjavili da ne znaju da li je sud obavestio okrivljenog/okrivljenu o njegovim/njenim pravima, a u 30 slučajaja nisu odgovorili na pitanje.

Što se tiče pitanja da li je sud obavestio svedoke o njihovim pravima, od 417 pretresa, u 258 ili 61% njih građani su naveli da je sud obavestio svedoke o njihovim pravima i obavezama, dok su u 13 ili 3% njih građani odgovorili „ne“ i u 26 slučajeva ili 6% su izjavili sa ne znaju, a u 120 ili 28% slučajeva nisu uopšte odgovorili.

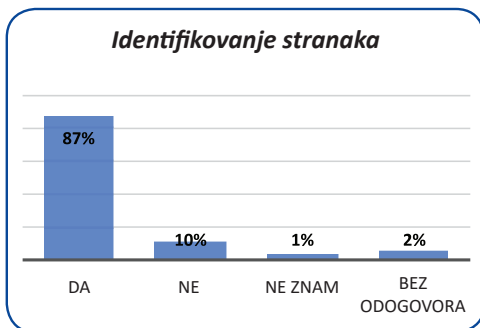
Isto tako, od 417 pretresa, na 312 ili 74% njih građani su izjavili da optuženi ima branioca, dok su u 90 ili 21% njih građani izjavili da optuženi nema branioca, a u 15 slučajeva ili 3% nisu odgovorili na pitanje.

Upitani da li razumeju ulogu svedoka u postupku, od 417 pretresa, u 239 ili 57% njih građani su izjavili da razumeju ulogu svedoka u postupku, u 1 ili 0,2% njih građani su izjavili da ne razumeju ulogu svedoka u postupku, dok su u 27 ili 6% njih građani izjavili da ne znaju da li razumeju ulogu svedoka u postupku, a u 150 ili 36% nisu odgovori na pitanje.

Od 417 pretresa, na 402 ili 96% njih građani su izjavili da je sudija postupak vodio jasno da bi se razumeo, u 4 ili 0,9% njih građani

su izjavili da sudija nije pravilno vodio postupak jasno da bi se razumeli, dok su u 3 ili 0,7% njih građani izjavili da ne znaju da li je sudija vodio postupak jasno da bi se razumeo, a kod 8 ili 2% nisu odgovorili na pitanje.

Što se tiče reda i mera protiv Covid-19 u sudnici, od 417 pretresa, u 363 ili 87% njih građani su izjavili da je predsednik veća držao red u sudnici i da su poštovane mere Covid-19, u 43 ili 10% njih građani su izjavili da predsednik veća nije držao

red i da se ne poštuju mere Covid-19, dok su samo u 2 ili 0,4% njih građani izjavili da ne znaju i u 9 slučajeva ili 2% nisu odgovorili.

Od 417 pretresa, u 373 ili 89% njih građani su izjavili da je predsednik veća ravnopravno postupao prema strankama u postupku, odbrani i tužiocu, u 17 ili 4% njih građani su izjavili da predsedavajući sudskog veća nije ravnopravno postupao prema strankama, u 9 slučajeva ili 2% nisu znali i u 18 ili 4% nisu odgovorili na pitanje.

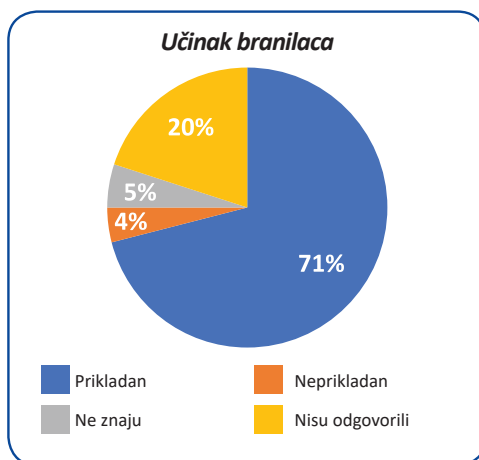
Upitani o ponašanju sudije prema strankama u postupku, od 417 pretresa, u 356 ili 85% njih građani su izjavili da se sudija nije ponašao na zastrašujući način ili pokazivao nepoštovanje prema bilo kojoj stranci, u 8 ili 2% njih, građani su naveli da se sudija ponašao na zastrašujući način ili pokazivao nepoštovanje prema bilo kojoj stranci, dok su u 2 ili 0,4% njih građani izjavili da ne znaju da li se sudija ponašao zastrašujuće ili je pokazivao nepoštovanje prema bilo kojoj stranci, a u 51 slučaju nisu odgovorili.

Od 417 pretresa, u 2 ili 0,5% njih građani su izjavili da je sudija davao diskriminatorne komentare strankama, u 407 ili 97% njih građani su izjavili da sudija nije davao diskriminatorne komentare

strankama, dok su u 2 ili 0,5% njih građani izjavili da ne znaju da li je sudija davao diskriminatorne komentare strankama, a u 6 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Od 417 pretresa, u 4 ili 0,9% njih građani su izjavili da sudija nije obratio pažnju na postupak (odgovaranje na pozive na mobilni telefon, izlazak iz sudnice, itd.), u 403 ili 96,6% njih građani su izjavili da je sudija uspeo da obrati pažnju tokom postupka, dok su u 3 ili 0,7% njih građani izjavili da ne znaju, a u 7 ili 1,7% nisu odgovorili na pitanje.

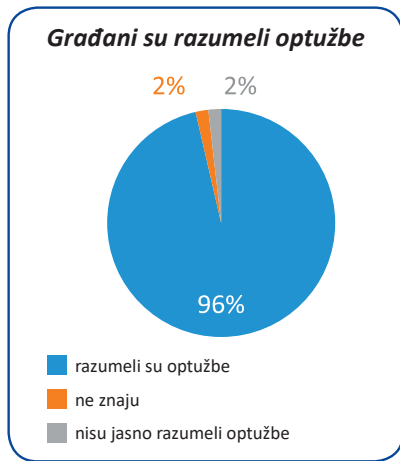
Od 417 pretresa, na 296 ili 71% njih građani su izjavili da je rad branilaca bio prikladan, u 18 ili 4% njih građani su izjavili da je rad branilaca bio neprikladan, u 20 ili 5% njih građani su izjavili da ne znaju da li je rad branilaca bio prikladan, dok u 83 slučajeva ili 20% nisu odgovorili na pitanje.

6.3.1. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Prištini

Nalazi pokazuju da je od ukupno 125 praćenih pretresa u Osnovnom sudu u Prištini održano 114 pretresa dok je 11 otkazano iz raznih razloga. U svih 114 održanih pretresa građani su uspjeli da jasno identifikuju stranke u postupku kao što su tužilac, optuženi, branilac itd.

Od 114 praćenih pretresa u 110 ili 96,5% slučajeva građani su izjavili da su jasno razumeli optužbe protiv optuženih, u 2 ili 1,8% pretresa su izjavili da nisu jasno razumeli optužbe protiv optuženih, dok su u 2 ili 1,8% slučajeva izjavili da ne znaju da li su jasno razumeli optužbe.

Od 114 praćenih pretresa u 78 ili 68% slučajeva građani su izjavili da je sud pitao okrivljenog/u da li razume optužbe, u 21 ili 18% pretresa građani su izjavili da sud nije pitao optuženog/u da li razume optužbe, dok su u 11 ili 9% slučajeva izjavili da ne znaju da li je sud to učinio, a u 4 ili 3,5% slučaja nisu dali odgovor.

Od 114 praćenih pretresa u 91 or 79% njih građani su izjavili da je sud upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima, u 8 ili 7% slučajeva su izjavili da je sud delimično upoznao ili nije upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima, u 8 ili 7% pretresa su izjavili da ne znaju da li je sud to učinio, dok u 7 ili 6% slučajeva nisu odgovorili.

Na pitanje koje se odnosi na čitanje prava i obaveza svedoka, od 114 praćenih pretresa u 73 ili 64% njih građani su izjavili da je sud upoznao svedoke sa njihovim pravima, u 7 ili 6% slučajeva su izjavili da sud nije upoznao svedoke sa njihovim pravima, dok u 34 slučaja posmatrači nisu odgovorili na to pitanje.

Od 114 praćenih pretresa u njih 113 ili 99% građani su izjavili da su optuženi imali branioca, dok su samo u 1 slučaju ili 0,9% od ukupnog broja izjavili da optuženi nije imao branioca.

Što se tiče uloge svedoka u krivičnim postupcima, od ukupno 114 održanih i praćenih pretresa u 70 ili 61% pretresa građani su izjavili da su razumeli ulogu svedoka u postupku, dok ostali posmatrači nisu dali odgovor na to pitanje.

Prema rezultatima upitnika na pitanje o načinu vođenja postupka od ukupno 114 praćenih pretresa u 111 ili 97% slučajeva građani su izjavili da je sudija vodio postupak na jasan i razumljiv način, za 2 ili 1% pretresa su izjavili da sudija nije vodio postupak na način koji je jasno razumljiv, dok su u 1 slučaju ili 0,9% od ukupnog broja izjavili da ne znaju.

Na pitanje da li je sudija uspeo da održi red u sudnici i da li su mere za sprečavanje Covida-19 poštovane, od 114 praćenih pretresa u 101 ili 88% njih građani su izjavili da je predsednik sudskog veća održavao red u sudnici, u 12 ili 10,5% slučajeva su odgovorili da red u sudnici nije bio održavan, a u samo 1 slučaju ili 0,9% od ukupnog broja su izjavili da ne znaju.

Od 114 praćenih pretresa u njih 112 ili 98,2% građani su izjavili da je predsednik sudskog veća tretirao stranke u postupku, odbranu i tužioca, na jednak način, dok su u 2 ili 1,8% slučajeva izjavili da predsednik sudskog veća nije tretirao stranke jednako.

Na sledeće pitanje koje se odnosi na ponašanje sudije prema strankama u postupku od 114 praćenih pretresa u samo 3 ili 2% građani su izjavili da se sudija ophodio zastrašujuće ili bez poštovanja prema nekoj od stranaka, dok su u 111 ili 97% slučajeva građani su izjavili da se sudija nije ponašao zastrašujuće ili bez poštovanja prema nekoj od stranaka.

U odgovorima građana na sledeće pitanje, od 114 praćenih pretresa u njih 112 ili 98% građani su izjavili da sudija nije upućivao diskriminatorne komentare strankama, dok su u 2 ili 1% slučajeva izjavili da je sudija davao diskriminatorne komentare strankama.

Od ukupnog broja praćenih pretresa u 111 pretresa ili 97% slučajeva građani su izjavili da je sudija pažljivo pratio tok rasprave, dok su u 3 ili 2% slučajeva izjavili da sudija nije bio pažljiv tokom pretresa.

Prema nalazima sa praćenja pretresa građani su na sledeće pitanje u 100 slučajeva ili 87% njih izjavili da je nastup branilaca bio prikladan, u 2 slučaja ili 1% od ukupnog broja su izjavili da nastup branilaca nije bio prikladan, u 6 ili 5,3% slučajeva su izjavili da ne znaju, a u 6 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

6.3.2. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Prizrenu

Nalazi pokazuju da je od 50 pretresa koji su praćeni u Osnovnom sudu u Prizrenu 47 održano i praćeno. U svim slučajevima građani su uspeli da jasno identifikuju stranke u postupku kao što su optuženi, tužilac, branilac itd.

Od 47 praćenih pretresa, u 42 slučaja ili 89% njih građani su izjavili da su jasno razumeli optužbe protiv optuženih, dok su u 2 slučaja ili 4% njih izjavili da nisu jasno razumeli optužbe protiv optuženih, a u 3 ili 6% slučajeva odgovorili da ne znaju da li su jasno razumeli optužbe.

Na sledeće pitanje, od 47 praćenih pretresa u 20 ili 42,5% njih građani su izjavili da je sud pitao okrivljenog/u da li razume razume optužbe, u 6 ili 12% slučajeva su izjavili da sud nije pitao okrivljenog/u da li razume optužbe, dok su u 19 ili 47% slučajeva izjavili da ne znaju da li je sud pitao okrivljenog/u da li razume optužbe, a u 2 slučaja ili 0,4% nisu odgovorili na pitanje.

Od 47 praćenih pretresa u 21 ili 44% pretresa građani su izjavili da je sud upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima, u 5 ili 10% pretresa su izjavili da je sud delimično upoznao ili nije uopšte upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima, dok su u 19 ili 40% pretresa izjavili da ne znaju da li je sud upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima, a u 2 slučaja ili 0,4% nisu odgovorili na pitanje.

Od 47 praćenih pretresa, u 16 ili 34% slučajeva građani su izjavili da je sud upoznao svedoke sa njihovim pravima, u 4 ili 8,5% slučajeva su izjavili da sud nije upoznao svedoke sa njihovim pravima, dok su u 25 ili 53,2% pretresa izjavili da ne znaju da li je sud upoznao svedoke sa njihovim pravima, a u 2 slučaja ili 0,4% nisu odgovorili na pitanje.

Od 47 praćenih pretresa, u 42 ili 89% građani su izjavili da je optuženi/a imao/la branioca, dok su u 3 ili 6% pretresa izjavili da optuženi/a nije imao/la branioca.

Od 47 praćenih pretresa u 19 ili 40% pretresa građani su izjavili da su razumeli ulogu svedoka u postupku, u 1 ili 2% pretresa su izjavili da nisu razumeli ulogu svedoka u postupku, dok su u 23 ili 48% slučajeva izjavili da ne znaju da li su razumeli ulogu svedoka u postupku, a u 4 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Od 47 praćenih pretresa u 43 ili 91,5% pretresa građani su izjavili da je sudija vodio postupak na način da se isti može jasno razumeti, dok su u 2 ili 4,2% pretresa izjavili ne znaju da li je sudija vodio postupak na jasno razumljiv način, a u 2 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Na pitanje da li je sudija održavao red u sudnici i da li su mere za suzbijanje Covida-19 bile poštovane u 20 ili 42,5% od 47 praćenih pretresa građani su izjavili da je predsednik sudskog veća održavao red u sudnici, u 24 ili 51% slučajeva su izjavili predsednik sudskog veća nije održavao red u sudnici i da mere za suzbijanje Covida-19 nisu bile poštovane, a u samo 1 slučaju su izjavili da ne znaju da li je predsednik sudskog veća to činio i u 2 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Od 47 praćenih pretresa u 39 ili 82% pretresa građani su izjavili da se predsednik sudskog veća na isti način ophodio prema strankama u postupku, odbrani i tužiocu, u 4 ili 8,5% pretresa su izjavili da se predsednik i sudsko veće nisu na isti način ophodili prema strankama u postupku, dok su u 2 ili 4% pretresa izjavili da ne znaju kako su se ophodili, a u 2 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Od 47 praćenih pretresa u 41 ili 87% pretresa građani su izjavili da se sudija nije ophodio zastrašujuće ili bez poštovanja prema nekoj od stranaka, dok su u 2 ili 4% slučaja izjavili da se sudija ophodio zastrašujuće ili bez poštovanja prema nekoj od stranaka, u 2 ili 4% pretresa su odgovorili da ne znaju da li se sudija ponašao na pomenuti način, a u 2 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Od 47 praćenih pretresa u 43 ili 91,5% slučajeva građani su izjavili da sudija nije upućivao diskriminatorne komentare strankama, u 2 ili 4% pretresa su odgovorili da ne znaju da li je sudija davao takve komentare, a u 2 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Od 47 praćenih pretresa u 1 slučaju ili 2% od ukupnog broja građani su izjavili sudija nije pažljivo pratio tok pretresa, u 42 ili 89% slučajeva su izjavili da je sudija pažljivo pratio saslušanja, dok su u 2 ili 4% pretresa izjavili da ne znaju da li je sudija pažljivo pratio, a u 2 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Od 47 praćenih pretresa u 38 ili 80% njih građani su izjavili da je nastup branilaca bio prikladan, u 5 ili 10% slučajeva su izjavili da je nastup branilaca bio neprikladan, u 2 ili 4% pretresa su izjavili da ne znaju da li je nastup branilaca bio prikladan, a u 2 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

6.3.3. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Gnjilanu

Nalazi pokazuju da je od 50 pretresa koji su praćeni u Osnovnom sudu u Gnjilanu 47 održano i praćeno, dok 3 pretresa nisu bila održana iz raznih razloga. U svih 47 praćenih pretresa građani su uspeli da jasno identifikuju stranke u postupku kao što su optuženi, tužilac, branilac itd.

Od 47 praćenih pretresa u 45 ili 95% pretresa građani su izjavili da su jasno razumeli optužbe protiv optuženih, dok su u samo 2 ili 4% slučajeva izjavili da nisu jasno razumeli optužbe protiv optuženih.

Od 47 praćenih pretresa u 41 ili 87% pretresa građani su izjavili da je sud pitao okrivljenog/u da li razume optužbe, u 6 ili 12% slučajeva su izjavili da sud nije pitao okrivljenog/u da li razume optužbe.

Od 47 praćenih pretresa u 40 ili 85% pretresa građani su izjavili da je sud upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima, u 7 ili 14% pretresa su izjavili da je sud delimično upoznao ili nije upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima.

Od 47 praćenih pretresa u samo 18 slučajeva ili 38% od ukupnog broja građani su izjavili da je sud upoznao svedoke sa njihovim pravima, dok ostali nisu odgovorili na ostala pitanja.

Od 47 praćenih pretresa u 35 ili 74,5% pretresa građani su izjavili da je optuženi/a imao/la branioca, dok su u 12 ili 25,5% slučajeva izjavili da optuženi/a nije imao/la branioca.

Na pitanje da li građani posmatrači razumeju ulogu svedoka u postupku, od 47 praćenih pretresa u samo 16 ili 34% slučajeva građani su izjavili da su razumeli ulogu svedoka u postupku, dok za ostale slučajeve nisu odgovorili.

Od 47 praćenih pretresa u 45 ili 95% pretresa građani su izjavili da je sudija vodio postupak na način da se isti može jasno razumeti, a samo u 2 ili 4% pretresa su izjavili da sudija nije vodio postupak na jasno razumljiv način.

Što se tiče pitanja o održavanju reda u sudnici i poštovanju mera za suzbijanje Covida-19, u svim od ukupno 47 održanih i praćenih pretresa građani su izjavili da je sudija održavao red u sudnici i da su mere za suzbijanje Covida-19 bile poštovane.

Od 47 praćenih pretresa u 40 ili 85% pretresa građani su izjavili da se predsednik sudskog veća na isti način ophodio prema strankama u postupku, odbrani i tužiocu, a u 7 slučajeva nisu odgovorili na to pitanje.

Od 47 praćenih pretresa u samo 2 ili 4% pretresa građani su izjavili da se ophodio zastrašujuće ili bez poštovanja prema nekoj od stranaka, a u 45 slučajeva nisu odgovorili na to pitanje.

Na sledeće pitanje građani su odgovorili da ni u jednom od 47 praćenih pretresa sudija nije upućivao diskriminatorne komentare strankama.

Od 47 praćenih pretresa u 45 ili 95% slučajeva građani su izjavili da sudija nije imao propusta po pitanju pažljivog praćenja pretresa, dok su u samo 2 ili 4% slučajeva izjavili da ne znaju da li je sudija s pažnjom pratio tok pretresa.

Od 47 praćenih pretresa u 28 ili 59% pretresa građani su izjavili da je nastup branilaca bio prikladan, u 2 ili 4% pretresa su izjavili da je nastup branilaca bio neprikladan, u 2 ili 4% pretresa su izjavili da ne znaju da li je nastup branilaca bio prikladan, a u 15 slučajeva nisu odgovorili na to pitanje.

6.3.4. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Đakovici

Nalazi pokazuju da je od 50 pretresa praćenih u Osnovnom sudu u Đakovici održano 44 pretresa, dok je 6 odloženo iz raznih razloga. Od 44 održanih i praćenih pretresa u 42 ili 95,4% pretresa građani posmatrači su uspeli da jasno identifikuju stranke u postupku kao što su tužilac, optuženi, branilac itd., dok su u 2 slučajeva izjavili da ne znaju ko su stranke u postupku.

Kao i na prethodno pitanje i na ovo su od 44 praćenih pretresa u 42 ili 95% pretresa odgovorili da su jasno razumeli optužbe protiv optuženih, dok su u samo 2 ili 4,5% slučajeva izjavili da ne znaju da li su jasno razumeli optužbe.

Od 44 praćenih pretresa u 40 ili 91% njih građani su izjavili da je sud pitao okrivljenog/u da li razume optužbe, u 2 ili 4,5% slučajeva su izjavili da sud nije pitao okrivljenog/u da li razume optužbe, a u 2 slučajeva nisu odgovorili na ovo pitanje.

Od 44 praćenih pretresa u 39 ili 88% pretresa građani su izjavili da je sud upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima, u samo 2 ili 4,5% pretresa su izjavili da je sud delimično upoznao ili uopšte nije upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima, a u 3 slučaja nisu odgovorili na ovo pitanje.

Građani posmatrači su dali slične odgovore i na pitanje o tome da li su svedoci bili upoznati sa svojim pravima. Od 44 praćenih pretresa u 39 ili 88% slučajeva građani su izjavili da je sud upoznao svedoke sa njihovim pravima, u samo 2 ili 4,5% slučajeva su izjavili da je sud delimično upoznao ili uopšte nije upoznao svedoke sa njihovim pravima, a u 3 slučaja nisu dali odgovor na to pitanje.

Od 44 praćenih pretresa u 34 ili 77% slučajeva građani su izjavili da je optuženi/a imao/la branioca, dok su za 7 ili 16% pretresa izjavili da optuženi/a nije imao/la branioca, a u 3 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Na pitanje da li su razumeli ulogu svedoka u postupku, od 44 praćenih pretresa u 43 ili 98% pretresa građani su izjavili da su razumeli ulogu svedoka u postupku, a u jednom slučaju nisu odgovorili na pitanje.

Slično tome, odgovarajući na pitanje o načinu na koji su predsednik i članovi sudskog veća vodili postupak, od 44 praćenih pretresa u 42 ili 95,5% pretresa građani su izjavili da je sudija vodio postupak na način koji se može jasno razumeti, a u 2 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Upitani da li je sudija održavao red u sudnici i da li su mere za suzbijanje Kovida-19 bile poštovane u 41 ili 93% od 44 praćenih pretresa građani su izjavili da je predsednik sudskog veća održavao red u sudnici, dok u samo 1 slučaju ili 2% od ukupnog broja izjavili da sudija nije održavao red u sudnici, a u 2 slučaja nisu dali odgovor na to pitanje.

Što se tiče pitanja o načinu ophođenja prema strankama u postupku, u 41 ili 93% od 44 praćenih pretresa građani su izjavili da se predsednik sudskog veća na isti način ophodio prema strankama u postupku, optuženom, odbrani i tužiocu, a u 3 preostala slučaja nisu dali odgovor na to pitanje.

Od 44 praćenih pretresa u samo 1 slučaju ili 2% od ukupnog broja građani su izjavili da se sudija ponašao zastrašujuće ili bez poštovanja prema nekoj od stranaka, dok su u 39 ili 88% slučajeva izjavili da se sudija nije ponašao zastrašujuće ili bez poštovanja prema bilo kojoj od stranaka, a u 4 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

U 40 ili 91% od ukupno 44 praćenih pretresa građani su izjavili da sudija nije upućivao diskriminatorne komentare strankama i nisu naveli nijedan slučaj u kojem je sudija to učinio, a u 4 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Od 44 praćenih pretresa u 40 ili 91% njih građani su izjavili sudija nije imao propusta u pogledu pažljivog praćenja toka pretresa, dok s druge strane nisu naveli nijedan slučaj u kojem sudija nije pratio pretres s pažnjom, a u 4 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Od 44 praćenih pretresa u 40 ili 91% slučajeva građani su izjavili da je nastup branilaca bio prikladan, nisu naveli nijedan slučaj u kojem je nastup branilaca bio neprikladan, a u 4 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

6.3.5. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Peći

Nalazi pokazuju da je od 50 praćenih pretresa u Osnovnom sudu u Peći 34 pretresa održano i praćeno, dok je 16 slučajeva odloženo iz raznih razloga. Od 34 održanih pretresa građani koji su ih posmatrali su u svim slučajevima uspjeli da jasno identifikuju stranke u postupku kao što su tužilac, optuženi branilac itd.

Od 34 održanih i praćenih pretresa u svih 34 ili 100% slučajeva građani su izjavili da su jasno razumeli optužbe protiv optuženih.

Od 34 praćenih pretresa u 33 ili 97% njih građani su izjavili da je sud pitao okrivljenog/u da li razume optužbe, dok su u samo 1 slučaju ili 2% od ukupnog broja pretresa izjavili da sud nije pitao okrivljenog/u da li razume optužbe.

Od 34 praćenih pretresa u 34 ili 100% slučajeva građani su izjavili da je sud upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima.

Građani koji su pratili pretrese dali su slične odgovore i na pitanje o tome da li su svedocima bila objašnjena njihova prava pa su u svim od 34 praćenih pretresa izjavili da je sud upoznao svedoke sa njihovim pravima.

Od 34 praćenih pretresa u 30 ili 88% njih građani su izjavili da je optuženi/a imao/la branioca, dok su u samo 4 ili 11% pretresa izjavili da optuženi/a nije imao/la branioca.

Od 34 praćenih pretresa građani su u svim slučajevima izjavili da su razumeli ulogu svedoka u postupku.

Slično tome, na pitanje o načinu vođenja postupka od strane predsedavajućeg i članova sudskog veća od 34 praćenih pretresa građani su u svim slučajevima odgovorili da je sudija vodio postupak na način koji se može jasno razumeti.

Upitani da li je sudija održavao red u sudnici i da li su mere za suzbijanje Kovida-19 bile poštovane građani su u svih od 34 praćenih pretresa ili 100% slučajeva izjavili da je predsednik sudskog veća održavao red u sudnici i da su se prisutni pridržavali mera za suzbijanje Kovida-19.

Građani su u svim od 34 praćenih pretresa izjavili da se predsednik sudskog veća na isti način ophodio prema strankama u postupku, optuženom/j, odbrani i tužiocu.

Od 34 praćenih pretresa u svih 34 ili 100% slučajeva građani su izjavili da sudija nije upućivao diskriminatorne komentare strankama i nisu naveli nijedan slučaj u kojem je sudija to učinio.

Isti odgovor su dali i na sledeće pitanje tako da su u svim od 34 praćenih pretresa izjavili da sudija nije imao propusta u smislu pažljivog praćenja toka rasprave.

Što se tiče pitanja koje se odnosi na nastup branilaca, od 34 praćenih pretresa u 29 ili 85% slučajeva građani su izjavili da je nastup branilaca bio prikladan, dok su u 5 ili 14% pretresa izjavili da je nastup branilaca bio neprikladan.

6.3.6. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Uroševcu

Nalazi pokazuju da je od 50 pretresa koji su praćeni u Osnovnom sudu u Uroševcu njih 36 ili 72% održano, dok 14 ili 28% pretresa nije održano iz raznih razloga. U svih 36 održanih i praćenih pretresa građani su uspeli da jasno identifikuju stranke u postupku kao što su optuženi, tužilac, branilac itd.

Od 36 praćenih pretresa u 33 ili 91,7% slučajeva građani su izjavili da su jasno razumeli optužbe protiv optuženih, dok su u samo 1 slučaju ili 2,8% od ukupnog broja izjavili da ne znaju da li su jasno razumeli optužbe, a u 2 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Od 36 praćenih pretresa u 31 ili 86% slučajeva građani su izjavili da je sud pitao okrivljenog/u da li razume optužbe i samo su u 1 slučaju ili 2% od ukupnog broja izjavili da sud nije pitao okrivljenog/u da li razume optužbe, dok u 4 slučaja nisu odgovorili na to pitanje.

Od 36 praćenih pretresa u 25 ili 69% pretresa građani su izjavili da je sud upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima, dok s druge strane nisu naveli nijedan slučaj u kojem sud nije upoznao okrivljenog/u sa njegovim/njenim pravima, a u 11 slučajeva nisu odgovorili na to pitanje.

Od 36 praćenih pretresa u 35 ili 97% slučajeva građani su izjavili da

je sud upoznao svedoke sa njihovim pravima, dok su u samo 1 ili 2% slučajeva izjavili da ne znaju da li je sud to učinio.

Od 36 praćenih pretresa u 31 ili 86% njih građani su izjavili da je optuženi/a imao/la branioca, dok su u 5 ili 13% pretresa izjavili da optuženi/a nije imao/la branioca.

Na pitanje da li su razumeli ulogu svedoka u postupku, građani koji su posmatrali pretrese su u samo 22 ili 61% pretresa od ukupno 36 praćenih izjavili da su razumeli ulogu svedoka u postupku, dok u ostalim slučajevima nisu dali odgovor na to pitanje.

Od 36 praćenih pretresa u 35 ili 97% pretresa građani su izjavili da je sudija vodio postupak na način koji se može jasno razumeti a u 1 slučaju nisu dali bilo kakav odgovor.

Na pitanje da li je sudija održavao red u sudnici i da li su mere za suzbijanje Covida-19 bile poštovane građani su u 35 ili 97% od ukupno 36 održanih i praćenih pretresa izjavili da je sudija održavao red u sudnici i da su mere za suzbijanje Covida-19 bile poštovane, a u samo 1 slučaju nisu odgovorili na to pitanje.

Od 36 praćenih pretresa u 35 ili 97% pretresa građani su izjavili da se predsednik sudskog veća na isti način ophodio prema strankama u postupku, odbrani i tužiocu, a u 1 slučaju nisu odgovorili na to pitanje.

Od 36 praćenih pretresa građani ni u jednom pretresu nisu izjavili da se sudija ophodio zastrašujuće ili bez poštovanja prema nekoj od stranaka.

Isti odgovor su dali i na sledeće pitanje gde su za 36 praćenih pretresa izjavili da sudija nije upućivao diskriminatorne komentare strankama ni u jednom pretresu.

Od 36 praćenih pretresa građani su u svim slučajevima izjavili da sudija nije imao propuste u pogledu pažljivog praćenja toka pretresa.

Od 36 praćenih pretresa u 20 ili 55% slučajeva građani su izjavili

da je nastup branilaca bio prikladan, dok su u 5 ili 14% slučajeva izjavili da ne znaju da li je nastup branilaca bio odgovarajući, a u 11 slučajeva nisu odgovorili na to pitanje.

6.3.7. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Mitrovici

Nalazi pokazuju da je od 50 praćenih pretresa u Osnovnom sudu u Mitrovici održano 47, dok su 3 otkazana iz različitih razloga. Od 47 održanih i praćenih pretresa, kod 44 ili 93% građani su uspeli jasno identifikovati stranke u postupku kao što su tužilac, branilac, optuženi itd. Dok u samo 3 slučajeva nisu uspeli da identifikuju stranke u postupku.

Od 47 praćenih pretresa, na njih 45 ili 95% građani su izjavili da jasno razumeju optužbe protiv optuženih, a u 2 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Od 47 praćenih pretresa, na njih 26 ili 55% građani su naveli da je sud pitao okrivljenog da li razume optužbe, dok su u 14 slučajeva ili 29% slučajeva građani odgovorili negativno, a u 7 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Od 47 praćenih pretresa, kod 23 ili 49% njih građani su izjavili da je sud poučio okrivljenog o njegovim pravima, dok su u 19 slučajeva ili 40% njih građani izjavili da ih je sud delimično poučio, ili da nije poučio okrivljenog uopšte o njegovim pravima, a u 5 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Od 47 praćenih pretresa, u samo 22 slučajeva ili 46 odsto, građani su izjavili da je sud poučio svedoka o njegovim pravima, dok, s druge strane, u 25 drugih slučajeva nisu dali odgovor na ovo pitanje.

Od 47 praćenih pretresa, na njih 23 ili 49% građani su izjavili da optuženi ima branioca, dok su u 17 ili 36% njih građani izjavili da optuženi nema branioca, a u 7 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Od 47 praćenih pretresa, u 20 slučajeva ili njih 42% građani su izjavili da razumeju ulogu svedoka u postupku, a u 27 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Od 47 praćenih pretresa, u svim slučajevima ili 100% njih, građani su izjavili da je sudija jasno i razumljivo vodio postupke.

Na pitanje o održavanju reda u sudnici i poštovanju mera Covid-19, od ukupno 47 održanih i praćenih pretresa u 41 predmetu ili 87% njih, građani su naveli da je sudija držao red u sudnici i da su Covid-19 mere poštovane. Dok su u 6 slučajeva ili 12 odsto naveli da sudija nije držao red u sudnici i da se nisu poštovale mere Covid-19.

Od 47 praćenih pretresa, na njih 29 ili 61 odsto građani su izjavili da je predsednik veća ravnopravno tretirao stranke u postupku, odbranu i tužioca, u 11 predmeta ili 23 odsto građani su izjavili da sudija nije postupao prema strankama ravnopravno, a u 7 slučajeva ili 14% izjavili su da ne znaju.

Od 47 praćenih pretresa, ni u jednom slučaju građani nisu izjavili da se sudija ponašao na preteći ili omalovažavajući način prema bilo kojoj stranci u postupku.

Slično tome, monitori su odgovorili i na sledeće pitanje, gde od 47 praćenih predmeta, građani koji prate nisu prijavili nijedan slučaj da je sudija dao diskriminatorne komentare o bilo kojoj stranci u pogledu rase, boje kože, pola, jezika, vere, nacionalnosti ili društveno-političkog poreklo, svojine itd.

Od 47 praćenih pretresa, građani su naveli da sudija ni u jednom slučaju nije propustio da bude pažljiv tokom pretresa.

Od 47 praćenih pretresa, u 33 predmeta ili 70% građani su izjavili da je rad branilaca bio adekvatan, u 4 predmeta ili 8,5% njih građani su izjavili da je rad branilaca bio neodgovarajući, u 5 ili 10% od njih su građani izjavili da ne znaju da li je rad branilaca bio odgovarajući, a u 5 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

6.3.8. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Uroševcu – ogranak u Štrpcu

Nalazi nadgledanja u Osnovnom sudu u Uroševcu – ogranak u Štrpcu pokazuju da je od 50 praćenih pretresa 23 ili 46% održano i praćeno, dok 27 ili 54% nije održano iz različitih razloga. Od 23 održana i nadgledana pretresa, u 20 predmeta ili 87 odsto, građani su uspeli da jasno identifikuju stranke u postupku kao što su optuženi, tužilac, branilac, a u 3 slučaja nisu odgovorili na pitanje.

Od 23 održana i nadgledana pretresa, u 18 predmeta ili njih 78% građani su izjavili da jasno razumeju optužbe protiv optuženih, dok u 2 predmeta ili 8% nisu jasno razumeli optužbe i samo u 1 slučaju, građani su izjavili da ne znaju, a u 2 slučaja nisu odgovorili na pitanje.

Od 23 nadgledana pretresa, na 21 ili 91% građani su izjavili da je sud pitao okrivljenog da li razume optužbe, a u 2 slučaja nisu odgovorili na pitanje.

Od 23 nadgledana pretresa, u 21 predmetu ili 91% građana su izjavili da je sud poučio okrivljenog o njegovim pravima, a u 2 slučaja nisu odgovorili na pitanje.

Od 23 nadgledana pretresa, samo u 19 predmeta ili 82% građani su izjavili da je sud poučio svedoka o njegovim pravima, a u 4 slučaja nisu odgovorili na pitanje.

Od 23 nadgledana pretresa, u 3 ili 13% njih građani su izjavili da optuženi ima branioca, dok su u 19 predmeta ili 82% građani izjavili da optuženi nema branioca, a u 1 slučaju nisu odgovorili na pitanje.

Dok su na pitanje da li su građani koji su pratili suđenja razumeli ulogu svedoka u postupku, od 23 nadgledana pretresa, u 13 slučajeva ili 56,5% njih, građani su naveli da razumeju ulogu svedoka u postupku, dok su u 4 slučajeva ili 17% izjavili je da ne znaju, a u 6 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Od 23 održana i nadgledana pretresa, u 20 predmeta ili 87% njih, građani su izjavili da je sudija jasno i razumljivo vodio postupke, a u 3 slučaja nisu dali nikakav odgovor na ovo pitanje.

Povodom pitanja o održavanju reda u sudnici i poštovanju mera Covid-19, od ukupno 23 održana i nadgledana pretresa, u 19 slučajeva ili 82% njih, građani su naveli da je sudija držao red u sudnici i da su mere protiv Covid-19 poštovane, a u 4 slučaja nisu odgovorili na pitanje.

Od 23 nadgledana pretresa, na njih 18 ili 78% građani su izjavili da je predsednik veća ravnopravno tretirao stranke u postupku, branioca i tužioca, a u 5 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

Od 23 nadgledana pretresa, ni u jednom slučaju građani nisu izjavili da se sudija ponašao na preteći ili omalovažavajući način prema bilo kojoj stranci u postupku.

Isti odgovor je dat i u sledećem pitanju, gde su građani koji su pratili suđenja konstatovali da od 23 nadgledana pretresa, nema slučaja da je sudija napravio diskriminatorske komentare prema strankama.

Od 23 nadgledana pretresa, ni u jednom slučaju građani nisu naveli da sudija nije bio pažljiv tokom pretresa.

Što se tiče pitanja o radu advokata, od 23 nadgledana pretresa, samo u 3 slučaja građani su izjavili da je rad advokata bio adekvatan, dok u 20 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

6.3.9. Pravično suđenje u Osnovnom sudu u Prištini – ogranak u Lipljanu

Od 25 praćenih pretresa, u Osnovnom sudu u Prištini – ogranak Lipljan, u svim predmetima građani su se izjasnili da su uspeli da jasno identifikuju stranke u postupku kao što su optuženi, tužilac, branilac itd.

Takođe, sa 25 održanih i praćenih pretresa, u svim predmetima ili 100 odsto, građani su izjavili da jasno razumeju optužbe protiv optuženih.

Od 25 praćenih pretresa, na 21 ili 85 odsto, građani su izjavili da je sud pitao okrivljenog da li razume optužbe, a u 4 slučaja nisu odgovorili na ovo pitanje

Dok je na pitanje da li je sudija poučio okrivljenog o njegovim pravima, od 25 praćenih pretresa, u 25 slučajeva ili 100%, građani su naveli da je sud poučio okrivljenog o njegovim pravima.

Od 25 praćenih pretresa, u samo 2 slučaja ili 8% građani su izjavili da je sud poučio svedoka o njegovim pravima, dok u 23 slučaja nisu dali nikakav odgovor na ovo pitanje.

Od 25 praćenih pretresa samo u 1 slučaju građani izjavili da optuženi ima branioca, dok su u 22 slučaja ili 88% građani izjavili da optuženi nemaju branioca, a u 2 slučaja nisu odgovorili na pitanje.

Dok su u sledećem pitanju, gde su građani koji su pratili suđenja pitani o ulozi svedoka u postupku, od 25 praćenih pretresa, u samo 2 slučaja ili 8%, građani su naveli da razumeju ulogu svedoka u postupku, dok u 23 druga predmeta nisu dali odgovor.

Od 25 praćenih pretresa, u svim predmetima ili u 100%, građani su izjavili da je sudija jasno i razumljivo vodio postupke i nisu izneli nijedan slučaj da postupci nisu sprovedeni kako treba.

Takođe, na pitanje o održavanju reda u sudnici i poštovanju mera Covid-19, u svim nadgledanim pretresima, građani su naveli da je sudija držao red u sudnici i da su mere Covid-19 ispoštovane.

Takođe, od 25 praćenih pretresa, kod svih 25 građani su izjavili da je predsednik veća ravnopravno tretirao stranke u postupku, odbranu i tužioca.

Od 25 praćenih pretresa, ni u jednom slučaju građani koji su pratili suđenja nisu konstatovali da se sudija ponašao na preteći ili omalovažavajući način prema bilo kojoj stranci u postupku.

Isti odgovor je dat i u sledećem pitanju, gde su građani koji su pratili suđenja konstatovali da od 25 praćenih pretresa nema slučaja da je sudija davao diskriminatorne komentare prema strankama.

Od 25 praćenih pretresa, ni u jednom slučaju građani nisu izjavili da sudija nije bio pažljiv tokom pretresa.

Od 25 praćenih pretresa, samo na 5 ili 20%, građani su izjavili da je rad advokata bio odgovarajući, jer samo u ovim predmetima optuženi su imali branioca.

7. KLJUČNI NALAZI

KIP u nastavku predstavlja ključne nalaze praćenja sudskih pretresa u oblasti krivičnog prava, podjeljene u dva dela: transparentnost pravosudnog sistema, kao i poštovanje ljudskih prava i sloboda i standarda pravičnog suđenja. Navedeni su i ključni nalazi u vezi sa utiscima posmatrača u intervjuima za KIP.

Transparentnost u pravosudnom sistemu

- Od 500 pretresa održano ih je 417, a na samo 3 od ovih 500 pretresa građani nisu imali lak pristup sudu.
- Nalazi praćenja pokazuju da je pravosudni sistem u oblasti krivičnog prava skoro u potpunosti transparentan. Od 417 praćenih pretresa, proizilazi da je njih 408 ili 97% bilo otvoreno za javnost, zatvoreno je bilo 10 ili 2% pretresa, dok su u 9 ili 2% slučajeva građani izjavili da ne znaju, a u 1 slučaju nisu odgovorili na pitanje.
- Od 417 održanih i praćenih pretresa, 376 ili 90% održano u sudnicama, dok je 39 ili 9% održano u kancelarijama sudija, a u 2 slučajeva građani nisu odgovorili na pitanje.
- Na pitanje o pristupu sudije/veća prema posmatračima/javnosti na sudskim pretresima, od 417 ročišta, u 324 predmeta ili 77%, građani su izjavili da je pristup bio dobar, u 90 slučajeva ili 21,5% njih izjavilo je da je pristup bio prijateljski, dok su samo u 3 slučaja ili 0,7% izjavili da pristup nije bio dobar.

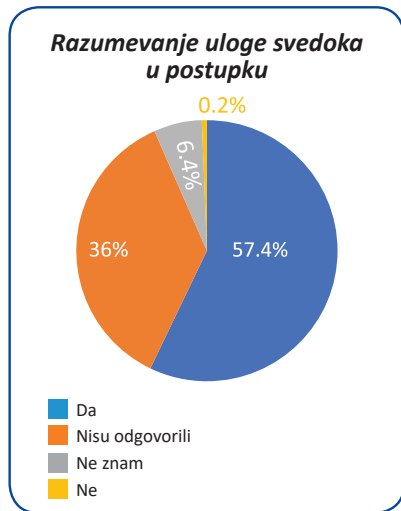
Poštovanje ljudskih prava i sloboda i pravično suđenje

- Nalazi monitoringa pokazuju da je od 500 praćenih pretresa, 417 ili 83% bilo održano, a 83 ili 17% odloženo iz različitih razloga. Od 417 održanih pretresa, na 409 ili 98 odsto, građani su uspeli da jasno identifikuju stranke u postupku kao okrivljenog,

tužioca, branioca itd., u 5 predmeta ili 1 odsto, građani nisu uspjeli da jasno identifikuju stranke u postupku, dok su u 3 slučaja ili 0,7%, građani izjavili da ne znaju.

- Od 417 praćenih pretresa, na njih 394 ili 94% građani su izjavili da jasno razumeju optužbe protiv optuženih, dok su u 8 predmeta ili 2%, građani izjavili da ne razumeju jasno optužbe protiv optuženih, dok su u 9 ili 2%, građani izjavili da ne znaju da li su jasno razumeli optužbe protiv optuženih, a u 6 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.
- Na pitanje da li je sud pitao okrivljenog da li razume optužbe, od 417 praćenih pretresa, na 311 ili 74,5 odsto, građani su odgovorili da je sud pitao okrivljenog da li razume optužbe, u 51 ili 12%, građani su izjavili da sud nije pitao okrivljenog da li razume optužbe, dok je u 30 ili 7%, građani izjavili da ne znaju da li je sud pitao okrivljenog da li razume optužbe, a u 25 slučajeva ili 6 posto nije dat odgovor.
- Od 417 praćenih pretresa, na njih 319 ili 76% građani su izjavili da je sud poučio okrivljenog o njegovim pravima, u 41 ili 10% građani su izjavili da je sud delimično poučio okrivljenog o njegovim pravima ili da ih nije poučio o pravima, dok su u 27 ili 6% građani izjavili da ne znaju da li je sud poučio okrivljenog o njegovim pravima, a u 30 slučajeva ili 7% nisu odgovorili na pitanje.
- Od 417 praćenih pretresa, na njih 258 ili 62% građani su izjavili da je sud poučio svedoke o njihovim pravima i obavezama, dok su u 13 ili 3% građani odgovorili ne, u 26 slučajeva ili 6 % su izjavili da ne znaju, a u 120 ili 29% slučajeva uopšte nisu dali odgovor.
- Od 417 praćenih pretresa, na njih 312 ili 75% građani su izjavili da optuženi ima branioca, dok su u 90 ili 21,5%, građani izjavili da optuženi nema branioca, a u 15 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.

- Od 417 praćenih pretresa, na njih 239 ili 57,4% građani su izjavili da razumeju ulogu svedoka u postupku, u 1 ili 0,2% građani su izjavili da ne razumeju ulogu svedoka u postupku, dok je kod 27 ili 6,4% građani su izjavili da ne znaju da li razumeju ulogu svedoka u postupku. Dok u 150 slučajeva ili 36% nisu odgovorili na pitanje.

- Od 417 praćenih pretresa, u 402 predmeta ili njih 96% građani su izjavili da je sudija vodio postupke jasno i razumljivo, u 4 ili 0,9% građani su izjavili da sudija nije vodio postupke jasno i razumljivo, dok je u 3 ili 0,7%, građani su izjavili da ne znaju da li je sudija vodio postupke jasno i razumljivo, a u 8 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.
- Povodom pitanja o redu i poštovanju mera Covid-19 u sudnici, od 417 praćenih pretresa, na njih 363 ili 87% građani su izjavili da sudija poštuje pravila, 43 ili 10% dalo je negativan odgovor i samo u 2 slučaja ili 0,24% odgovorilo je da ne znaju, a u 9 slučajeva ili 2% građani nisu dali odgovor.
- Od 417 praćenih pretresa, na njih 373 ili 89% građani su izjavili da je predsednik veća ravnopravno tretirao stranke u postupku, odbranu i tužioca, u 17 ili 4% građani su izjavili da predsednik veća nije ravnopravno tretirao stranke, a u 9 slučajeva ili 2% izjavili su da ne znaju, a u 18 slučajeva ili 4% nisu odgovorili na pitanje.

- Od 417 praćenih pretresa, u 356 ili 85%, građani su izjavili da se sudija nije ponašao na zastrašujući ili omalovažavajući način prema bilo kojoj stranci, na njih 8 ili 2%, građani su izjavili da se sudija ponašao na preteći ili omalovažavajući način prema nekoj od stranaka, dok je u njih 2 ili 0,4%, građani su izjavili da ne znaju da li se sudija ponašao zastrašujuće ili s nepoštovanjem prema nekoj stranci, dok u 51 slučaja posmatračici nisu odgovorili na pitanje.
- Od 417 praćenih pretresa, u 2 ili 0,5% građani su izjavili da je sudija napravio diskriminatorne komentare prema strankama, u 407 ili 97% građani su izjavili da sudija nije pravio diskriminatorne komentare prema strankama, dok su u 2 ili 0,5% građani izjavili da ne znaju da li je sudija pravio diskriminatorne komentare prema strankama, a u 6 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.
- Od 417 praćenih pretresa, kod njih 4 ili 0,9% građani su izjavili da sudija nije bio pažljiv tokom ročišta, u 403 ili 96% građani su izjavili da je sudija bio pažljiv tokom pretresa, dok su u 4 ili 0,9% građani izjavili da ne znaju da li je sudija propustio da bude pažljiv tokom pretresa, a u 6 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.
- Od 417 praćenih pretresa, kod njih 296 ili 71% građani su izjavili da je rad advokata bio odgovarajući, u 18 ili 4% građani su izjavili da je rad advokata bio neodgovarajući, u 20 ili 5% građani su izjavili da ne znaju da li je rad advokata bio odgovarajući, dok kod 83 slučajeva nisu odgovorili na pitanje.
- Iskustvo u praćenju sudskih pretresa, kao što se vidi iz odgovora građana koji su nadgledali suđenja, u opštem smislu je veoma dobro. Od 20 građana angažovanih na praćenju, njih 18 ili 90% je izjavilo da je iskustvo u praćenju sudskih ročišta veoma dobro, dok je 2 ili 10% izjavilo da je iskustvo u praćenju sudskih ročišta dobro.

- KIP i EULEX su, pre početka procesa praćenja, održali obuke za laičke posmatrače kako bi oni razumeli osnovne funkcionisanja sistema krivičnog pravosuđa i aspekte praćenja sudskih pretresa. Iz odgovora ovih 20 građana angažovanih u praćenju i njihovog znanja o pravosudnom sistemu na Kosovu pre održavanja obuke i praćenja proizilazi da je 17 njih ili 85% izjavilo da imaju malo znanja o pravosudnom sistemu na Kosovu, njih 1 ili 5% izjavili su da uopšte nemaju znanje o pravosudnom sistemu na Kosovu, dok je njih 2 ili 10% izjavilo da imaju dosta znanja o pravosudnom sistemu na Kosovu.
- Opšti utisci ovih građana pre procesa praćenja pravosudnog sistema na Kosovu generalno nisu tako dobri. Od 20 građana, pokazalo se da je njih 13 ili 65% izjavilo da je, pre ličnog praćenja, imalo loš utisak o pravosudnom sistemu na Kosovu, njih 4 ili 20% izjavilo je da imaju dobar utisak o pravosudnom sistemu na Kosovu pre ličnog praćenja, dok je njih 4 ili 15% izjavilo da su imali veoma dobar utisak o pravosudnom sistemu na Kosovu, pre nego što su lično pratili sudske pretese.
- Nakon organizovanja obuka od strane KIP i EULEX-a i iskustva direktnog praćenja sudskih rasprava, mnogi građani koji su pratili suđenja su izjavili da su promenili utiske o pravosudnom sistemu. Iz odgovora 20 građana angažovanih u monitoringu proizilazi da je njih 14 ili 70% izjavilo da su malo promenili utisak nabolje u vezi pravosudnog sistema na Kosovu, njih 4 ili 20% izjavilo je da je promenilo utisak puno nabolje u vezi pravosudnog sistema na Kosovu, dok je 2 ili 10% izjavilo da su malo promenili utisak nagore o pravosudnom sistemu na Kosovu. Neki od njih su izjavili da će nastaviti da prate neka od suđenja koja su ih najviše impresionirala.
- Nakon direktnog praćenja sudskih pretresa u oblasti krivičnog prava, polovina građana angažovanih na monitoringu izjavila je da je pravosudni sistem veoma transparentan, dok druga polovina smatra da je pravosudni sistem manje

transparentan. Iz odgovora o transparentnosti na sudu ovih 20 građana angažovanih na praćenju suđenja proizilazi da je 16 ili 80% angažovanih građana izjavilo da je u sudu bilo dosta transparentnosti, 2 ili 10% njih je izjavilo da u sudu je bilo malo transparentnosti, dok je njih 2 ili 10% izjavilo da nema transparentnosti u sudu, uz napomene o potrebi informisanja javnosti o zakazivanju pretresa.

Utisci posmatrača o transparentnosti i pravičnom suđenju u sudovima

- Građani laici direktno uključeni u monitoring procenjuju, iz sopstvenog iskustva, da su ljudska prava i slobode u većini slučajeva poštovani od strane pravosudnog sistema. Iz odgovora ovih 20 građana angažovanih na monitoringu proizilazi da je njih 15 ili 75% izjavilo da se ljudska prava i slobode poštuju od strane pravosudnog sistema na Kosovu, dok je 3 ili 15% njih izjavilo da su ljudska prava i slobode ponekad poštovani od strane pravosudnog sistema na Kosovu i samo njih 2 ili 10% je dalo negativan odgovor na ovo pitanje.
- Za građane je veoma važna percepcija o tome koliko se pravično suđenje vodi. Uglavnom, građani koji se bave monitoringom ocenjuju da se suđenja vode pravično. Iz odgovora ovih 20 građana angažovanih na monitoringu proizilazi da njih 17 ili 85% smatra da su suđenja pravična, 1 ili 5% njih smatra da suđenja nisu pravična, dok je njih 2 ili 10% izjavilo da su presude ponekad nepravične.
- Važan aspekt za koji postoji interes da se stekne utisak građana uključenih u praćenje suđenja jeste postupanje u suđenjima u slučajevima nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja. Međutim, pošto su ove rasprave u većini slučajeva zatvorene za javnost, mogućnost njihovog praćenja je ograničenija. Iz odgovora 20 građana angažovanih na monitoringu zaista proizilazi da se od 417 praćenih pretresa samo je 6 ili 1% bilo u vezi nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja.

- Sve u svemu, pokazalo se da su mogućnosti obuke za građane laike u oblasti pravosuđa koje su organizovali i održavali KIP i EULEX imale veliki uticaj na podizanje znanja građana o pravosudnom sistemu. Prema njihovim povratnim informacijama, obuka i saveti koje su dali profesionalni posmatrači KIP-a bili su veoma korisni za praćenje sudskih pretresa.

8. PREPORUKE

Na osnovu nalaza praćenja krivičnih suđenja od strane građana, KIP iznosi sledeće preporuke za pravosudni sistem:

- Sudije treba da obezbede da se pretresi u principu održavaju u sudnicama, kako bi strankama i javnosti omogućili zadovoljavajući pristup.
- Na početku svakog suđenja, stranke i javnost u sudnici moraju biti obavesteni o krivičnom predmetu koji će biti procesuiran na ročištu, kako bi javnost razumela slučaj.
- Sudije moraju da obezbede da ispoštuju sve obaveze optuženih kako bi jasno razumeli optužbe protiv njih.
- Sudije treba da detaljno upute optužene o njihovim pravima u krivičnom postupku.
- Sudije treba da detaljno pouče svedoke o njihovim pravima i obavezama u krivičnom postupku.
- Suđenja protiv optuženih ne bi trebalo da se vode bez branioca, kada je to po zakonu obavezno.
- Sudije treba da obezbede nesmetan tok krivičnog postupka na suđenju, i treba da se postaraju da ne ostavljaju utisak da su pristrasne u procesu suđenja.
- Sudije svojim ponašanjem u krivičnom postupku moraju osigurati da ni na koji način ne stvaraju utisak da se prema strankama odnose s nepoštovanjem.
- Poboljšati rad advokata na sudskim raspravama u smislu zaštite interesa okrivljenih kod ostvarivanja njihovih prava.
- Sudsko osoblje treba da bude informisano o pravu građana da prisustvuje i da prati sudske rasprave i to bi trebalo omogućiti, čak i bez učešća u bilo kakvom projektu koji organizuje bilo koja organizacija.

Instituti i Kosovës për Drejtësi
Kosovo Law Institute
Kosovski Institut Pravde

05/2022

Justice in the Eyes of Citizens

**Second Report on Monitoring of Court Hearings
by Citizens**

Author: Kosovo Law Institute

No part of this material may be printed, copied, duplicated in electronic or printed form, or in any other form of duplication, without the consent of the Kosovo Law Institute.

The contents of this publication are the sole responsibility of the Kosovo Law Institute - KLI and it does not reflect the views of the donor - the European Union Rule of Law Mission in Kosovo (EULEX).

ABOUT KLI

KLI – Kosovo Law Institute is a non-governmental and non-profit organization of public policy, a factory of specialized ideas in the justice sector

KLI

Rrustem Statovci Str. Pristina

E: info@kli-ks.org

Webpage: www.kli-ks.org

May 2022

Pristina, Kosovo

CONTENTS

1. EXECUTIVE SUMMARY	5
2. Introduction	10
3. Methodology	13
4. Structure of the monitors – lay monitors	15
5. Impressions of monitors on monitoring and justice system.....	17
6. Findings of monitoring by lay citizens.....	21
6.1. Criminal offenses in which the accused were involved in the monitored cases.....	22
6.2. Transparency of the justice system.....	27
6.2.1. <i>Transparency in the Basic Court Pristina</i>	28
6.2.2. <i>Transparency in the Basic Court Prizren</i>	29
6.2.3. <i>Transparency in the Basic Court Pejë/Peć</i>	30
6.2.4. <i>Transparency in the Basic Court Gjilan/Gnjilane</i>	31
6.2.5. <i>Transparency in the Basic Court Ferizaj/Uroševac</i>	32
6.2.6. <i>Transparency in the Basic Court Gjakovë/ Đakovica</i>	33
6.2.7. <i>Transparency in the Basic Court Mitrovica</i>	34
6.2.8. <i>Transparency in the Basic Court Pristina – Lipjan/Lipljan Branch</i>	35
6.2.9. <i>Transparency in the Basic Court Ferizaj/Uroševac – Štrpce /Shtërpçë Branch</i>	36
6.3. Respect for human rights and fair trial	37
6.3.1. <i>Fair trial in the Basic Court Pristina</i>	41
6.3.2. <i>Fair trial in the Basic Court Prizren</i>	43
6.3.3. <i>Fair trial in the Basic Court Gjilan/Gnjilane</i>	45
6.3.4. <i>Fair trial in the Basic Court Gjakovë/ Đakovica</i>	47

6.3.5. Fair trial in the Basic Court Pejë /Peć.....	49
6.3.6. Fair trial in the Basic Court Ferizaj/Uroševac	51
6.3.7. Fair trial in the Basic Court Mitrovica	53
6.3.8. Fair trial in the Basic Court Ferizaj/Uroševac – Štrpce/Shtërpçë Branch.....	55
6.3.9. Fair trial in the Basic Court Pristina – Lipjan/Lipljan Branch	56
7. Key findings	59
8. Recommendations	66

1. EXECUTIVE SUMMARY

Following the first phase that took place in 2019/2020 the Kosovo Law Institute (KLI), supported by the European Union Rule of Law Mission in Kosovo (EULEX), in November 2021 started the implementation of the second phase of the project “Building trust in the judicial system and increasing the realization of human rights through monitoring of court hearings by citizens”. In the framework of this project, KLI recruited 20 lay citizens as lay monitors, who would participate in the monitoring of about 500 criminal sessions throughout Kosovo.

The purpose of this project is to allow the citizens to see with their own eyes court proceedings in the criminal field and to understand how the justice system functions based on their convictions, without interpretation from others.

Through this project, KLI and EULEX aimed to increase transparency in the justice system in Kosovo, improve human rights and freedoms and implement international standards for fair, independent and impartial trial, and moreover, to gather important information about how well ordinary citizens are able to understand court proceedings.

The selected lay monitors, who had no legal background, and were chosen based on a number of criteria - including gender, ethnicity, age, education, profession, regions etc.- were initially trained by KLI and EULEX in monitoring methodology¹.

Thereafter, a questionnaire was prepared. The lay citizens selected criminal cases of different charges, which they then monitored and reported into the database of KLI. In the last phase of monitoring, KLI organized an online meeting with them to assess the knowledge they had before the monitoring, their experience that had during the monitoring and their impressions of the justice system in Kosovo, the transparency of the justice system, fair trial, etc. ²

---

1 <https://kli-ks.org/ikd-dhe-eulex-mbajne-trajnim-per-monitorimin-e-gjykimeve-per-20-monitorues-laike/>

2 On February 24 2022 a meeting with representatives of KLI, EULEX and the lay monitors was held on ZOOM platform. . The topic of this meeting was the discussion of the challenges that citizens had encountered during the monitoring of court hearings and the impressions gained during this process.

The court monitoring was conducted during two months, January and February 2022, and in total 500 court hearings have been monitored in seven (7) Basic Courts, namely in Pristina, Mitrovica, Pejë /Peć, Gjakovë/ Đakovica, Prizren, Ferizaj/Uroševac and Gjiilan/Gnjilane, as well as in two (2) branches, namely in Štrpce/Shtërpçë and Lipjan/Lipljan.

Out of total 500 court hearings, 417 sessions of criminal trials have been held and monitored, and 1053 suspects were charged in total with 661 different criminal offenses.

One of the most important principles in the administration of justice is the principle of transparency, through which, by opening court proceedings to the public, the necessary publicity is enabled to convince the parties in the proceedings and the public about the justice that is delivered in court. For this reason, one of the issues addressed through the survey prepared for this monitoring experiment by citizens has been to give importance to the transparency of the justice system and the access of citizens to court hearings.

During the analysis of the questionnaires, KLI found that the monitoring findings show that, in the criminal field, the courts are almost entirely transparent.

Out of 417 hearings that took place, 406 or 97% of them were open to the public, 376 or 90% of the hearings were held in courtrooms, while 39 or 9% of them were held in judges' offices and in 2 cases they did not answer the question while 83 or 16% out of 500 hearings were not held at all for various reasons. Only in 3 hearings the citizens had not easy access to the court, while out of 417 held and monitored hearings, in 324 or 77% of them the judges had a good approach towards the monitors and the public, in 90 or 21.5% of them the judges had a friendly approach, while in 3 or 0.7% of them the judges did not have a good approach to monitors.

Among the most important aspects for a justice system there is the respect of fundamental rights and freedoms in a criminal procedure, which can be considered as a precondition for a fair, impartial and professional trial, based on the most advanced standards of criminal justice. In this regard, the citizens' perception of how criminal court

proceedings are conducted is vital to build citizens' trust in the judicial system.

In this regard, the monitoring process has showed that from 417 hearings, in 409 or 98% of them, citizens have managed to clearly identify the parties in the procedure as the prosecutor, the accused, the defense counsel of the accused, in 5 cases or 1% of them, the citizens have not managed to clearly identify the parties in procedure, while in 3 cases they did not know. Out of 417 hearings, in 394 or 94% of them, the citizens stated that they clearly understood the charges against the accused, while in 8 cases or 1% of them the citizens stated that they did not clearly understand the charges against the accused, while in 9 or 2% of them the citizens stated that they did not know if they have clearly understood the charges against the accused, and in 6 cases they did not answer the question.

When asked if the court had inquired the defendant whether he understood the charges, out of 417 hearings, in 311 or 74.5% of them, the citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges, in 51 or 12% of them citizens stated that the court did not ask the defendant if he / she understood the charges, while in 30 or 7% of them citizens stated that they did not know if the court asked the defendant if he / she understood the accusations and in 25 cases or 6% they did not reply.

Whereas, when asked if the court had instructed the defendant on his / her rights, from 417 hearings, in 319 or 76% of them, citizens stated that the court instructed the defendant on his / her rights, in 41 or 9% of them citizens have stated that the court has partially instructed the defendant on his / her rights or not instructed the defendant on his / her rights , in 27 or 6% of them citizens stated that they do not know if the court instructed the defendant on his / her rights, while in 30 or 7% of them citizens did not answer the question.

Out of 417 hearings, in 258 or 61% of them, citizens stated that the court instructed the witnesses on their rights and obligations, while in 13 or 3% of them, citizens answered no and in 26 cases or 6% stated that they do not know, and in 120 or 28% cases they did not answer at all.

Out of 417 hearings, in 312 or 74% of them, citizens stated that the accused had a defense lawyer, while in 90 or 21% of them the citizens stated that the accused did not have a defense lawyer, and in 15 cases they did not answer the question.

Out of 417 hearings, in 239 or 57% of them, citizens stated that they understood the role of the witness in the proceedings, in 1 or 0.2% of them citizens stated that they did not understand the role of the witness in the proceedings, and in 27 or 6% of them citizens stated that they do not know if they understood the role of the witness in the proceedings, while in 150 cases or 36% they did not answer to the question.

Out of 417 hearings, in 402 or 96% of them, citizens stated that the judge performed the procedures clearly to be understood, in 4 or 0.9% of them the citizens stated that the judge did not perform the procedures properly clear to be understood, while in 3 or 0.7% of them citizens stated that they do not know if the judge has performed the procedures clearly to be understood, and in 8 cases they did not answer the question.

With regard to whether the judge kept order in the courtroom and whether the COVID-19 measures were respected, from 417 hearings, in 363 or 87% of them, citizens stated that the judge respected the rules, 43 or 10% gave a negative answer and in only 2 cases or 0.4% answered that they do not know and in 9 cases or 2% they did not answer.

Regarding the treatment of the parties in the procedure, from 417 hearings, in 373 or 89% of them, citizens have stated that the presiding judge has treated the defense and the prosecutor equally, in 17 or 4% of them the citizens stated that the presiding judge did not treat the defense and the prosecutor equally, while in 9 or 2% of them the citizens stated that they did not know whether the presiding judge treated the defense and the prosecutor equally, while in 18 cases or 4% they did not answer the question.

Out of 417 hearings, in only 8 or 2% of them, citizens stated that the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party, in 356 or 85% of them citizens stated that the judge did

not behave in an intimidating or disrespectful towards any party, while in 2 or 0.4% of them citizens stated that they do not know if the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party, while in 51 cases the monitors did not answer the question.

Out of 417 hearings, in 2 or 0.5% of them, citizens stated that the judge made discriminatory comments against the parties, in 407 or 97% of them citizens stated that the judge did not make discriminatory comments against the parties, while in 2 or 0.5% their citizens have stated that they do not know if the judge made discriminatory comments against the parties, and in 6 cases they did not answer the question.

Out of 417 hearings, in 4 or 0.9% of them, citizens stated that the judge failed to be attentive during the hearing, in 403 or 96% of them citizens stated that the judge did not fail to be attentive during the hearing, while in 4 or 0.9% of them citizens stated that they do not know if the judge failed to be attentive during the hearing, and in 6 cases they did not answer the question.

Out of 417 hearings, in 296 or 71% of them, citizens stated that the performance of defense lawyers was appropriate, in 18 or 4% of them citizens stated that the performance of defense lawyers was inappropriate, while in 20 cases or 5% they did not know and in 83 cases they did not answer the question.

When asked about the behavior of the court staff towards the monitors while they were accessing the court, out of 500 hearings, only in 3 hearings the citizens stated that they did not have easy access.

When asked about the behavior of the judge / panel of judges towards the monitors and the public of court hearings, out of 417 hearings 324 or 77% of them stated that the approach was good, in 90 cases or 21.5% of them stated that the approach was friendly, while in only 3 cases or 0.7% of them stated that the approach was not good,

2. INTRODUCTION

The Kosovo Law Institute (KLI), as an organization specialized in monitoring the justice system, has entered its second decade of monitoring through professional monitors, which include lawyers trained to monitor all fields such as criminal, civil, administrative and commercial cases.

Based on its long experience in systematic monitoring and research of the justice system, together with representatives of the European Union Rule of Law Mission in Kosovo (EULEX), KLI has designed a project - supported by EULEX and implemented by KLI- to enable citizens, who are lay (without expert knowledge) in the field of justice and who had been selected by different gender categories, age groups, education, profession, ethnicities and regions, to directly monitor the justice system.

One of the most important principles in the administration of justice is the principle of transparency. By opening the court proceedings to the public, the necessary publicity is achieved so as to convince the parties to the proceedings and the general public about justice that is delivered in court.

Kosovo in the legislative aspect has achieved to approximate the legal framework regarding the transparency and publicity of the work of the courts, to international practices and standards applicable in Kosovo. According to article 293 of the Code of Criminal Procedure, the rule is clearly defined that a court hearing in criminal cases is public, and only in special circumstances it is possible to exclude the public, or media representatives, namely only in those cases where this is based on the interest of justice and as a measure is necessary under the conditions established by articles 294 to 296.³

The aim of this project is to allow the citizens to see with their own eyes court proceedings in the criminal field and to understand how the justice system functions based on their own experience, without interpretation from others.

---

³ <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2861>

In this perspective, KLI and EULEX aimed to increase transparency in the justice system in Kosovo, improve human rights and freedoms and implement international standards for fair, independent and impartial trial, and moreover, to gather important information about how well ordinary citizens are able to understand court proceedings.

The project was successfully implemented for the first time in Kosovo in late 2019 and early 2020⁴.

In light of the success of the project in achieving its goal, KLI and EULEX continued with its implementation, bringing the number of monitors from 18 to 20 and the number of monitored sessions from 20 monitoring sessions per person to 25 per person, for a total of 500 court hearings.

KLI selected 20 lay monitors throughout the territory of Kosovo, who had no legal background, and were chosen based on a number of criteria - including gender, ethnicity, age, education, profession, regions, etc. Before attending the hearings, the lay monitors were trained in monitoring methodology⁵. Thereafter, a questionnaire was prepared. The citizens in the role of monitors selected criminal cases of different charges. The cases have been monitored and imported into the database of KLI. Following the findings of the monitoring results by lay citizens in the field of justice, in the last phase of monitoring, KLI organized an online meeting with citizen monitors, who elaborated about the knowledge they had before the monitoring, their experience in monitoring and their impressions of the justice system in Kosovo, the transparency of the justice system, the concept of fair trial, etc.⁶

Among the aspects that, reportedly, most impressed the monitors there have been the preparation and presentation of cases in the courts. According to them, before this monitoring experience, they

---

4 <https://kli-ks.org/ikd-publikon-raportin-drejtesia-ne-syte-e-qytetareve/>

5 <https://kli-ks.org/ikd-dhe-eulex-mbajne-trajnim-per-monitorimin-e-gjykimeve-per-20-monitorues-laike/>

6 Meeting on ZOOM platform was held on February 24, 2022, together with representatives of the Kosovo Law Institute and EULEX. The topic of this meeting was the discussion of the challenges that citizens have encountered during the monitoring of court hearings and their impressions gained during this process.

had the impression that all decisions were taken arbitrarily in courts and that witnesses' statements were not taken into account at all and no presentation and evaluation of evidence were done by any means. After having seen closely the form of court hearings, in numerous cases their opinion changed and they stated that they had gained trust in the justice system.

During the online discussion, the monitors raised many important issues that showed their commitment during the entire process as well as problems that need to be addressed. Most of them had remarks on the delays during the hearings and on the lack of proper information regarding the time and place of the hearings.

There have also been cases when the monitoring citizens had been required to have special permission to access the court even though the hearings were open to the public. This shows that the court personnel are not well informed about the legal right of citizens to participate in court sessions open to the public.

In addition to the mentioned remarks, the monitoring citizens recommended to develop similar projects in the future, as, according to them, this would have a very positive impact on informing the public about the justice system.

At the same time, some of them expressed their readiness to continue the voluntary monitoring of the cases that had left the strongest impression on them.

3. METHODOLOGY

KLI has a long expertise in monitoring the justice system, namely the work of the Kosovo Judicial Council (KJC), Kosovo Prosecutorial Council (KPC), at all levels of courts and prosecution offices.

The findings in this report are a result of the monitoring conducted for the second time by the citizens who are lay (without knowledge) in the field of justice.

KLI and EULEX, to detect directly how the citizens themselves see the functioning of criminal justice in Kosovo, have decided to conduct the monitoring through citizens, meaning lay monitors.

During the first phase of the project KLI has recruited 20 lay monitors. These monitors, who have no legal background, have been selected based on a number of criteria, including gender, ethnicity, age, education, profession, regions, etc.

Following the selection, the citizens have been trained by KLI and EULEX on the judicial system monitoring methodology. On 15 December 2021, KLI and EULEX organized a training for the 20 lay monitors on the main concepts of court proceedings and trial monitoring.

During the second phase of the project, from January to February 2022, the lay monitors have been put in contact with professional monitors of KLI in order to facilitate access to courts and the selection of cases for monitoring. Using questionnaire previously prepared by KLI and EULEX the citizens in the role of observers have monitored during January and February 2022 the criminal cases of different charges, which they had previously selected, and the collected data have been imported into the database of KLI.

Thereafter, KLI and EULEX have held a consultative online meeting with the lay monitors. The topic of this meeting was the discussion of the challenges that citizens had encountered during the monitoring of court sessions and the impressions they had gained during this process. During the meeting, many issues have been discussed, and special attention has been paid to the issue of building trust among

citizens in the justice system, as the monitors had the opportunity to express their views on the opinions they had before and after the monitoring process.

In total, 500 court hearings have been monitored in seven (7) Basic Courts, namely in: Pristina, Mitrovica, Pejë /Peć, Gjakovë/ Đakovica, Prizren, Ferizaj/Uroševac and Gjilan/Gnjilane, as well as in two (2) branches, namely in Štrpce/Shtërpçë and Lipjan/Lipljan.

During the 417 sessions of criminal trials held and monitored, 1053 suspects were charged in total with 661 different criminal offenses.

The most pronounced criminal offense in these monitored hearings was the offense related to corruption “Abuse of official position or authority”, which leads to 63 cases, followed by the criminal offense “Unauthorized possession, control or possession of weapons” in 46 cases, then by the criminal offense “Deforestation” in 31 cases, by the criminal offense “Purchase, possession or distribution of narcotics” in 30 cases, , by the criminal offenses “Aggravated murder” in 27 cases, and by “Attempted Murder” in 26 cases.

All the findings of the monitoring by the lay monitors and KLI interviews with the monitors have been entered into the KLI database. The findings have been divided into quantitative and qualitative data, have been analyzed, and, finally, presented in this Report.

4. STRUCTURE OF THE MONITORS – LAY MONITORS

Following the publication of the competition for the admission of monitors by lay citizens, on November 16 2021, KLI has selected 20 lay citizens to monitor court hearings in the criminal field. As noted in the methodology of this report, the citizens have been selected based on several criteria to achieve diversity from all categories of gender, age group, including gender, ethnicity, age, education, profession, regions etc.

Of the 20 monitors engaged in monitoring, twelve (12) of them were women, while eight (8) were men.

Table 1 - Gender participation

Women	Men
12 or 60%	8 or 40%

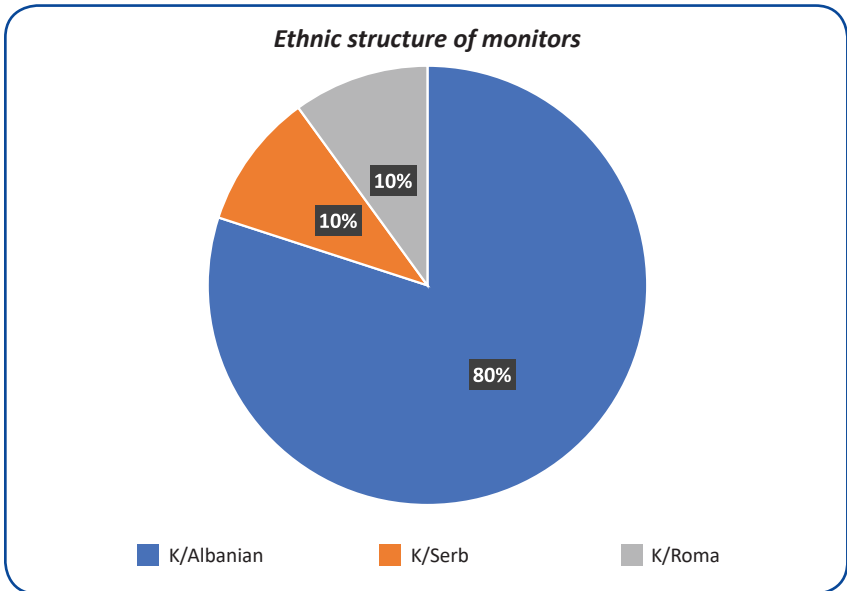
Their age includes: one (1) 19 years old; one (1) 21 year old; one (1) 22 year old, one (1) 23 year old; one (1) 25 years old, two (2) 26 years old; one (1) 29 year old, one (1) 30 year old; two (1) 33 years old; two (2) 34 years old; one (1) 42 years old, one (1) 46 years old, two (2) 47 years old, one (1) 55 years old, one (1) 57 years old, one (1) 59 years old and one (1) 67 years old.

Table 2 - Age participation

19 Years	21 Years	22 Years	23 Years	25 Years	26 Years	29 Years	30 Years	33 Years	34 Years	42 Years	46 Years	47 Years	55 Years	57 Years	59 Years	67 Years
1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1

Regarding the ethnic structure, two (2) of them were from the Kosovo Roma community, (2) two from the Kosovo Serb community and sixteen (16) from the Kosovo Albanian community.

*Ethnic structure of the lay monitors involved
in court monitoring*

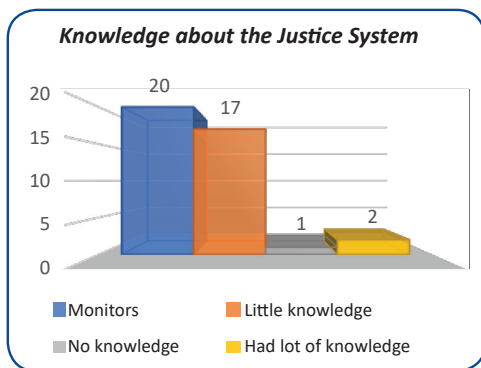

5. IMPRESSIONS OF MONITORS ON MONITORING AND JUSTICE SYSTEM

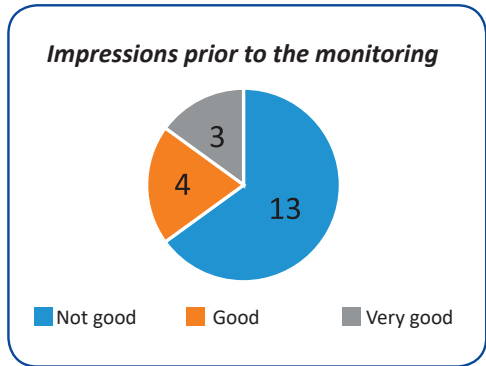
In Kosovo, trust in the justice system is usually low and characterized by dissatisfaction of citizens. This is reflected in numerous reports of various organizations.

At the end of the implementation of the project, KLI conducted interviews with the monitoring citizens to understand how they see the justice system after their personal experiences.

- The experience in monitoring court hearings, as seen from the responses of monitoring citizens, has generally been very good. Out of 20 citizens engaged in monitoring, 18 or 90% of them stated that the experience in monitoring court hearings has been very good, while 2 or 10% of them stated that the experience in monitoring court hearings has been good.
- The monitors engaged in this research are lay citizens, who generally had very little knowledge about the justice system, and about how prosecutors, courts and advocacy work. However, KLI and EU-LEX, before the start of the monitoring process, held trainings with these lay citizens in order to enable them to understand the basics of the functioning of the criminal justice system and the aspects of monitoring court hearings.
- When asked how much they know about the justice system in Kosovo before holding the training and monitoring, 17 or 85% of them stated that they had little knowledge about the justice system in Kosovo, 1 or 5% of them stated that they had no knowledge at all about the justice system in Kosovo, while 2 or 10% of them stated that they had a lot of knowledge about the justice system in Kosovo.

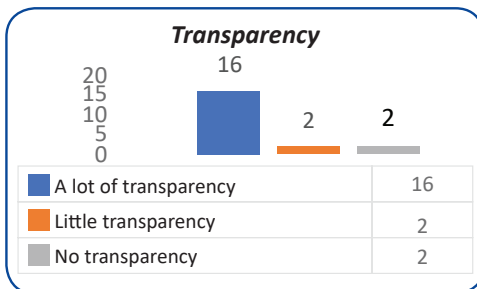
- With the engagement of lay monitors in monitoring court hearings in the criminal field, citizens have been given the opportunity to create a personal experience regarding access to the criminal justice system in Kosovo. The general

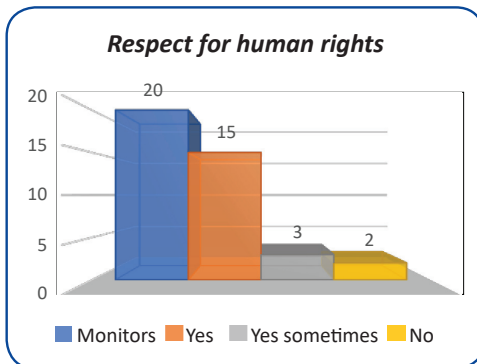
impressions of these monitoring citizens prior to the monitoring process regarding the justice system in Kosovo have generally been poor. Out of 20 citizens, it turns out that 13 or 65% of them stated that, before personally monitoring, they had a bad impression of the justice system in Kosovo, 4 or 20% of them stated that they had a good impression of the justice system in Kosovo before personally monitoring, while 3 or 15% of them stated that they had a very good impression of the justice system in Kosovo, before personally monitoring the court hearings.

- After the organization of the training by KLI and EULEX and the experience of direct monitoring of court hearings, many of the monitoring citizens stated that they had changed their impressions of the justice system. From the answers of the 20 citizens engaged in monitoring, it results that 14 or 70% of them stated that they had changed their impression a little for the better for the justice system in Kosovo, 4 or 20% of them stated that they had changed their impression a lot for the better for the justice system in Kosovo, while 2 or 10% of them stated that they had changed the impression a little to the bad about the justice system in Kosovo.

- Transparency, as one of the most important principles in the administration of justice, in most cases turns out to be at the right level from the findings of monitoring.

- When asked how much transparency there was in the court, 16 or 80% of the engaged citizens stated that there was a lot of transparency in the court, 2 or 10% of them stated that there was little transparency in court, while 2 or 10% of them stated that there was no transparency in court.
- The lay monitors stated that, in most cases, human rights and freedoms are respected by the justice system. In the responses of these 20 citizens engaged in monitoring, 15 or 75% of them stated that human rights and freedoms were respected by the justice system in Kosovo, while 3 or 15% of them stated that they were sometimes respected human rights and freedoms from the justice system in Kosovo and only 2 or 10% of them have given a negative answer to this question.

- Regarding the opinion of citizens about the conduct of a fair trial, in general, the citizens engaged in monitoring consider that the trials are fair. From their responses it results that 17 or 85% of them consider that the trials are fair, 1 or 5% of them consider that the trials are not fair, while 2 or 10% of them have stated that in some occasions the judgments were unfair.

- From the monitoring of hearings of cases of gender-based violence, it appears that the monitored court hearings were held according to the rules, although the number of monitored hearings in this regard was limited: out of 417 hearings only 6 were related to cases of gender-based violence. However, from the responses of citizens engaged in monitoring, it results that the trials of cases of gender-based violence were considered fair.

6. FINDINGS OF MONITORING BY LAY CITIZENS

The monitoring of the criminal justice system in Kosovo by lay citizens, organized for the first time by KLI and EULEX in 2019/2020, brought a direct perspective of how the citizen perceives the transparency and performance of the justice system in respecting human rights and fair trial.

In total, this time 500 court hearings were monitored in seven (7) Basic Courts, namely in Pristina, Mitrovica, Pejë /Peć, Gjakovë/Đakovica, Prizren, Ferizaj/Uroševac and Gjilan/Gnjilane, as well as in two branches, namely in Štrpce/Shtërpçë and Lipjan/Lipljan.

Table 3 - Number of court hearings monitored by lay citizens in the field of justice.

Sessions monitored by lay citizens								
Basic Court Pristina	Basic Court Prizren	Basic Court Pejë /Peć	Basic Court Gjilan/ Gnjilane	Basic Court Ferizaj/ Uroševac	Basic Court Gjakovë/ Đakovica	Basic Court Mitrovica	Basic Court Pristinë - Lipjan/ Lipljan Branch	Basic Court Ferizaj/ Uroševac - Štrpce/ Shtërpçë Branch
125 Sessions	50 Sessions	50 Sessions	50 Sessions	50 Sessions	50 Sessions	50 Sessions	25 Sessions	50 Sessions

Out of these 500 sessions monitored in the criminal field, 417 or 83% of them were held, while 83 or 16% were postponed or canceled for various reasons. These hearings include 1053 persons, who have been charged in total with 661 different criminal offenses.

Table 4 – Number of monitored court hearings, number of the accused persons and the number of criminal offenses for which they were tried.

Court/Branch	Monitored Sessions	Number of persons	Number offences
Pristina	125	372	275
Prizren	50	110	51
Pejë /Peć	50	83	53
Gjilan/Gnjilane	50	83	53
Ferizaj/Uroševac	50	121	53
Gjakovë/ Đakovica	50	134	51
Mitrovica	50	62	50
Lipjan/Lipljan	25	28	25
Štrpce/Shtërpçë	50	60	50

6.1 Criminal offences in which the accused were involved in the monitored cases

During the project implementation process, the monitors monitored 417 court hearings in the criminal field that took place, involving 1053 suspects, who were charged in total with 661 different criminal offenses.

The most pronounced criminal offense in these monitored hearings was the criminal offense “Unauthorized possession, control or possession of weapons”, which leads in 61 cases. Followed by the act of corruption “Abuse of official position or authority” in 58 cases, then the criminal offense “Deforestation” in 31 cases, the criminal offense “Purchase, possession or distribution of narcotics” in 30 cases, “Aggravated Murder” in 27 cases, and then the criminal offenses “Attempted Murder” in 26 cases. Due to the large number of criminal offenses monitored in court hearings, the following table presents all the statistics for each offense in each court or branch monitored by citizens.

Table 5 - Number of criminal offenses for each court / branch monitored by citizens

Courts/Branches	Official Corruption and Criminal Offenses against official duty	Unauthorized ownership, control or possession of weapons	Purchase, possession or distribution of narcotics	Attempted Murder	Murder	Aggravated Murder	Deforestation	Document forgery	Obstruction of the official person in the performance of work duties	Light bodily injury	Smuggling with immigrants	Organizing pyramid schemes and illegal gambling
Pristina	18	24	6	11	7	7	1	3		7	5	3
Prizren	23	1	2	2		2		1				
Pejë /Peć	3	8	6	3	2	4	2	2		2		
Gjilan/Gnjilane	5	4	7			1		1		4		1
Ferizaj/Uroševac	4	2	1	4		11	1	1	3			
Gjakovë/ Đakovica	1	19	6	5	2	2		1				2
Mitrovica	2	3	1	1	2		1	2	2	2		
Lipjan/Lipljan			1					1	2			
Štrpce/Shtërpçë	2						26	1		3		
Total	58	61	30	26	13	27	31	13	7	18	5	6

Table 6- Number of criminal offenses for each court / branch monitored by citizens

Courts/Branches	Theft in the nature of robbery	Theft	Aggravated theft	Theft of services	Destruction, damage to property	Causing general danger	Ill-treatment in the exercise of official duty or public authority	Intimidation	Counterfeiting money	False statement	Serious bodily injury	Illegal usurpation of immovable property
Pristina			2	3					8	3	2	1
Prizren	3		1			1		1			1	3
Pejë /Peć	1	1	3	1							2	
Gjilan/Gnjilane		3	2	2		1	4	1	1		2	1
Ferizaj/Uroševac	1	1	2	2	1	1		2			3	
Gjakovë/ Đakovica	2						1	1	1			
Mitrovica		2	2	5	2			2		2	1	4
Lipjan/Lipljan		1	3	7				3			1	
Štrpce/Shtërpcë			3	3	1			1		2	1	
Total	7	8	18	23	4	3	5	11	10	7	13	9

Table 7- Number of criminal offenses for each court / branch monitored by citizens

Courts/Branches	Assault	Self – judgment	Illegal construction	False presentation as an official person	Smuggling of goods	Participating in a brawl	Endangering Public Traffic	False presentation as an official person	Domestic violence	Accepting bribes	Harassment	Fraud
Pristina	1						1		2	1	6	1
Prizren								1				
Pejë /Peć								2	1			
Gjilan/Gnjilane	2	2			1			1	2	1		2
Ferizaj/Uroševac	2			1			2					2
Gjakovë/ Đakovica	3					2		1				3
Mitrovica			2		2		1			1	2	
Lipjan/Lipljan							3	1				
Štrpce/Shtërpcë	2	1	1	1			1					2
Total	10	3	3	2	3	2	8	6	5	3	8	10

Table 8 - Number of criminal offenses for each court / branch monitored by citizens

Courts/Branches	Attack on the official person	Arson	Misuse of trust	Traffic accident	Robbery	Usury	Corruption	Terrorism	Tax evasion	Extortion	War Crimes	Polluting, degrading or destroying the environment
Pristina			2		2	3	6	6	7	2		
Prizren					2		1		1	2	2	
Pejë/Peć					1	2						
Gjilan/Gnjilane				1	1	1				1		
Ferizaj/Uroševac		1					3	2				
Gjakovë/ Đakovica	1			2			3	1				
Mitrovica				3		1			1	1		
Lipjan/Lipljan			1									1
Štrpce/Shtërpçë				1								
Total	1	1	3	7	6	7	13	9	9	6	2	1

6.2 Transparency of the justice system

Giving access to the public by allowing ordinary citizens in court hearings enables the realization of one of the most important principles in the administration of justice: the principle of transparency, through which, the necessary publicity is enabled to convince the parties in the procedure and the public about justice shared in court. For this reason, one of the issues addressed through the survey prepared for the monitoring process by citizens, has been given importance to the transparency of the justice system and the access of citizens to court hearings.

In this regard, four closed questions were prepared for the lay citizens, who, in the process of monitoring, had the opportunity to directly gain a personal impression from the monitored cases on how transparent the justice system is in the criminal field.

The monitors raised questions from access to court to the judges' approach to the public and monitors, whether the hearing was public and whether the hearing was held in a courtroom or in judges' offices.

The findings of the monitors show that the justice system in the criminal field is almost entirely transparent. Out of 417 sessions, 406 or 97% of them were open to the public, 10 or 2% of the sessions were not open to the public, while in 1 or 0.2% of the monitored sessions citizens stated they do not know.

Also, in the case of the place of holding hearings, out of 417 hearings held and monitored, it results that 376 or 90% of them were held in courtrooms, while 39 or 9% of them were held in judges' offices and in 2 cases they did not answer the question.

As for access to court, from 500 monitored hearings, it results that citizen only in 3 or 0.06% of hearings did not have easy access to the court.

Out of 417 hearings that were held, it results that in 324 or 77% of them judges had good approach toward monitors and the public, in 90 or 21.5%% of them judges had friendly approach toward monitors and the public, while in 3 or 0.7% of their judges did have not good approach toward monitors and the public.

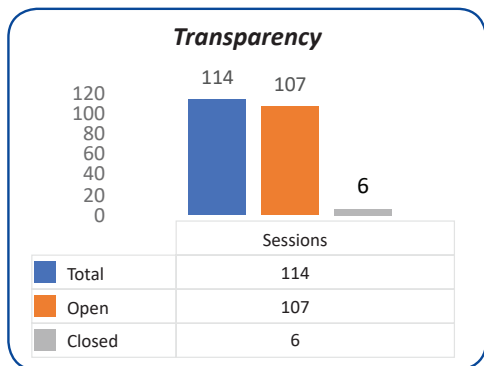

Table 9 - Results on the transparency of the courts in the hearings monitored by the citizens.

	Did you have easy access to the court?	Was the hearing open to the public?	Where was the hearing held?	What was the judge / panel of judges' approach to the monitoring / audience in the hearings?
Yes	497	406		
No	3	10		
I don't know		1		
In the Courtroom			376	
In the Office			39	
Good				324
Friendly				90
Not Good				3

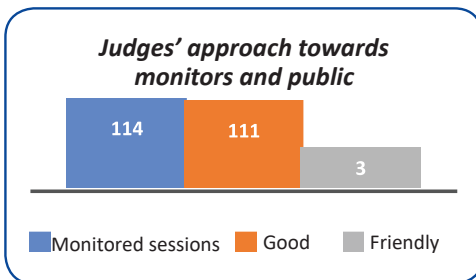
6.2.1. Transparency in the Basic Court Pristina

The largest number of hearings monitored by citizens belong to the Basic Court in Pristina, with a total of 125 court hearings. The findings show that the Basic Court in Pristina in the criminal field is almost entirely transparent. Out of 125 sessions, 114 of them were held and monitored, it results that 107 or 94% of them were open to the public, 6 or 5% of the sessions were not open to the public, while in 1 cases or 0.8% of the monitors stated they do not know.

Out of 114 monitored hearings, it results that 108 or 94% of them were held in courtrooms, while 6 or 5% of them were held in judges' offices.

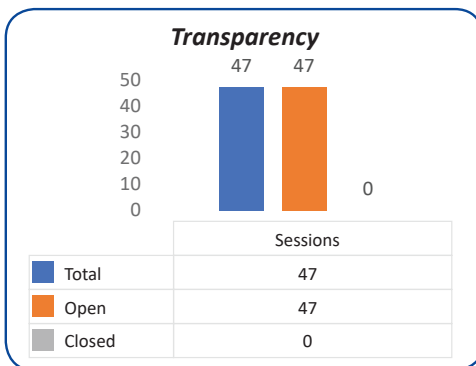
As for access to court, from 125 monitored hearings, it results those citizens in 124 or 99% of them had easy access to court, while in 1 or 0.8% of hearings did not have easy access to the court.

Out of 114 monitored hearings, it results that in 111 or 97% of them judges had good approach toward monitors and the public, while in 3 or 2% of them judges had friendly approach toward monitors and the public.

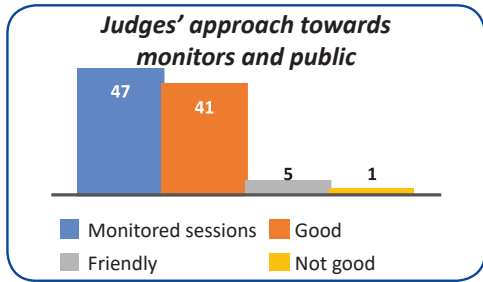
6.2.2. Transparency in the Basic Court Prizren

During the monitoring of the Basic Court in Prizren in the criminal field, the findings show that it is almost entirely transparent. Out of 50 monitored sessions, 47 of them were held and it turns out that all were open to the public.

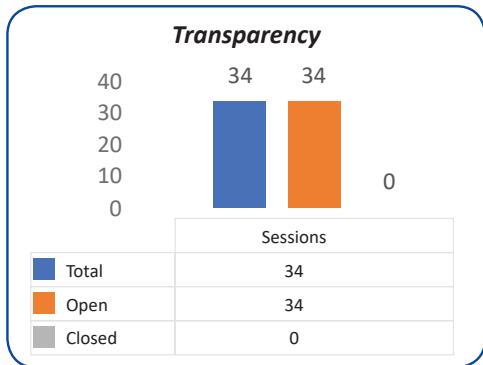
From 47 hearings held and monitored, it results that 45 or 96% of them were held in courtrooms, while 2 or 4% of them were held in judges' offices. As in all cases the monitors had easy access to the court.

Out of 47 monitored hearings, it results that in 41 or 87% of them judges had good approach toward monitors and the public, in 5 or 10% of them judges had friendly approach toward monitors and the public, while judges in 1 or 2% of sessions the judge did not have good approach toward monitors and the public.

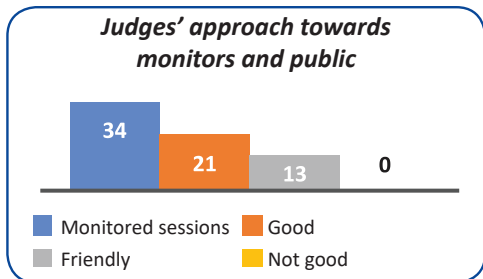

6.2.3. Transparency in the Basic Court Pejë/Peć

In the Basic Court in Pejë/Peć in the criminal field, the findings show that also in this court transparency is at the right level. Out of 50 monitored sessions, it turns out that 34 of them were held and that all were open to the public. Also, from 34 hearings held and monitored, it results that 29 or 85% of them were held in courtrooms, while 5 or 14% of them were held by judges in the office. Also, in 50 monitored hearings, it turns out that citizens in all cases had easy access to court.

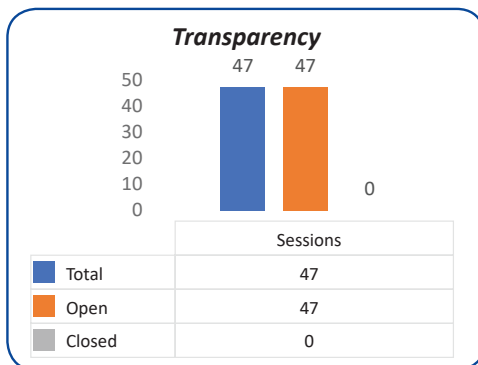

From 34 sessions held and monitored, it results that in 21 or 61% of them judges had good approach toward monitors and the public, while in 13 or 38% of them judges had friendly approach toward monitors and the public.

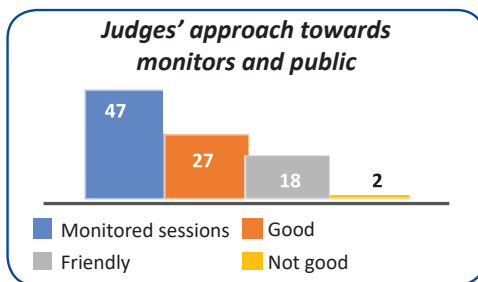

6.2.4. Transparency in the Basic Court Gjilan/Gnjilane

The Kosovo Law Institute, during the analysis of the questionnaires received from the monitoring in the Basic Court in Gjilan/Gnjilane in the criminal field, finds that almost entirely this court is transparent. From 50 monitored sessions, it results that 47 or 94% of them were held and were open to the public, while 3 of them were not held at all. Also, out of the 47 monitored hearings, it turns out that all hearings were held in courtrooms.

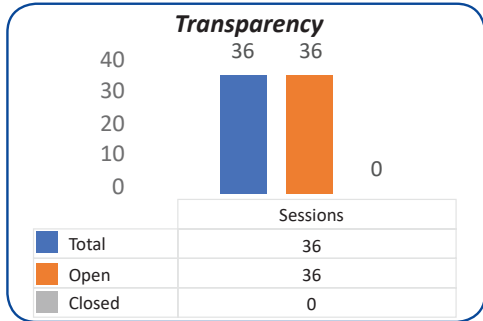
From 47 hearings held and monitored, it results those citizens in all hearings had easy access to court. Also, from 47 monitored hearings, it results that in 27 or 57% of them judges had good approach toward monitors and the public, in

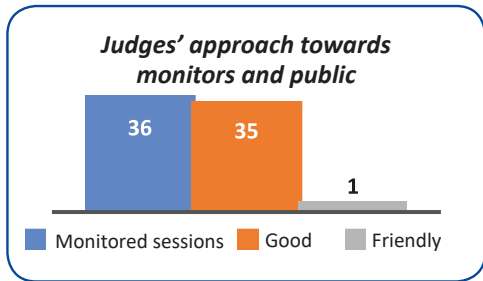
18 or 38% of them judges had friendly approach toward monitors and the public, while judges in 2 or 4% of the sessions did not have good approach toward monitors and the public

6.2.5. Transparency in the Basic Court Ferizaj/Uroševac

In the Basic Court in Ferizaj/Uroševac in the criminal field, the findings show that this court is almost entirely transparent also. Out of 50 monitored sessions, it turns out that 36 of them were held and that all were open to the public. Also, from 36 hearings held and monitored, it turns out that all were held in courtrooms. Also, in 50 monitored hearings, it turns out that citizens in all cases had easy access to court.

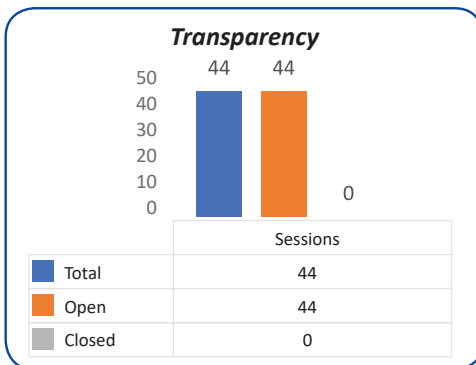

From 36 hearings held and monitored, it results that in 35 or 97% of them judges had good approach toward monitors and the public, while in 1 or 2% of them judges had friendly approach toward monitors and the public.

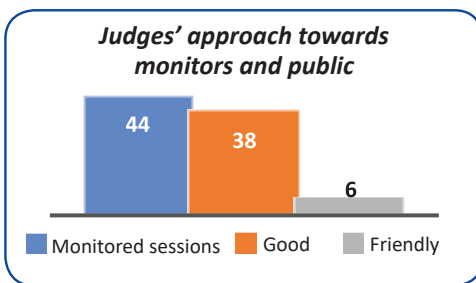

6.2.6. Transparency in the Basic Court Gjakovë/ Đakovica

In the Basic Court in Gjakovë/ Đakovica in the criminal field, the findings show that almost entirely this court is transparent. Out of 50 monitored sessions, it turns out that 44 of them were held and that all were open to the public. Also, from 44 hearings held and monitored, it results that all were held in courtrooms. Also, in 50 monitored hearings, it results that in 48 or 96 % of cases citizens had easy access to court, while in 2 or 4% of cases there were obstacles which were overcome after the intervention of KLI.

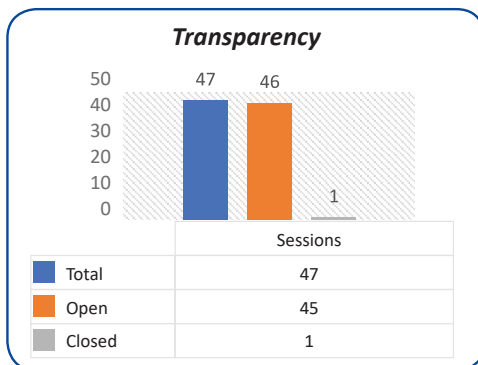

From 44 sessions held and monitored, it results that in 38 or 86% of them judges had good approach toward monitors and the public, while in 6 or 13% of them judges had friendly approach toward monitors and the public.

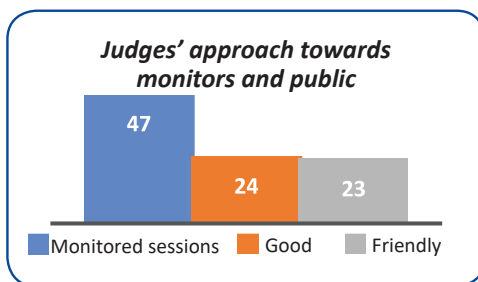

6.2.7. Transparency in the Basic Court Mitrovica

Based on the findings of the monitoring in the Basic Court in Mitrovica in the criminal field, it turns out that transparency is at the right level. Out of 50 sessions, it turns out that 47 of them were held and 46 session or 98% were open to the public, while only 1 session or 2% of them have been closed and 3 of them have not been held at all. Out from 47 hearings held and monitored, it results that 31 were held in court-rooms, 14 in the judges' offices and in 2 the monitors did not answer the question.

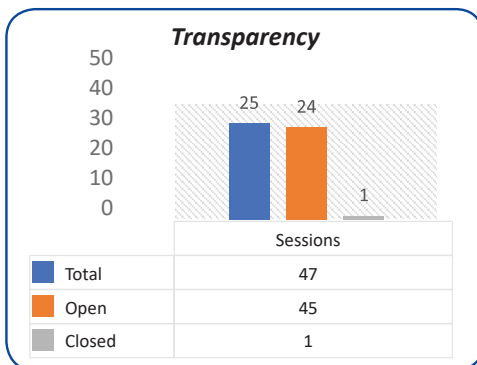

Whereas from 50 monitored hearings, it results those citizens in all hearings had easy access to court. Whereas, from 47 monitored hearings, it results that in 24 or 51% of them the judges had good approach toward the monitors and the public, while in 23 or 49% of them the judges had a friendly approach toward the monitors and the public.

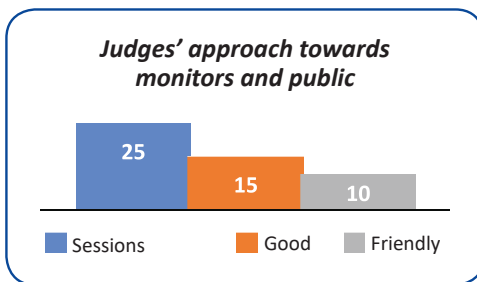

6.2.8. Transparency in the Basic Court Pristina - Lipjan/Lipljan Branch

Regarding the transparency in the Basic Court Pristina – Lipjan/Lipljan Branch it is worth noting that although almost all hearings were open to the public, from 25 monitored sessions, it results that in 24 or 96% of them were open to the public and only 1 closed, a large part of them were held in judges’ offices. So, out of 25 monitored hearings 15 or 60% of them were held in courtrooms, while 10 or 40% of them were held in judges’ offices.

It is well known that, in cases when hearings are held in judges’ offices, even though the sessions are open, it does not allow sufficient access for citizens. Although law monitors have had easy access in all cases, this does not guarantee that the ordinary citizens, not in the capacity of monitors, will have the same opportunities.

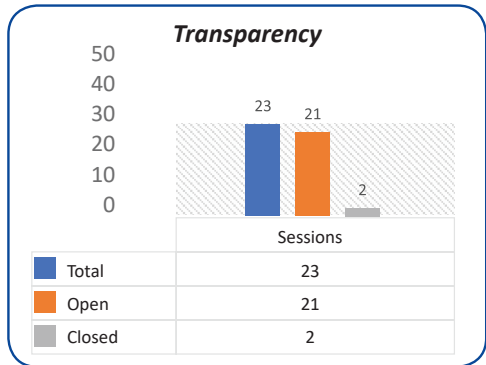

Whereas, regarding the approach of the judges toward monitoring citizens and the public, in 15 cases or 60% of cases they had good approach toward monitors and the public, while in 10 or 40% of them judges had a friendly approach toward monitors and the public.

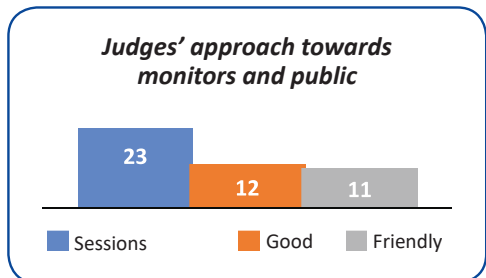

6.2.9. Transparency in the Basic Court Ferizaj/Uroševac - Štrpce/Shtërpçë Branch

Out of a total of 50 monitored sessions in the Basic Court Ferizaj/Uroševac - Štrpce/Shtërpçë Branch, only 23 of them were held and monitored while 27 of them were not held for various reasons. The findings of the monitors show that transparency is at the right level, as 21 of them have been open to the public. Also, from 23 hearings held and monitored, it results that 21 or 91% of them were held in courtrooms, while 2 or 8% of them were held by judges in the office. Also, from the 23 monitored hearings, it results that the monitoring citizens, in all cases had easy access to court.

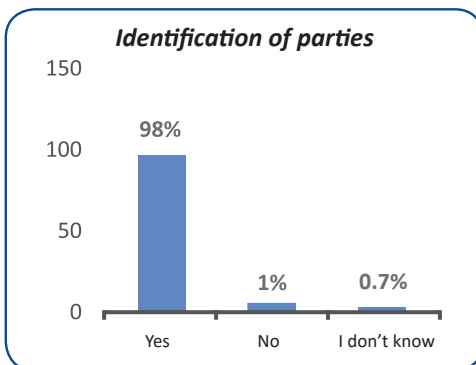
Whereas, from 23 monitored hearings, it results that in 12 or 52% of them the judges had good approach toward the monitors and the public, while in 11 or 47% of them the judges had a friendly approach toward the monitors and the public.

It is worth mentioning that the Basic Court in Ferizaj/Uroševac - Štrpce/Shtërpçë Branch is characterized by a high percentage of non-holding of hearings, out of 50 monitored hearings 27 or 54% of them were not held for various reasons.

6.3. Respect for human rights and fair trial

Among the basic principles of criminal justice is the observance of human rights in criminal proceedings, a principle which must be taken care of by all parties in the proceedings. Respect for fundamental rights and freedoms in a criminal proceeding is a precondition for a fair, impartial and professional trial, based on the most advanced standards of criminal justice.

In this regard, citizens' perception of how criminal court proceedings are conducted is vital to building citizens' trust in the judicial system. Therefore, in the following we will elaborate the findings of the monitoring of lay citizens in the field of justice, how they have assessed the criminal procedure process, how much human rights and freedoms have been respected and what has been their impression of the way of trial by judges or trial panels.

The findings show that out of 500 monitored sessions, in 417 or 83% of them were held, 83 or 17% were postponed for various reasons. From the 417 hearings held in 409 or 98% of them, the citizens have managed to clearly identify the parties in the procedure as the accused, the prosecutor, the defense lawyer etc., in 5 cases or 1% of them, the citizens have not managed to clearly identify the parties in procedure, while in 3 cases or 0.7% of them the citizens stated that they did not know.

When asked whether they understood the charges against the accused, out of 417 hearings, in 394 hearings or 94% of them, citizens stated that they clearly understood the charges against the accused, in 8 cases or 1% of them citizens stated that they did not clearly understand the charges against the accused, while in 9 cases or 2% of them citizens stated that they did not know, and in 6 cases they did not give any answer.

Out of 417 hearings, in 311 or 74.5% of the citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges, in 51 or 12% of them citizens stated that the court did not ask the defendant if he / she understands the charges, while in 30 or 7% of them the citizens stated that they do not know if the court asked the defendant if he / she understands the charges and 25 or 6% did not reply.

Out of 417 hearings, in 319 or 76% of them, citizens stated that the court instructed the defendant on his / her rights, in 41 or 9% of them citizens have stated that the court has partially instructed the defendant on his / her rights or has not instructed the defendant on his / her rights, while in 27 or 6% of them citizens stated that they do not know if the court instructed the defendant on his / her rights, and in 30 cases they did not answer the question.

Regarding the question whether the court instructed the witnesses on their rights, from 417 hearings, in 258 or 61% of them, citizens stated that the court instructed the witnesses on their rights and obligations, while in 13 or 3% of them citizens answered no and in 26 cases or 6% stated that they do not know, and in 120 or 28% cases they did not answer at all.

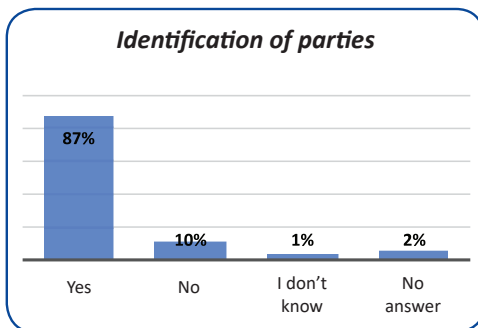
Also, out of 417 hearings, in 312 or 74% of them, citizens stated that the accused had a defense lawyer, while in 90 or 21% of them citizens stated that the accused did not have a defense lawyer, and in 15 cases or 3% they did not answer the question.

When asked whether they understood the role of the witness in the proceedings, from 417 hearings, in 239 or 57% of them, citizens stated that they understood the role of the witness in the proceedings, in 1 or 0.2%% of them citizens stated that they did not understand the role of the witness in the proceedings, while in 27 or 6% of them citizens stated that they did not know if they understood the role of the witness in the proceedings, and in 150 or 36% they did not answer the question.

Out of 417 hearings, in 402 or 96% of them, citizens stated that the judge performed the procedures clearly to be understood, in 4 or 0.9% of them citizens stated that the judge did not perform

the procedures properly clear to be understood, while in 3 or 0.7% of them citizens stated that they do not know if the judge has performed the procedures clearly to be understood, and in 8 or 2% of them they did not answer the question.

Regarding the order and the Covid-19 measures in the courtroom, from 417 monitored hearings, in 363 or 87% of them, citizens stated that the presiding judge kept order in the courtroom and that the Covid-19 measures had been respected, in 43 or

10% of them citizens stated that the presiding judge did not keep order and that the measures Covid-19 were not respected, while only in 2 or 0.4% of them, the citizens stated that they do not know and in 9 cases or 2% they did not answer.

Out of 417 hearings, in 373 or 89% of them, citizens stated that the presiding judge treated the parties in the procedure, the defense and the prosecutor equally, in 17 or 4% of them citizens stated that the presiding judge the trial panel did not treat the parties equally, in 9 cases or 2% they did not know and in 18 or 4% they did not answer the question.

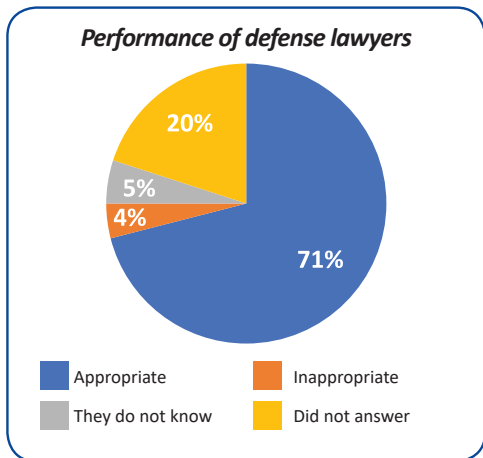
When asked about the judge's behavior towards the parties in the procedure, from 417 hearings, in 356 or 85% of citizens stated that the judge did not behave in an intimidating or disrespectful manner towards any party, in 8 or 2% of them, citizens stated that the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party, while in 2 or 0.4% of them the citizens stated that they do not know if the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party, and in 51 did not answer.

Out of 417 hearings, in 2 or 0.5% of them, citizens stated that the judge made discriminatory comments against the parties, in 407 or 97% of them citizens stated that the judge did not make

discriminatory comments against the parties, while in 2 or 0.5% their citizens have stated that they do not know if the judge made discriminatory comments against the parties, and in 6 cases they did not answer the question

Out of 417 hearings, in 4 or 0.9% of them, citizens stated that the judge failed to pay attention during the hearing (mobile answer, left the courtroom, etc.), in 403 or 96.6% of them citizens stated that the judge did not fail to pay attention during the hearing, while in 3 or 0.7% of them citizens stated that they did not know, and in 7 or 1.7% they did not answer the question.

Out of 417 hearings, in 296 or 71% of them, citizens stated that the performance of defense lawyers was appropriate, in 18 or 4% of them citizens stated that the performance of defense lawyers was inappropriate, in 20 or 5% of them citizens stated that they do not know if the performance of defense lawyers was appropriate, while in 83 cases or 20% they did not answer the question.

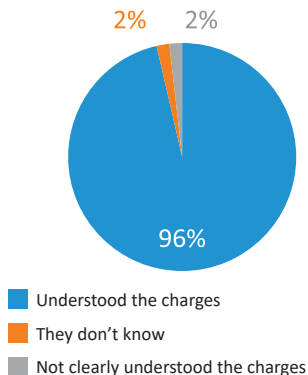

6.3.1. Fair trial in the Basic Court Pristina

The findings show that, out of 125 monitored hearings in the Basic Court in Pristina, 114 of them were held while 11 of them were canceled for various reasons. Out of 114 held, in all cases citizens have managed to clearly identify the parties in the procedure such as the prosecutor, accused, defense lawyer, etc.

Out of 114 monitored hearings, in 110 or 96.5% of them, citizens stated that they clearly understood the charges against the accused, in 2 or 1.8% of them the citizens stated that they did not clearly understand the charges against the accused, while in 2 or 1.8% of them citizens stated that they did not know.

Citizens understood the charges

Out of 114 monitored hearings, in 78 cases or 68%, citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges, in 21 of them or 18%, citizens stated that the court did not ask the defendant if he / she understands the accusations, while in 11 cases or 9% of them the citizens stated that they did not know, and in 4 or 3.5% they did not answer.

Out of 114 monitored hearings, in 91 or 79% of them, the citizens stated that the court instructed the defendant on his / her rights, while in 8 cases or 7% of them the citizens stated that the court partially instructed them or did not instruct the defendant on his / her rights, and in 8 cases or 7% of them the citizens stated that they did not know if the court instructed the defendant on his / her rights, and in 7 cases or 6% they did not answer the question.

Regarding the question about the reading of the rights and obligations of the witness, from 114 monitored hearings, in 73 or 64% of them, citizens stated that the court instructed the witness on his / her rights, while in 7 cases or 6% of them citizens have stated that the court has not instructed the witness on his / her rights, and in 34 cases the monitors did not answer the question.

In 114 monitored cases, in 113 or 99% of them, citizens stated that the accused had a defense lawyer, while only in 1 case or 0.9%, citizens stated that the accused did not have a defense lawyer.

As for the role of the witness in the criminal procedure, out of a total of 114 hearings held and monitored, in 70 or 61% of them, citizens stated that they understood the role of the witness in the procedure, while the rest of the monitors did not provide answer to this question.

Based on the questionnaire's results, when asked about the clear execution of proceedings by the judge, out of a total of 114 monitored hearings, in 111 or 97% of them, citizens stated that the judge conducted the proceedings in a manner clearly to be understood, in 2 cases or 1% of them the citizens have stated that the judge has not performed the procedures clearly to be understood, while in 1 or 0.9% of them the citizens have stated that they do not know.

To the question whether the judge kept order in the courtroom and were the Covid-19 measures respected, out of 114 monitored hearings, in 101 or 88% of them, citizens stated that the presiding judge kept order in the court, in 12 cases or 10.5% of them citizens answered that order was not kept and in only 1 case or 0.9% stated that they do not know.

Out of 114 monitored hearings, in 112 or 98.2% of them, citizens stated that the presiding judge treated the parties, the defense and the prosecutor equally, while in 2 or 1.8% of them the citizens stated that the presiding judge the judge did not treat the parties equally.

In the next question that has to do with the behavior of the judge towards the parties in the procedure, out of 114 monitored hearings, in only 3 or 2% of them, citizens have stated that the judge has behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party, in 111 or 97% of them citizens have stated that the judge has not behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party.

From the answers of the citizens to the next question, out of 114 monitored hearings, in 112 or 98% of them, citizens stated that the judge did not make discriminatory comments against the parties, while in 2 or 1% of them citizens stated that the judge did discriminatory comments against the parties.

From the monitored hearings, in 111 or 97% of them citizens stated that the judge did not fail to be attentive during the hearing, while in 3 or 2% of them the citizens stated that the judge failed to be attentive during the hearing.

From the monitoring findings of the hearings related to the next question, in 100 cases or 87% of them, citizens have stated that the performance of defense lawyers has been adequate, while in 2 cases or 1% of them citizens have stated that the performance of lawyers, defense counsels was inadequate and in 6 cases or 5.3% of them citizens stated they do not know, and in 6 cases they did not answer the question.

6.3.2. Fair trial in the Basic Court Prizren

The monitoring findings in the Basic Court in Prizren show that, out of 50 hearings, 47 of them were held and monitored. In all cases, citizens have managed to clearly identify the parties in the procedure, such as the accused, prosecutor, defense lawyer, etc.

Out of 47 monitored hearings, in 42 cases or 89% of them, citizens stated that they clearly understood the charges against the accused, while in 2 cases or 4% of them, citizens stated that they did not clearly understand the charges against the accused, while in 3 cases or 6% answered that they do not know.

In the next question, out of 47 monitored sessions, in 20 or 42.5% of them, citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges, in 6 or 12% of them the citizens stated that the court did not ask the defendant if he / she understood the charges, while in 19 or 47% of them citizens stated that they did not know if the court asked the defendant if he / she understood the charges and in 2 cases or 0.4% did not reply the question.

Out of 47 monitored sessions, in 21 or 44% of them, citizens stated that the court instructed the defendant on his / her rights, in 5 or 10% of them the citizens stated that the court partially or did not instruct defendant on his / her rights at all, while in 19 or 40% of them the citizens have stated that they do not know if the court has

instructed the defendant on his / her rights and in 2 cases or 0.4% did not reply the question.

Out of 47 monitored hearings, in 16 cases or 34% of them, citizens stated that the court instructed the witness on his / her rights, in 4 hearings or 8.5% of them the citizens stated that the court did not instruct the witness to his / her rights, while in 25 hearings or 53.2% of them the citizens stated that they do not know if the court instructed the witness on his / her rights and in 2 cases or 0.4% did not reply the question.

Out of 47 monitored hearings, in 42 or 89% of them, citizens stated that the accused had a defense lawyer, while in 3 or 6% of them, citizens stated that the accused did not have a defense lawyer.

Out of 47 monitored sessions, in 19 hearings or 40% of them, citizens stated that they understood the role of the witness in the proceedings, in 1 or 2% of them citizens stated that they did not understand the role of the witness in the proceedings, while in 23 or 48% of them citizens stated that they do not know if they understood the role of the witness in the proceedings, and in 4 cases they did not answer the question.

Out of 47 monitored hearings, in 43 hearings or 91.5% of them, citizens stated that the judge has performed the procedures clearly to be understood, while in 2 or 4.2% of them citizens stated that they do not know if the judge has performed the procedures clearly to be understood, and in 2 cases they did not answer the question.

To the question whether the judge kept order in the courtroom and the Covid-19 measures were respected out of 47 monitored hearings, in 20 or 42.5% of them, citizens stated that the presiding judge kept order in the court, in 24 cases or 51% of them, citizens stated that the presiding judge did not keep the order and the Covid-19 measures were not respected, and in only 1 case they stated that they do not know, and in 2 cases they did not answer the question.

Out of 47 monitored hearings, in 39 hearings or 82% of them, citizens stated that the presiding judge treated the parties in the procedure, the defense and the prosecutor equally, in 4 or 8.5% of them citizens

stated that the presiding judge and the trial panel did not treat the parties equally, while in 2 or 4% of them citizens stated that they do not know, and in 2 cases they did not answer the question.

Out of 47 monitored hearings, in 41 or 87% of them, the citizens stated that the judge did not behave in an intimidating or disrespectful manner towards any party, while in 2 cases or 4% of them the citizens stated that the judges behaved in an intimidating or disrespectful way towards any party and in 2 cases or 4% of them answered that they do not know, and in 2 cases they did not answer the question.

Out of 47 monitored sessions, in 43 cases or 91.5% of them citizens stated that the judge did not make discriminatory comments against the parties and in 2 cases or 4% of them they answered that they do not know, and in 2 cases they did not answer the question.

Out of 47 monitored hearings, in 1 case or 2% of them citizens stated that the judge failed to be attentive during the hearing, in 42 or 89% of them, citizens stated that the judge did not fail to be attentive during the hearing, while in 2 or 4% of them citizens stated that they do not know if the judge failed to be attentive during the session, and in 2 cases they did not answer the question.

Out of 47 monitored sessions, in 38 or 80% of them, citizens stated that the performance of defense lawyers was appropriate, in 5 or 10% of them, citizens stated that the performance of defense lawyers was inappropriate, in 2 or 4% of them citizens stated that they do not know if the performance of defense lawyers was appropriate, and in 2 cases they did not answer the question.

6.3.3. Fair trial in the Basic Court Gjilan/Gnjilane

Monitoring findings in the Basic Court in Gjilan/Gnjilane show that out of 50 monitored hearings 47 of them were held and monitored, while 3 of them were not held for various reasons. From the 47 monitored hearings, in all cases the citizens have managed to clearly identify the parties in the procedure such as the accused, prosecutor, defense lawyer, etc.

Out of 47 monitored hearings, in 45 or 95% of them, citizens stated that they clearly understood the charges against the accused, while in only 2 cases or 4 of them citizens stated that they did not clearly understand the charges against the accused.

Out of 47 monitored hearings, in 41 or 87% of them, citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges, in 6 or 12% of them citizens stated that the court did not ask the defendant if he / she understands the accusations.

Out of 47 monitored sessions, in 40 or 85% of them, citizens stated that the court instructed the defendant on his / her rights, in 7 or 14% of them citizens stated that the court partially or did not instruct the defendant on his / her rights.

Out of 47 monitored hearings, in only 18 cases or 38% of them, citizens stated that the court instructed the witness on his / her rights, while the rest did not answer the other questions.

Out of 47 monitored hearings, in 35 or 74.5% of them, citizens stated that the accused had a defense lawyer, while in 12 or 25.5% of them citizens stated that the accused did not have a defense lawyer.

While in the question whether the monitoring citizens understood the role of the witness in the procedure, out of 47 monitored hearings, in only 16 cases or 34% of them, citizens stated that they understood the role of the witness in the proceedings, while they did not answer for other cases.

Out of 47 monitored hearings, in 45 or 95% of them, citizens stated that the judge performed the procedures clearly to be understood and only in 2 or 4% of them citizens stated that the judge did not perform the procedures in clear way to understand.

Regarding the question about keeping order in the courtroom and respecting the Covid-19 measures, out of a total of 47 hearings held and monitored in all cases citizens stated that the judge kept order in the courtroom and that the Covid-19 measures were respected.

Out of 47 monitored hearings, in 40 or 85% of them, citizens stated that the presiding judge treated the parties in the procedure, the

defense and the prosecutor equally, and in 7 they did not answer to the question.

Out of 47 monitored hearings, in only 2 cases or 4% of them citizens stated that the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party, and in 45 cases they did not answer the question.

In the next question, citizens stated that out of the 47 monitored hearings, in no case did the judge make discriminatory comments against the parties.

Out of 47 monitored hearings, in 45 or 95% of them, citizens stated that the judge did not fail to be attentive during the hearing, while only in 2 cases or 4% of them citizens stated that they did not know if the judge failed to be attentive during the session.

Out of 47 monitored hearings, in 28 or 59% of them, citizens stated that the performance of defense lawyers was appropriate, in 2 cases or 4% of them citizens stated that the performance of defense lawyers was inappropriate, in 2 cases or 4% of them citizens stated that they do not know if the performance of defense lawyers was appropriate, and in 15 cases they did not answer the question.

6.3.4. Fair trial in the Basic Court Gjakovë/ Đakovica

The monitoring findings in the Basic Court in Gjakovë/ Đakovica show that, out of 50 monitored hearings, 44 of them were held, while 6 of them were postponed for various reasons. From the 44 hearings held and monitored, in 42 or 95.4% of them, the monitoring citizens have managed to clearly identify the parties in the procedure such as the prosecutor, accused, defense lawyer, etc., while in 2 cases they have stated that they do not know.

As in the previous question in this case, from 44 monitored hearings, in 42 or 95% of them, citizens stated that they clearly understood the charges against the accused, while in only 2 cases or 4.5% answered that they do not know.

Out of 44 monitored hearings, in 40 or 91% of them, citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges, in 2 or 4.5% of them citizens stated that the court did not ask the defendant if he / she understands the accusations, and in 2 cases they did not answer the question.

Out of 44 monitored hearings, in 39 or 88% of them, citizens stated that the court instructed the defendant on his / her rights, in only 2 or 4.5% of them citizens stated that the court partially instructed the defendant or has not instructed him / her at all about his / her rights, and in 3 cases they did not answer the question.

Similar answers were given by the monitoring citizens to the question about the instruction of the witness in his / her rights. From 44 monitored hearings, in 39 or 88% of them, citizens stated that the court instructed the witness on his / her rights, in only 2 or 4.5% of them citizens stated that the court partially instructed the witness or did not instruct him / her at all about his / her rights, and there was no answer given in 3 cases.

Out of 44 monitored hearings, in 34 of them or 77% of them, citizens stated that the accused had a defense lawyer, while in 7 cases or 16% of them, citizens stated that the defendant did not have a defense lawyer, and in 3 cases they did not answer the question.

As for the question whether they understood the role of the witness in the proceedings, 44 hearings monitored in 43 of them or 98% of them, citizens stated that they understood the role of the witness in the proceedings, and in 1 case they did not answer the question.

Similarly, the citizens answered the question about the conduct of proceedings by the judge or the trial panel, from the 44 monitored hearings, in 42 of them or 95.5% of them, citizens stated that the judge performed the procedures clearly to be understood, and in 2 cases they did not answer to the question.

When asked whether the judge kept order in the courtroom and whether the Covid-19 measures were respected, out of 44 monitored hearings, in 41 or 93% of them, citizens stated that the presiding judge kept order in the courtroom, while only in 1 case or 2% of them,

citizens stated that the judge did not keep the order in the courtroom, and there was no answer given in 2 cases.

Regarding the question about the treatment of the parties in the procedure, from 44 monitored hearings, in 41 or 93% of them, citizens stated that the presiding judge treated the parties in the procedure, the accused, the defense counsel and the prosecutor equally, and in 3 other cases they did not give any answer.

Out of 44 monitored hearings, in only 1 case or 2% of them, citizens stated that the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party, while in 39 cases or 88% of them citizens stated that the judge did not behave in an intimidating or disrespectful manner towards any party, and in 4 cases they did not answer the question.

Out of 44 monitored hearings, in 40 or 91% of them citizens stated that the judge did not make discriminatory comments against the parties and did not mention any case where the judge had done so, and in 4 cases they did not answer the question.

Out of 44 monitored hearings, in 40 cases or 91% of them citizens stated that the judge did not fail to be attentive during the hearing, while on the other hand they did not mention any case where the judge failed to be attentive during the hearing, and in 4 cases they did not answer the question.

Out of 44 monitored hearings, in 40 or 91% of them, citizens stated that the performance of defense lawyers was appropriate, while they did not mention any case where the performance of defense lawyers was inappropriate, and in 4 cases they did not answer the question.

6.3.5. Fair trial in the Basic Court in Pejë /Peć

Findings in the Basic Court in Pejë /Peć show that out of 50 monitored hearings, 34 of them were held and monitored, while 16 were postponed for various reasons. From the 34 hearings held in all cases, the monitoring citizens managed to clearly identify the parties in the procedure, such as the prosecutor, accused, defense lawyer, etc.

Out of 34 hearings held and monitored, in 34 cases or 100% of them, citizens stated that they clearly understood the charges against the accused.

Out of 34 monitored hearings, in 33 or 97% of them, citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges, while in only 1 case or 2% of them citizens stated that the court did not ask the defendant if he / she understood the charges.

Out of 34 monitored hearings, in 34 cases or 100% of them, citizens stated that the court instructed the defendant on his / her rights.

Similar answers were given by the monitoring citizens to the question about the instruction of the witness in his / her rights, out of 34 monitored hearings, in all cases the citizens stated that the court instructed the witness on his / her rights.

Out of 34 monitored hearings, in 30 cases or 88% of them citizens stated that the accused had a defense lawyer, while only in 4 cases or 11% stated that the accused did not have a defense lawyer.

Out of 34 monitored hearings, in all cases, citizens stated that they understood the role of the witness in the proceedings.

Similarly, the citizens answered the question about the conduct of proceedings by the judge or the trial panel, from the 34 monitored hearings, in all cases the citizens stated that the judge conducted the procedures clearly to be understood.

When asked whether the judge kept order in the courtroom and whether the Covid-19 measures were respected, out of 34 monitored hearings, in 34 cases or 100% of them, citizens stated that the presiding judge kept order in the courtroom and that they have complied with the Covid-19 Measures.

Out of 34 monitored hearings, in all cases, citizens stated that the presiding judge treated the parties in the procedure, the accused, the defense and the prosecutor equally.

Out of 34 monitored hearings, in all 34 cases or 100% of them, citizens stated that the judge did not make discriminatory comments against the parties and did not mention any case where the judge had done so.

Same answer was given to the next question, out of 34 monitored hearings, in all cases the citizens stated that the judge did not fail to be attentive during the hearing.

Regarding the question about the performance of the defense lawyer, from 34 monitored sessions, in 29 or 85% of them, citizens have stated that the performance of the defense lawyers has been appropriate, while in 5 cases or 14%, have stated that the performance of defense lawyers has been inadequate.

6.3.6. Fair trial in the Basic Court in Ferizaj/Uroševac

Monitoring findings in the Basic Court in Ferizaj/Uroševac show that out of 50 monitored hearings 36 or 72% of them were held and monitored, while 14 or 28% of them were not held for various reasons. From the 36 hearings held and monitored, in all cases citizens have managed to clearly identify the parties in the procedure such as the accused, prosecutor, defense lawyer, etc.

Out of 36 monitored hearings, in 33 cases or 91.7% of them, citizens stated that they clearly understood the charges against the accused, while in only 1 case or 2.8% of them citizens stated that they do not know, and in 2 cases they did not answer to the question.

Out of 36 monitored hearings, in 31 or 86% of them, citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges and only in 1 case or 2.% of them citizens stated that the court did not ask the defendant if he / she understands the charges, and in 4 cases they did not answer the question.

Out of 36 monitored hearings, in 25 cases or 69% of them, citizens stated that the court instructed the defendant on his / her rights, while on the other hand they did not mention any case where the court did not instruct the defendant for his / her rights, and in 11 cases they did not answer the question.

Out of 36 monitored sessions, in 35 cases or 97% of them, citizens stated that the court instructed the witness about his / her rights, while in only 1 case or 2% they stated that they do not know.

Out of 36 monitored hearings, in 31 or 86% of them, the citizens stated that the accused had a lawyer, while in 5 cases or 13% of them the citizens stated that the accused did not have a defense lawyer.

While in the question whether the monitoring citizens understood the role of the witness in the procedure, out of 36 monitored sessions, in only 22 cases or 61% of them, citizens stated that they understood the role of the witness in the procedure, while they did not provide answers in other cases.

Out of 36 monitored hearings, in 35 cases or 97% of them, citizens stated that the judge performed the procedures clearly to be understood and 1 case they did not provide any answer.

Regarding the question about keeping order in the courtroom and respecting the Covid-19 measures, out of a total of 36 hearings held and monitored in 35 cases or 97% of them, citizens stated that the judge kept order in the courtroom and the Covid-19 measures were respected, and in 1 case they did not answer to the question.

Out of 36 monitored hearings, in 35 or 97% of them, citizens stated that the presiding judge treated the parties in the procedure, the defense and the prosecutor equally, and in 1 case they did not answer to the question.

Out of 36 monitored hearings, there is no case in which the monitoring citizens stated that the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party.

The same answer was given in the next question, where citizens stated that out of the 36 monitored hearings, no judge did make discriminatory comments against the parties in any case.

Out of 36 monitored hearings, citizens stated that the judge did not fail to be attentive during the hearing in any case.

Out of 36 monitored hearings, in 20 or 55% of them, citizens stated that the performance of defense lawyers was appropriate, while in 5 cases or 14% of them citizens stated that they do not know if the performance of defense lawyers was suitable, and in 11 cases they did not answer the question.

6.3.7. Fair trial in the Basic Court in Mitrovica

The findings show that out of 50 monitored hearings in the Basic Court in Mitrovica, 47 of them were held while 3 were canceled for various reasons. From the 47 hearings held and monitored, in 44 or 93% of them, citizens have managed to clearly identify the parties in the procedure such as the prosecutor, defense lawyer, accused, etc. While in only 3 cases they were not able to identify the parties in the procedure.

Out of 47 monitored hearings, in 45 or 95% of them, citizens stated that they clearly understood the charges against the accused, and in 2 cases they did not answer the question.

Out of 47 monitored hearings, in 26 or 55% of them, citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges, while in 14 cases or 29% of the cases citizens gave negative answers, and in 7 cases they did not answer the question.

Out of 47 monitored hearings, in 23 or 49% of them, citizens stated that the court instructed the defendant on his / her rights, while in 19 cases or 40% of them citizens stated that the court partially instructed them, or did not instruct the defendant about his / her rights at all, and in 5 cases they did not answer the question.

Out of 47 monitored hearings, in only 22 cases or 46% of them, the citizens stated that the court instructed the witness on his / her rights, while on the other hand, in 25 other cases, they did not give any answer to this question.

Out of 47 monitored hearings, in 23 or 49% of them, citizens stated that the accused had a defense lawyer, while in 17 or 36% of them the citizens stated that the accused did not have a defense lawyer, and in 7 cases they did not answer the question.

Out of 47 monitored hearings, in 20 cases or 42% of them, citizens stated that they understood the role of the witness in the proceedings, and in 27 cases they did not answer the question.

Out of 47 monitored sessions, in all cases or 100% of them, citizens stated that the judge performed the procedures clearly to be understood.

When asked about keeping order in the courtroom and respecting the Covid-19 measures, out of a total of 47 hearings held and monitored in 41 cases or 87% of them, citizens stated that the judge kept order in the courtroom and that the Covid-19 measures were respected. Whereas, in 6 cases or 12%, they stated that the judge did not keep order in the courtroom and that the Covid-19 measures were not respected.

Out of 47 monitored hearings, in 29 or 61% of them, citizens stated that the presiding judge treated the parties in the procedure, the defense and the prosecutor equally, in 11 cases or 23%, the citizens stated that the judge did not treat the parties equally and in 7 cases or 14% they stated that they do not know.

Out of 47 monitored hearings, in no case did citizens state that the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party in procedure.

Similarly, the monitors answered the following question, where out of 47 monitoring cases, the monitoring citizens did not report any case where the judge made discriminatory comments about any party in terms of race, color, gender, language, religion, nationality or social political origin, property, etc.

Out of 47 monitored hearings, citizens stated that the judge did not fail to be attentive during the hearings in any case.

Out of 47 monitored hearings, in 33 cases or 70% of them, citizens stated that the performance of defense lawyers was adequate, in 4 cases or 8.5% of them citizens stated that the performance of defense lawyers was inappropriate, in 5 or 10% of them, citizens stated that they do not know if the performance of defense lawyers has been appropriate, and in 5 cases they did not answer the question.

6.3.8. Fair trial in the Basic Court in Ferizaj/Uroševac- Štrpce/ Shtërpçë Branch

Monitoring findings in the Basic Court in Ferizaj/Uroševac- Štrpce/ Shtërpçë Branch show that out of 50 monitored hearings 23 or 46% of them were held and monitored, while 27 or 54% of them were not held for various reasons. From the 23 hearings held and monitored, in 20 cases or 87% of them, the citizens have managed to clearly identify the parties in the procedure such as the accused, prosecutor, defense lawyer, and in 3 cases they did not answer the question.

Out of 23 hearings held and monitored, in 18 cases or 78% of them, citizens stated that they clearly understood the charges against the accused, while in 2 cases or 8%, they did not clearly understand the charges and only in 1 case, citizens stated that they do not know, and in 2 cases they did not answer the question.

Out of 23 monitored hearings, in 21 or 91% of them, citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges, and in 2 cases they did not answer the question.

Out of 23 monitored hearings, in 21 cases or 91% of them, the citizens stated that the court instructed the defendant on his / her rights, and in 2 cases they did not answer the question.

Out of 23 monitored hearings, in only 19 cases or 82% of them, citizens stated that the court instructed the witness on his / her rights, and in 4 cases they did not answer the question.

Out of 23 monitored hearings, in 3 or 13% of them, citizens stated that the accused had a defense lawyer, while in 19 cases or 82% of them the citizens stated that the accused did not have a defense lawyer, and in 1 case they did not answer the question.

While in the question whether the monitoring citizens understood the role of the witness in the procedure, out of 23 monitored sessions, in 13 cases or 56.5% of them, citizens stated that they understood the role of the witness in the procedure, while in 4 cases or 17% stated that they do not know, and in 6 cases they did not answer the question.

Out of 23 hearings held and monitored, in 20 cases or 87% of them, citizens stated that the judge performed the procedures clearly to be understood and in 3 cases they did not provide any answer regarding this question.

Regarding the question about keeping order in the courtroom and respecting the Covid-19 measures, out of a total of 23 hearings held and monitored in 19 cases or 82% of them, citizens stated that the judge kept order in the courtroom and the Covid-19 measures were respected, and in 4 cases they did not answer the question.

Out of 23 monitored hearings, in 18 or 78% of them, the citizens stated that the presiding judge treated the parties in the procedure, the defense and the prosecutor equally, and in 5 cases they did not answer the question.

Out of 23 monitored hearings, in no case did the monitoring citizens state that the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party.

The same answer was given in the next question, where the monitoring citizens stated that out of the 23 monitored hearings, there is no case that the judge has made discriminatory comments against the parties.

Out of 23 monitored hearings, in no case did the citizens state that the judge failed to be attentive during the hearing.

As for the question about the lawyer's performance, out of 23 monitored sessions, only in 3 cases citizens stated that the performance of defense lawyers was adequate, while in 20 cases they did not answer the question.

6.3.9. Fair trial in the Basic Court Pristina - Lipjan/Lipljan Branch

Out of 25 monitored hearings, in the Basic Court in Pristina - Lipjan/Lipljan Branch, in all cases, the citizens have stated that they have managed to clearly identify the parties in the procedure such as the accused, prosecutor, defense lawyer, etc.

Also, from 25 hearings held and monitored, in all cases or 100% of them, citizens stated that they clearly understood the charges against the accused.

Out of 25 monitored hearings, in 21 or 85% of them, the citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges, and in 4 cases they did not answer this question.

While in the question whether the judge instructed the defendant for his / her rights, from 25 monitored hearings, in 25 cases or 100% of them, the citizens stated that the court instructed the defendant for his / her rights.

Out of 25 monitored hearings, in only 2 cases or 8% of them, citizens stated that the court instructed the witness on his / her rights, while in 23 cases they did not give any answers to this question.

While from 25 monitored hearings, only in 1 case, citizens stated that the accused had a defense lawyer, while in 22 cases or 88% of them citizens stated that the accused did not have a defense lawyer, and in 2 cases they did not answer the question.

Whereas, in the next question where the monitoring citizens were asked about the role of the witness in the procedure, out of 25 monitored sessions, in only 2 cases or 8% of them, the citizens stated that they understood the role of the witness in the procedure, while they did not give answers in 23 other cases.

Out of 25 monitored hearings, in all cases or 100% of them, citizens stated that the judge has performed the procedures clearly to be understood and have not given any case where the procedures in question have not been performed properly.

Also, in the question about keeping order in the courtroom and respecting the Covid-19 measures, in all monitored cases, citizens stated that the judge has kept order in the courtroom and that the Covid-19 measures have been respected.

Also, out of 25 monitored hearings, in 25 of them, citizens stated that the presiding judge treated the parties in the procedure, the defense and prosecutor equally.

Out of 25 monitored hearings, in no case did the monitoring citizens state that the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party.

The same answer was given in the next question, where the monitoring citizens stated that out of the 25 monitored hearings, there is no case that the judge made discriminatory comments against the parties.

Out of 25 monitored hearings, in no case did citizens state that the judge failed to be attentive during the hearing.

Whereas from 25 monitored hearings, in only 5 of them, or 20% of them, citizens stated that the performance of defense lawyers has been appropriate, as only in these cases the accused have had a defense lawyer.

7. KEY FINDINGS

KLI presents below the key findings of the monitoring of court hearings in the criminal field, divided into two parts: transparency of the justice system, and respect for human rights and freedoms and fair trial standards. The key findings regarding the impressions of the monitors given in the interviews for KLI are also listed.

Transparency in the justice system

- Out of 500 hearings 417 of them were held and in only 3 of these 500 hearings citizens did not have easy access to court.
- The findings of the monitoring show that the justice system in the criminal field is almost entirely transparent. Out of 417 sessions that took place, it results that 406 or 97% of them were open to the public, 10 or 2% of the sessions were closed, while in 1 case they did not answer the question.
- Out of 417 hearings held and monitored, 376 or 90% of them were held in courtrooms, while 39 or 9% of them were held in judges' offices and in 2 cases they did not answer the question.
- When asked about the approach of the judge / panel of judges towards the monitors / the public of court hearings, out of the 417 hearings, in 324 cases or 77% citizens stated that the approach was good, in 90 cases or 21.5% of them they stated that the approach was friendly, while in only 3 cases or 0.7% of them they stated that the approach was not good.

Respect for human rights and freedoms and fair trial

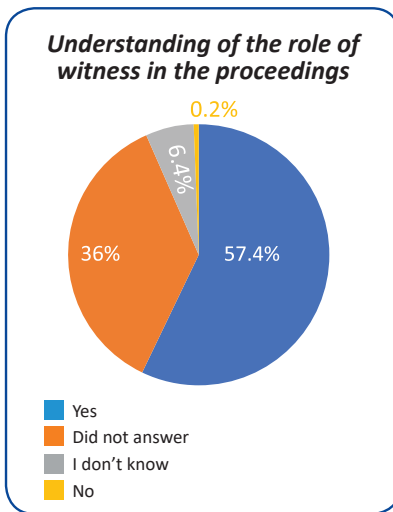
- Monitoring findings show that out of 500 monitored sessions, 417 or 83% of them were held, and 83 or 17% were postponed for various reasons. From the 417 hearings held in 409 or 98% of them, the citizens have managed to clearly identify the parties in the procedure as the accused, the prosecutor, the defense lawyer, etc., in 5 cases or 1% of them, the citizens have not

managed to clearly identify the parties in procedure, while in 3 cases or 0.7% of them the citizens stated that they did not know.

- Out of 417 monitored hearings, in 394 or 94% of them, the citizens stated that they clearly understood the charges against the accused, while in 8 cases or 2% of them the citizens stated that they did not clearly understand the charges against the accused, while in 9 or 2% of them the citizens stated that they do not know if they have clearly understood the charges against the accused, and in 6 cases they did not answer the question.
- When asked if the court asked the defendant whether he/she understood the charges, out of 417 monitored hearings, in 311 or 74.5% of them, the citizens stated that the court asked the defendant if he / she understood the charges, in 51 or 12% of them citizens stated that the court did not ask the defendant if he / she understood the charges, while in 30 or 7% of them citizens stated that they did not know if the court asked the defendant if he / she understood accusations and in 25 cases or 6% they did not reply.
- Out of 417 monitored hearings, in 319 or 76% of them, citizens stated that the court instructed the defendant on his / her rights, in 41 or 10% of them citizens have stated that the court has partially instructed the defendant on his / her rights or not instructed the defendant on his / her rights, while in 27 or 6% of them citizens stated that they do not know if the court instructed the defendant on his / her rights, and in 30 cases or 7% they did not answer the question.
- Out of 417 monitored hearings, in 258 or 62% of them, citizens stated that the court instructed the witnesses on their rights and obligations, while in 13 or 3% of them, citizens answered no and in 26 cases or 6% stated that they do not know, and in 120 or 29% cases they did not answer at all.
- Out of 417 monitored hearings, in 312 or 75% of them, citizens stated that the accused had a defense lawyer, while in 90 or 21.5% of the citizens stated that the accused did not have a defense lawyer, and in 15 cases they did not answer the question.

- Out of 417 monitored hearings, in 239 or 57.4% of them, citizens stated that they understood the role of the witness in the proceedings, in 1 or 0.2% of them the citizens stated that they did not understand the role of the witness in the proceedings, while in 27 or 6.4% of them citizens stated that they do not know if they understood the role of the witness in the proceedings. While, in 150 cases or 36% they did not answer the question.

- Out of 417 hearings, in 402 cases or 96% of them, citizens stated that the judge performed the procedures clearly to be understood, in 4 or 0.9% of them citizens stated that the judge did not perform the procedures clearly to be understood, while in 3 or 0.7% of them citizens stated that they do not know if the judge has performed the procedures clearly to be understood, and in 8 cases they did not answer the question.
- Regarding the question about order and compliance with the Covid-19 measures in the courtroom, from 417 monitored hearings, in 363 or 87% of them, citizens stated that the judge respected the rules, 43 or 10% gave a negative answer and in only 2 cases or 0.24% answered that they do not know and in 9 cases or 2% they did not answer.
- Out of 417 hearings, in 373 or 89% of them, citizens stated that the presiding judge treated the parties in the procedure, the defense and the prosecutor equally, in 17 or 4% of them citizens stated that the presiding judge the trial panel did not treat the parties equally, in 9 cases or 2% they did not know and in 18 or 4% they did not answer the question.

- Whereas from 417 hearings, in 356 or 85% of them citizens stated that the judge did not behave in an intimidating or disrespectful towards any party, in only 8 or 2% of them, citizens stated that the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party, while in 2 or 0.4% of them citizens stated that they do not know if the judge behaved in an intimidating or disrespectful manner towards any party, while in 51 cases the monitors did not answer the question.
- Out of 417 hearings, in 2 or 0.5% of them, citizens stated that the judge made discriminatory comments against the parties, in 407 or 97% of them citizens stated that the judge did not make discriminatory comments against the parties, while in 2 or 0.5% their citizens have stated that they do not know if the judge made discriminatory comments against the parties, and in 6 cases they did not answer the question.
- Out of 417 hearings, in 4 or 0.9% of them, citizens stated that the judge was not attentive during the hearing, in 403 or 96% of them citizens stated that the judge was attentive during the hearing, while in 4 or 0.9% of them citizens stated that they do not know if the judge failed to be attentive during the hearing, and in 6 cases they did not answer the question.
- Out of 417 hearings, in 296 or 71% of them, citizens stated that the performance of defense lawyers was appropriate, in 18 or 4% of them citizens stated that the performance of defense lawyers was inappropriate, in 20 or 5% of them citizens stated that they do not know if the performance of defense lawyers was appropriate, and in 83 cases they did not answer the question
- The experience in monitoring court hearings, as seen from the responses of monitoring citizens, has generally been very good. Out of 20 citizens engaged in monitoring, 18 or 90% of them stated that the experience in monitoring court hearings has been very good, while 2 or 10% of them stated that the experience in monitoring court hearings has been good.
- KLI and EULEX, before the start of the monitoring process, held trainings for the lay monitors to understand the basics of

the functioning of the criminal justice system and the aspects of monitoring court hearings. From the answers of these 20 citizens engaged in monitoring on how much knowledge they had about the justice system in Kosovo before holding the training and monitoring, it results that 17 or 85% of them stated that they had little knowledge about the justice system in Kosovo, 1 or 5% of them stated that they had no knowledge at all about the justice system in Kosovo, while 2 or 10% of them stated that they had a lot of knowledge about the justice system in Kosovo.

- The general impressions of these citizens before the monitoring process regarding the justice system in Kosovo, in general have been not so good. Out of 20 citizens, it turns out that 13 or 65% of them stated that, before personally monitoring, they had a bad impression of the justice system in Kosovo, 4 or 20% of them stated that they had a good impression of the justice system in Kosovo before personally monitoring, while 3 or 15% of them stated that they had a very good impression of the justice system in Kosovo, before personally monitoring the court hearings.
- After the organization of trainings by KLI and EULEX and the experience of direct monitoring of court hearings, many of the monitoring citizens stated that they had changed their impressions of the justice system. From their answers 20 citizens engaged in monitoring, it results that 14 or 70% of them stated that they had changed their impression a little for the better for the justice system in Kosovo, 4 or 20% of them stated that they had changed their impression a lot for the better for the justice system in Kosovo, while 2 or 10% of them stated that they had changed the impression a little to the bad about the justice system in Kosovo. Some of them have stated that they will continue to monitor some of the trials that impressed them the most.
- After direct monitoring of court hearings in the criminal field, more than half of the citizens engaged in monitoring stated that the justice system is very transparent, while the other half

shared the opinion that the justice system is less transparent. From the answers of these 20 citizens engaged in monitoring on how much they had transparency in court, it results that 16 or 80% of the engaged citizens stated that there was a lot of transparency in the court, 2 or 10% of them stated that there was little transparency in court, while 2 or 10% of them stated that there was no transparency in court, with remarks about the need to inform the public about the scheduling of hearings.

Impressions of the monitors on transparency and fair trial in the courts

- Lay citizens directly engaged in monitoring estimate, from their own experience, that in most of the cases human rights and freedoms have been respected by the justice system. From the responses of these 20 citizens engaged in monitoring, it results that 15 or 75% of them stated that human rights and freedoms were respected by the justice system in Kosovo, while 3 or 15% of them stated that they were sometimes respected human rights and freedoms from the justice system in Kosovo and only 2 or 10% of them have given a negative answer to this question
- For the citizens it is very important the perception of how fairly the trial is conducted. In general, the citizens engaged in monitoring assess that the trials are fairly conducted. From the responses of these 20 citizens engaged in monitoring, it results that 17 or 85% of them consider that the trials are fair, 1 or 5% of them consider that the trials are not fair, while 2 or 10% of them have stated that judgments are sometimes unfair.
- An important aspect for which there has been interest in having the impression of citizens engaged in monitoring is the handling of trials in cases of domestic violence and gender-based violence. However, since these sessions in most cases are closed to the public, the possibility of monitoring them has been more limited. From the responses of 20 citizens engaged in monitoring, it results indeed that out of 417 sessions, only

6 cases or 1% of them turned out to be cases of domestic violence and gender-based violence.

- Overall, it turns out that the training opportunities for lay citizens in the field of justice organized and held by KLI and EULEX have had a great impact on raising citizens' knowledge about the justice system. According to their feedback, the training and advice given by the professional monitors of KLI have been very useful to conduct the monitoring of court hearings.

8. RECOMMENDATIONS

Based on the findings of the citizens' monitoring of criminal trials, KLI presents the following recommendations for the justice system:

- Judges should ensure that hearings are in principle held in courtrooms, to enable satisfactory access by the parties and the public.
- At the beginning of each trial, the parties and the public in the courtroom must be notified of the criminal case that will be processed at the hearing, so that the public understands the case.
- Judges must ensure to comply with all obligations to defendants to ensure that they clearly understand the charges against them.
- Judges should instruct defendants in detail about their rights in criminal proceedings.
- Judges should instruct witnesses in detail about their rights and obligations in criminal proceedings.
- Trials should not be conducted against defendants without a defense lawyer, when this is mandatory according to the law.
- Judges should ensure the smooth running of the criminal proceedings at trial, and should make sure not to leave even the impression that they are biased in the trial process.
- Judges by their conduct in criminal proceedings must ensure that in no way they create the impression that they are treating the parties with disrespect.
- The performance of defense lawyers in court hearings should be improved in terms of protecting the interest of the defendants to exercise their rights.
- The court personnel should be informed about the right of citizens to attend and monitor court hearings and this right should be made possible, even for citizens who are not participating in any project organized by any organization.

Përkrahur nga:
Podržan od:
Supported by:

